

SUPER

4/2016

*Kahdeksan
kysymystä*

TIETOSUOJASTA

Padut kuvastavat

AIKUISTEN HALUA
KONTROLLOIDA LAPSUUTTA

Oma Polku kannustaa

KEHITYSVAMMAISIA NUORIA
RIKKOMAAN RAJOJAAN

Välinehuoltajille

OMA TYÖRYHMÄ

**SuPerin
koulutuskysely:**

*Soveltuvuus-
kokeet halutaan
takaisin*

TAUNO MIETTINEN
RUSAKKOJAHDISSA

71

Elisa Piispanen uskoo virkkauksen voimaan.

28

Jukka Pynnönen viihtyy OmaPolulla.

39

Arja Herckman ja Auli Kanerva uudistavat vanhustyötä.

24

Tuoreen väitöksen mukaan sadut vaalivat aikuisten ihannekuvaa lapsuudesta.

huhtikuu

3 Pääkirjoitus 4 Ajankohtaista 5 Puheenjohtajalta 6 Soveltuvuuskokeita tarvitaan 8 Liittokohtaiset neuvottelut käynnistyivät 9 Koneellinen annosjakelu yleistyy 10 Kuka vie rusinat sote-pullasta? 12 Huhtikuun lyhyet 13 Näin vastattiin, Lehtikatsaus 14 Lähi- ja perusruokaa: Herukkaherkku 16 Katja Kiviniemen työpäivä 21 Uusi keskusjärjestö -suunnitelma puhuttaa 22 Kahdeksan kysymystä tietosuojasta 24 Aikuisten näkemys ohjaa satujen sisältöä 28 OmaPolku kannustaa tekemään itse 32 Porvoolaisopiskelijoilla omia kummivanhuksia 34 Sirkka-Liisa Kivelän kolumni 35 Liittokokous 2016 36 Luotettavat lääkehoidon lähteet 38 Välinehuolto on sairaalan sydän 39 Hyvää hoitoa Sastamalasta ja Nivalasta 44 Kotikuntoutus auttaa alkuun Lahdessa 48 Hyvä hoitaja on reipas 49 Palasia sieltä tältä 50 Meidän juttu: Vajaaravitsemusseula Turusta 52 Edunvalvontayksikkö: Määräaikaisten asemasta 54 Superristikko 55 Paras juttu **KANNESSA** 56 Rusakkojahdissa Juankoskella 61 Lähde mukaan Lifted-verkkovalmennukseen! 62 Jäsenyksikön palvelukortti 63 Työttömyyskassa tiedottaa 70 Siniset vaatteet käyttöön 71 Superkulttuuria 72 Kuulumisia 74 Luonnossa 75 P.S. Lieksasta

SUPER

63. vuosikerta
Tilaushinta 56 €/vuosi
Aikakauslehtien Liiton jäsen

JULKAISIJA

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto
Ratamestarinkatu 12
00520 Helsinki
Fax 09 2727 9120

PÄÄTOIMITTAJA

Leena Lindroos 09 2727 9174

TAITTAVA TOIMITTAJA

Jukka Järvelä 09 2727 9178

TOIMITTAJAT

Henriikka Hakkala 09 2727 9177
Elina Kujala, ma. 09 2727 9219
Sonja Kähkönen perhevapaalla
Minna Lyhty 09 2727 9176
Marjo Sajantola 09 2727 9173

VIERAILEVAT KIRJOITTAJAT

Ari Hautaniemi, Niina Laine,
Irene Pakkanen, Antti Vanas

KANNEN KUVA

Tauno Miettisen ja Tuija-Päivi
Holopaisen kuvasi Pauli Järviluoto

ULKOASU

Eyekraft Oy ja Jukka Järvelä

PAINOS

91 300

ILMOITUKSET

Katriina Alfa 09 2727 9298

OSOITTEENMUUTOKSET

Jäsenet: jäsenrekisteri 09 2727 9140
Tilatut: toimitus 09 2727 9298

KIRJAPAINO

 punamusta

ISSN 0784-6975

SOVELTUVUUSKOKEET ON PALAUTETTAVA

6 98 superilaista vastasi joulukuussa koulutuskyselyyn, jonka avulla kerättiin tietoa lähihoitajakoulutukseen osallistuvien valmiuksista, työssäoppimisen käytännöistä sekä yhteistyöstä koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen välillä. Kyselyä tehtäessä uudet tutkintovaatimukset olivat olleet voimassa neljä kuukautta. Selkeä viesti koulutuksesta päättävälle kyselyn tulosten mukaan on se, että kaikista ei ole työskentelemään hoitoalalla. Lähes kaikki vastanneet, 95,6 prosenttia, olivat sitä mieltä, että pääsy- ja soveltuvuuskokeista ei tule luopua. Osa oppilaitoksista on näin jo tehnyt, sillä soveltuvuuskokeiden perusteella keneltäkään ei voida evätä opiskelupaikkaa. Kokeissa menestyvä saa ainoastaan lisäpisteitä, jotka rajatapauksissa parantavat heikon päästötodistuksen saaneiden hyväksytyksi tuleminen mahdollisuuksia.

Alalle soveltumaton opiskelija, jolla ei ole kiinnostusta hoitotyöhön eikä työn vaatimaa ammattietikkaa, vaarantaa hoidon laadun ja potilasturvallisuuden. Soveltumattomaksi osoittautuneen opiskelijan opiskelupaikka voidaan peruuttaa – mutta vasta sitten, kun on jo selkeää näyttöä joko hänen itsensä, työyhteisön tai potilaan turvallisuuden vaarantumisesta. Näissä tapauksissa opiskelun purkua haetaan *Opiskeluun soveltumattomuuteen ratkaisuja* eli SORA-lainsäädännön kautta. Hälyttävää kuitenkin on, että vain kaksi prosenttia kyselyyn vastanneista oli saanut riittävästi tietoa SORA-säädösten soveltamisesta koulutuksen järjestäjältä ja vajaat 70 prosenttia ei ollut saanut tietoa lainkaan.

Vakavia asioita. Lisää kyselyn vastauksista kerrotaan sivuilla 6–7. Koko selvitys on luettavissa nettilehden linkistä ja liiton nettisivuilta.

Kerromme tässä numerossa myös varahenkilön työpäivästä, lastenkulttuurin kauhun kuvista, kehitysvammaisten nuorten työpajasta, palkituista vanhusten hoivakodeista, kummivanhustoiminnasta, kotikuntoutuksesta ja kanteenkin nostetusta Muurutvirran hoivakodin rusakkojohdista. Muun muassa.

Hyvää kevättä! ■

Leena Lindroos

leena.lindroos@superliitto.fi

Kalenteri

HUHTIKUU

5.–6.4.	Yksityissektorin neuvottelupäivät, Helsinki, SuPer
7.–8.4.	Pääluottamusmiesten neuvottelupäivät, Helsinki, SuPer
8.–10.4.	SuPer-Nuoret Iainella VIII, Helsinki, SuPer
13.4.	Ikääntyvien päihdetyö, Vantaa, SuPer
14.4.	Onnistunut kokous, Helsinki, SuPer ja Super työttömyyskassa
15.–17.4.	Lapsimessut, Helsinki
19.–20.4.	Toimiva jäsenrekisteri, Helsinki, SuPer
21.–22.4.	Svenska studiedagar, Åbo, SuPer
27.–28.4.	Nuorten luottamusmiesvalmennus, Helsinki SuPer

TOUKOKUU

1.–6.5.	Jäsenten koulutusmatka Cambridgeen, SuPer
3.5.	Yksityissektorin työsuojelukoulutus, Helsinki, SuPer
10.–11.5.	Kotihoidon koulutuspäivät, Tampere, SuPer

INGIMAGE

Maahanmuuttajille saatava työllistymispolkuja

Osaamisen kartoitukseen ja työyhteisöjen valmennukseen on lisättävä resursseja maahanmuuttajien kotouttamisessa, vaatii Suomen julkisen alan ammattiliittojen EU-yhdistys FIPSU.

– Tarvitsemme joustavia, yksilöllisiä koulutus- ja työllistämispolkuja Ruotsin mallin mukaisesti, sanoo FIPSUn puheenjohtaja Jarkko Eloranta.

– Kotouttamisen on oltava kaksisuuntaista, ja se on kohdistettava myös työyhteisöihin, eikä vain maahanmuuttajiin itseensä, hän esittää.

Työyhteisöjen monikulttuurisuutta tulee vahvistaa. Työpaikat, joihin maahanmuuttajat sijoittuvat, tarvitsevat tukea ja ohjausta, ja niiden esimiehet valmennusta vastaanottaa maahanmuuttaja uutena työntekijänä sekä ohjata omaa työyhteisöään.

– Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden osaamisen kartoitus on tehtävä nopeasti. Yksilötarinoiden ja mediatietojen varassa emme voi suunnitella työllistämistoimia, FIPSUn varapuheen-

johtaja Marjut McLean jatkaa.

– Kaikki maahanmuuttajat eivät automaattisesti sovi hoito-, kasvatus- ja hoivatehtäviin, jotka vaativat soveltuvuutta, oikeaa motivaatiota ja riittävää kielitaitoa.

– Kunnille, päivähoitoon, kouluille ja oppilaitoksille on kohdennettava resursseja maahanmuuttajien opetukseen, sillä opetus- ja kasvatushenkilöstön rooli kotoutumisessa on keskeinen, vaatii varapuheenjohtaja Olli Luukkainen.

Malliksi sopii FIPSUn liittojen mielestä Ruotsin pikaisen kotouttamisen fast track -malli, joka on luotu helpottamaan ja nopeuttamaan juuri maahan tulleiden integroitumista työmarkkinoille.

Fast track -mallissa maahanmuuttajien kokemus, taidot ja työmotivaatio arvioidaan mahdollisimman pian, koulutukseen ja opiskeluun tarjotaan ohjausta sekä yhdistetään kielikoulutusta työntekoon. ■

NYT ON AIKA

- ▶ Äänestää liittokokousedustajien ja edustajiston vaaleissa. Viimeinen äänestyspäivä on 4. huhtikuuta. Vaalien tulos julistetaan 21. huhtikuuta.
- ▶ Ilmoittautua jäsensivuilla maksuttomaan Lifted-hyvinvointiverkkovalmennukseen.
- ▶ Valmistella ammattiosaston vuosikertomus ja tilinpäätös ja kutsua koolle kevätkokous. Toimittaa kokouksen jälkeen vuosikertomus ja tilinpäätösaineisto liittoon.
- ▶ Käydä päivittämässä jäsensivuilla työpaikkatiedot sekä tarkastaa, että jäsenmaksut ovat kunnossa.
- ▶ Hakea jäsenmaksuvapautusta, mikäli olet äitiyslomalla, hoitovapaalla tai saat sairauspäivärahaa Kelalta.
- ▶ katsoa nettisivuilta loma-asuntojen viime hausta vapaaksi jääneet lomaviikot.
- ▶ ilmoittautua Nuorten luottamusmiesvalmennukseen, yksityissektorin työsuojelukoulutukseen ja TSN:n neuvottelupäiville.

Työssäoppimisjaksot kehittävät ohjaajankin osaamista

Moni tuskailee työssä. Henkilöstöä on liian vähän, ajanpuutteen vuoksi hoidettavat eivät saa tarpeeksi aikaa ja hoidettavan voimavaroista lähtevä työskentely on tipotiesään. Näitä viestejä tulee viikoittain ja paljon. Viestien tuojat ovat osaavia ja tunnollisia superilaisia. He ovat aidosti huolissaan siitä, miten hoidon laatu laskee ja miten hoitajat uupuvat työtaakansa alle. Voisi olettaa, että kukaan ei halua enää tähän ammattiin. Onneksi kaikesta huolimatta opiskelijoita on tulossa ja he sanovat opiskelevansa juuri siihen ammattiin, johon ovat koko ajan halunneet. He sanovat, että hoitaminen ja kaikki siihen kuuluva on sitä, mitä haluavat tehdä.

Yhteistä alalle haluaville on halu auttaa, ohjata ja hoitaa. Tämä innostuneisuus ja halu oppia on työssä jo olevien käännettävä voitoksi, etenkin työssäoppimisjaksoilla. Koulutusmäärärahojen leikkaaminen on todella älytöntä. Sen myötä työssäoppimisjaksoja tullaan lisäämään ja opiskelijalla on entistä heikommat teorian tiedot harjoitteluun tullessaan. Tämä on haaste työpaikoilla ja vaatii paneutumista.

Totuus on kuitenkin se, että tulevien lähihoitajien ja muiden superilaisten ammattiin ohjaaminen riippuu paljon meistä itsestämme. Me emme ole opettajia, mutta me olemme osavia ammattilaisia, joilla on myös teorian tiedot halussa.

Nyt varmasti monesta tuntuu siltä, että joopa joo, puhu sinä siellä toimistossa ja tule tänne itse ohjaamaan kaikessa kiireessä, niin katsotaan kuinka kauan jaksat. Mennään siis arkeen. Mitkä asiat on laitettava kuntoon, jotta opiskelija saa oppinsa eikä työpaikkaohjaaja tuuperru työmääränsä alle?

Ensiksi, työpaikkaohjaajan on saatava koulutusta: kun muutos on näin suuri, siihen on myös varauduttava. Koulun on opetettava sekä näyttöön perustuvan ohjaamista ja arvostelua että sitä, miten se tehdään työpaikalla. Ohjaajan koulutuksen on tapahduttava työaikana. Koulusta on myös saatava selvät tavoitteet työssäoppimisjaksolle. Ohjaajan on tärkeä tietää, mitä teoriakoulutusta opiskelija on jo saanut. Joissakin paikoissa tämä toimii, mutta monissa ei. Jos nämä asiat saadaan kuntoon, miten sitten otamme ajan ohjaamiseen työpaikoilla, kun ei ole tarpeeksi työntekijöitä muutenkaan? Tämä on suurin haaste ja ratkaisijoina olemme me superilaiset.

Opiskelija tulee ottaa työkaveriksi, jolle kerrotaan koko ajan miksi mitäkin tehdään. Opiskelijalla itselläänkin on oltava vuorovaikutuskykyä. Myös lääkehoito ja lääkejako ovat toimintaa, jossa kerrotaan, miksi lääkettä annetaan, miten se toimii ja mitä siinä tarkkaillaan. Tämä on työn kautta opittavaa teorian tietoa. Joudumme siis puhumaan siitä, mitä ja miksi teemme. Tämän voi myös kääntää ammatilliseksi itsensä kehittämiseksi. Opiskelija puolestaan tuo mukanaan uusia hoitokäytäntöjä, näyttöön perustuvaa tietoa ja muita uusia tuulia, joille soisi enemmänkin tilaa.

Suurin syy hyvän ohjaamisen tavoitteeseen on se, että opiskelija on tuleva uusi työkaveri, jolla pitää olla ammatitaito ja kasvava ammatti-identiteetti. Juuri opiskelunsa päättänyt ammatillainen saakin olla tasokas noviisi. Mutta orastavan ammatti-identiteetin kasvuprosessin luomme vain me superilaiset työme kautta. Pidetään ammattimme tasokkaana ohjaamalla hyvin. Ja jos joku ei opi tai kykene omaksumaan

ammattia, niin sanotaan sekin.

Ammattimme on upea ja monipuolinen. Voimme työskennellä sosiaali- ja terveyshuollon sekä sivistystoimen puolella siellä, mihin eniten tunnetta mielenkiintoa ja vetoa. SuPer liittona pitää koulutuksen sisällöstä, laadusta ja kestosta kiinni. Näillä kaikilla on suora yhteys työn arvostukseen. ■

Terveisin, Silja

Soveltuvuuskokeita tarvitaan:

Kaikista ei ole tähän työhön

TEKSTI MINNA LYHTY

Tarvitaanko soveltuvuuskokeita lähihoitajakoulutukseen hakeutuville? SuPer kysyi muun muassa tätä koulutus-selvityksessä, johon vastasi noin 700 jäsentä. Lähes kaikki vastanneista olivat sitä mieltä, ettei soveltuvuuskokeista saa luopua.

Suurin osa lähihoitajista on läpäissyt soveltuvuuskokeet alalle pyrkiessään. Nykyään oppilaitosten ei kuitenkaan ole pakko järjestää niitä. Opiskelemaan voidaan valita peruskoulun tai lukion päästötodistuksen ja yhteishaun pisteiden perusteella.

Osa oppilaitoksista järjestää edelleen pääsy- ja soveltuvuuskokeita, mutta niiden perusteella keneltäkään ei saa evätä opiskelupaikkaa. Kokeista voi ainoastaan saada lisäpisteitä, joiden avulla heikommillakin päästötodistuksen arvosa-noilla saattaa saada opiskelupaikan.

Opetushallitus on linjannut, että vain tietyissä opinnoissa, kuten taide- ja liikuntaopinnoissa, saa olla karsivat soveltuvuuskokeet. SuPerin asiantuntija Sara Simberg on analysoinut selvityksen vastaukset. Hän ei voi ymmärtää tällaista lainkaan.

– Miten on mahdollista, että potilastyöhön voi päästä kuka vain? Käsi-työn opiskelija, joka tekee epäonnistuneen ryijyn, ei vahingoita työllään ketään, mutta alalle soveltumaton lähihoitaja voi vahingoittaa.

SuPerin koulutuskyselyyn vastanneet hoitajat ovat samaa mieltä. He kertovat, että alalle soveltumaton opiskelija, jolla ei ole aitoa kiinnostusta hoitotyöhön eikä vahvaa ammattitietoa, vaarantaa hoidon laadun ja potilasturvallisuuden.

– Lähihoitajat työskentelevät tavalla tai toisella haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Alalla pitää olla työhön soveltuvia hoitajia, jotta ei tu-

le hoitovirheitä, esiinny vallankäyttöä ja tapahdu rikoksia, Simberg painottaa.

EI OLE KIVA VIHELTÄÄ PELIÄ POIKKI

SORA-lainsäädäntö mahdollistaa sen, että opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos opiskelija huomataan alalle soveltumattomaksi. Sitä voidaan käyttää kuitenkin vasta sitten, kun potilaiden, henkilökunnan tai opiskelijan oma turvallisuus on jo vaarantunut.

SuPerin koulutusselvitys osoittaa, ettei SORA-lainsäädännöstä ole riittävasti tietoa työelämässä. Lähes 70 prosenttia vastanneista ilmoitti, ettei tuntenut lainsäädäntöä lainkaan. Soveltumattomuus tulee usein esiin työssäoppimisjaksoilla, joten on huolestuttavaa, jos ei tiedetä, miten asiaan voi puuttua.

Vaikka lainsäädäntö olisi tuttu, soveltumattomuuden puheeksi ottaminen voi olla vaikeaa. Eräs kyselyyn vastanneista sanoo näin: ”Ei ole kivaa olla se ohjaaja, joka joutuu viheltämään pelin poikki.”

– SORA-prosessi on raskas, kallis ja aikaa vievä, ja se saattaa epäonnistua. Siksi siihen lähdetään harvoin. Oppilaitoksen kynnys käynnistää prosessi voi olla korkea, jos toiminnan rahoitus on kiinni valmistuvien opiskelijoiden määrästä, Simberg pohtii.

Yhä useampi nuori ja ammattia vaihtava aikuinen ohjataan lähihoitajakoulutukseen, koska työvoiman tarve on alalla suuri. Hoitajat painottavat sitä, että kiinnostuksen alaa kohtaan on oltava aitoa: ”Täytyy lähteä opiskelemaan täydellä sydämellä eikä vain kokeilemaan, onko mun juttu. Onnistuu tehtaassa, mutta ei hoitoalalla. Vastuu on suuri ja potilaiden turvallisuus tärkeä.”

Valvira on tuonut esiin lisääntyvät päihdeongelmat sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien keskuudessa. Kyselyyn vastanneet hoitajat ovat huolissaan potilasturvallisuudesta mutta myös päihderiippuvaisista itsestään. Päihderiippuvaisia ei pidä ohjata koulutukseen vaan hoitoon. Vasta kuntoutumisen jälkeen voi

miettiä, mikä ammatti on sopiva. Hoitoalalla lääkkeitä on helposti saatavilla ja työn paine saattaa johtaa retkahdukseen. Huumausainetestit opiskelijavalinnan yhteydessä tai koulutuksen alussa olisivat keino ennaltaehkäistä ongelmia.

OPITTE SITTEN HARJOITTELUSSA

Lähihoitajakoulutuksessa on lisätty työpaikalla oppimisen osuutta, mikä tarkoittaa sitä, että hoitajat ohjaavat ja opettavat tulevia kollegoitaan aikaisempaa enemmän. Eräs hoitaja kertoo näin: ”Tuntuu, että olen myös opettaja. Tähän minulla ei ole koulutusta.”

Kyselyyn vastanneista kaksi kolmesta haluaisi saada lisäkoulutusta ohjaajan ja arvioijan tehtäviin. Joka viides ilmoitti, ettei ole saanut lainkaan perehdytystä ohjaamiseen. Melkein kaikki kokivat, etteivät he ole saaneet riittävästi tietoa arviointikriteerien soveltamisesta.

– Hoitajat kouluttavat mielellään tulevia kollegoitaan, mutta he kokevat, ettei ohjaamiseen ole riittävästi aikaa ja osaamista, Simberg kertoo.

Ratkaisuksi osaamisen puutteeseen hoitajat toivovat tiiviimpää yhteistyötä oppilaitoksen ja opettajien kanssa sekä lupaa työnantajalta käydä oppilaitosten järjestämissä koulutuksissa. Simberg korostaa, että on tärkeää, että ohjaajalla on riittävät tiedot tutkinnon perusteista ja niiden soveltamisesta, jotta ohjaus on laadukasta ja arviointi tasapuolista.

Suuri haaste opiskelijan ohjaamisessa on kiireinen työtahti. Kyselyyn vastanneista vain noin kolmannes koki, että ohjaamiseen on varattu riittävästi aikaa.

– Työssäoppimista aiotaan lisätä ja henkilöstömitoituksia halutaan laskea. Miten voi riittää aikaa opiskelijan ohjaamiseen, Simberg hämmästelee.

EN KADEHDI TULEVAISUUDEN HOITAJIA

Koulutuksen ja työelämän yhtäaikaiset säästöt saattavat aiheuttaa mahdotto-

TARVITAANKO MIELESTÄSI SOVELTUVUUSKOKEITA LÄHIHOITAJIEN OPISKELIJAVALINNASSA?

Kyllä

En
osaa
sanoo
Ei

KOETKO TARVITSEVASI ENEMMÄN KOULUTUSTA TAI PEREHDYTYSTÄ OHJAAJAN / ARVIOIJAN TEHTÄVÄÄN?

Kyllä

Ei

ONKO SINUN TYÖPAIKASSASI JOUDUTTU KESKEYTTÄMÄÄN TYÖSSÄOPPIMISTA?

Kyllä

Ei

JOS KOET TARVITSEVASI ENEMMÄN KOULUTUSTA / PEREHDYTYSTÄ, MITÄ NÄISTÄ SE VOISI OLLA?

Ohjaaja-arvioijakoulutus

Näyttötutkinnon arvioijakoulutus

Näyttötutkintomestari

Perehdytys tehtävään aina uuden opiskelijan kohdalla

Ei tarvetta

MISTÄ ALLA OLEVISTA VÄITTÄMISTÄ OLET SAMAA MIELTÄ?

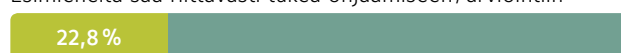
Työssäoppimisen ohjaamiseen varataan riittävästi työaika

Arviointimateriaaliin perehtymiseen ja kirjalliseen arvioinnin tekemiseen varataan riittävästi työaika

Esimieheltä saa riittävästi tukea ohjaamiseen / arviointiin

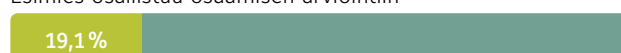
Opiskelijan ohjaamista / arviointia pidetään tärkeänä ja arvostettavana tehtävänä

Esimies perehtyy omalta osaltaan opiskelijan / tutkinnon suorittajan tavoitteisiin

Esimies osallistuu osaamisen arviointiin

Korvaus opiskelijan ohjaamisesta käytetään työyhteisön hyväksi

Ei mikään näistä

SuPerin koulutuskysely

SuPerin koulutuskysely lähihoitajaopiskelijoiden ohjaamisesta ja osaamisesta tehtiin satunnaisotannalla joulukuussa 2015. Kyselyyn vastasi 698 varsinaista jäsentä.

TUTUSTU SUPERIN KOULUTUSSELVITYKSEEN

man yhtälön. Koulutuksessa vähennetään opetustunteja, lisätään työpaikalla oppimista ja kehitetään opetusmenetelmiä. Kun opetustunteja vähennetään, ammattitaidon hankkiminen vaikeutuu. Samaan aikaan työelämässä tahti on kiristetty äärimmilleen ja uusia säästökohteita haetaan edelleen. Sara Simbergin mukaan lähihoitajakoulutuksen laatu on uhattuna.

– Jos koulutuksessa opetustunteja

vähennetään, työpaikoilla hoitajamitoitusta lasketaan, eikä koulutukseen hakijoita seuloa mitenkään, on väistämätöntä, että koulutuksen laatu heikenee, Simberg varoittaa.

Tällä on suora vaikutus myös hoidon laatuun ja potilasturvallisuuteen.

– Hoitajat ovat vastuussa toisen ihmisen hengestä. Tässä on potentiaalisen katastrofin ainekset.

Kyselyssä hoitajat kertoivat olevansa

syvästi huolissaan omasta ammatista ja tulevaisuuden hoitotyöstä. Eräs hoitaja sanoo näin: ”Välillä miettii, että osataanko minua hoitaa, jos itse sairastun?”

Toivoa ei kuitenkaan ole menetetty kokonaan, sillä hoitajat haluaisivat kehittää koulutusta ja nostaa sen laatua.

– SuPerin jäsenet ovat hoitotyön asiantuntijoita. Heidän näkemyksiään pitäisi kuunnella päätöksiä tehtäessä, Simberg painottaa. ■

Kilpailukykykysopimus käynnisti liittokohtaiset neuvottelut

TEKSTI MINNA LYHTY

Kilpailukykykysopimus on kahdesta pahasta parempi. Pakkolait olisivat vieneet hoitajien palkoista jopa kahdeksan prosenttia. Kilpailukykykysopimus keventää kukkaroa maltillisemmin.

Työmarkkinajärjestöt hyväksyivät neuvottelutuloksen kilpailukykykysopimuksesta pitkien ja vaikeiden neuvottelujen jälkeen. Vain jotkin SAK:n liitot jättäytyivät sopimuksen ulkopuolelle. Edessä ovat laajat liittokohtaiset neuvottelut, joille on varattu aikaa toukokuun loppuun saakka.

SuPerissa kilpailukykykysopimus on otettu vastaan ristiriitaisin tuntein.

– Tämä kirpaisee valtavasti. Eniten se, että julkisen sektorin lomarahoista leikataan 30 prosenttia. Syntyy vaikutelma, että julkisen sektorin työntekijöitä rangaistaan siitä, että he työskentelevät julkisella eivätkä yksityisellä sektorilla. Työntekijöitä tarkastellaan valitettavasti kustannuseränä eikä kansalaisten terveydestä ja turvallisuudesta huolehtijoina, SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola sanoo.

Toisaalta pakkolait olisivat kurittaneet hoitajia ankarammin. Lomarahaleikkausten lisäksi sairausloman aikaista palkkaa olisi alennettu, vuosiloman enimmäispituutta olisi rajoitettu ja loppiaisen ja helatorstain työvuoroista olisi saanut vain normaalin palkan.

Kilpailukykykysopimuksen tarvetta perustellaan sillä, että Suomen talous on ollut pitkään taantumassa, työttömyys kasvaa, julkinen talous velkaantuu, Suomi menestyy vertailumaita heikommin vientimarkkinoilla ja kansainvälinen kilpailukyky heikkenee.

Kilpailukykykysopimuksen tavoitteena on parantaa suomalaisen työn ja yritysten kilpailukykyä, lisätä talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja. Sopimuksella tuetaan myös julkisen talouden sopeuttamista.

**TYÖNTEKIJÖITÄ TARKASTELLAAN
VALITETTAVASTI KUSTANNUSERÄNÄ
EIKÄ KANSALAISTEN TERVEYDESTÄ JA
TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIJOINA.**

KILPAILUKYKYSOPIMUKSEN VAIKUTUKSIA

- Työaika pitenee 24 tuntia vuodessa, mutta palkka pysyy samana. Eri aloilla voidaan sopia, miten piden-
nys käytännössä toteutetaan. Muutos tulee voimaan
1.1.2017.
- Työntekijä maksaa entistä enemmän TyEL-, työt-
tömyysvakuutus- ja sosiaaliturvamaksuja, työnantaja
maksaa niitä aikaisempaa vähemmän.
- Julkisen sektorin lomarahoista leikataan 30 prosent-
tia. Vähennys koskee vuosien 2017–2019 lomarahoja.
- Nykyisten työ- ja virkaehtosopimusten voimassaoloa
jatketaan 12 kuukaudella. Tänä aikana ei tehdä palk-
kaa tai muita kustannusvaikutteisia työehtoja koskevia
muutoksia.

EI SYYTÄ JUHLAAN

Kilpailukykykysopimus kiristää palkansaajan kukkaron nyörejä, mutta Paavola muistuttaa, että palkansaaja on joutunut ennenkin maksamaan kilpailukykyvystä.

– Kun oli markka, tällaisessa taloudellisessa tilanteessa devalvoitiin. Se tarkoitti työntekijälle palkanalennusta. Kun ei voida devalvoida, pitää keksiä jotain muuta. Nyt tehdään sisäinen devalvaatio. Onko se oikea tie, se jää nähtäväksi.

Myönteistä on se, että kilpailukykykysopimus jättää työehtosopimukseen neuvotteluväyää. Pakkolait olisivat olleet pakkotavia.

– Vaikka laki sanoisi jotain, työehtosopimuksilla voidaan neuvotella jäsenille parempia sopimuksia kuin lain vähimmäisvaatimukset ovat. Esimerkiksi meillä on sovittu äitiysvapaan aikana kertyvästä vuosilomasta ja lomapäivien siirtymisestä, jos sairastuu vuosiloman aikana.

Paavolan mukaan mahdollisuus sopia työehtosopimuksissa on syy siihen, miksi 30 prosentin lomarahaleikkauksiin suostuttiin. Kilpailukykykysopimus ei kuitenkaan anna aihetta juhlaan.

– Kun tehdään näin suuria leikkauksia, meidän täytyy olla tarkkana, että hoitajamitoitukset ovat kunnossa. Se on tällä hetkellä iso haaste. Ei voida olettaa, että ihmiset pystyvät tekemään töitä, jos ei ole vermeitä, millä tekee. ■

TUTUSTU NEUVOTTELUTULOKSEEN

JUKKA JÄRVELÄ

Koneellinen annosjakelu yleistyy

TEKSTI SAIJA LEIKOLA JA MINNA LYHTY

Suomessa lääkkeiden koneellisen annosjakelun piirissä on jo lähes 40 000 avohoitopotilasta. Superilaisilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat annosjakelusta.

Koneellinen jakelu annospusseihin tai kertakäyttödosetteihin yleistyy, kun monet kunnat kokevat sen käsijakelua turvallisemmaksi ja tehokkaammaksi toimintatavaksi. Hoitajien työnkuvaan koneelliseen jakeluun siirtyminen tuo suuriakin muutoksia.

Annosjakelua tarjoava Pharmacia kysyi 8000 superilaiselta, mitä mieltä he ovat koneellisesta annosjakelusta. Vastauksia annettiin yli 1 100.

Noin 90 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että koneellinen lääkejakelu helpottaa omaa työtä ja vähentää lääkkeiden jakeluun kuluvaa aikaa. Lähes kaikkien vastaajien mielestä koneellinen jakelu parantaa lääkitysturvallisuutta, vähentää lääkkeiden jakovirheitä ja on hygieeninen tapa hoitaa lääkejakelu.

Varsinaista pussitusta enemmän ongelmia syntyykin siitä, etteivät lääkitysmuutokset päädy pusseihin. Omalla paikkakunnalla kannattaa sopia annosjakeluapteen kanssa selkeät toimintamallit siitä, miten ja milloin lääkitysmuutoksista ilmoitetaan ja millä aikataululla ne pitää pusseihin saada. Kirjallinen muutosilmoitus on aina puhelinoitoa luotettavampi tapa. Lääkitysmuutokset pitää saada myös resepteihin.

Kun lääke lopetetaan tai annos muuttuu, kannattaa aina kysyä lääkäriltä, voiko muutos odottaa seuraaviin pusseihin asti, ettei lääkkeitä tarvitse poistaa pusseista käsin. Harvemmin lääkitysmuutokset ovat niin kiireellisiä, että ne pitäisi saada alkamaan heti.

ÄLYPUHELIN AUTTAA LÄÄKKEIDEN TUNNISTAMISESSA

Superilaiset kertoivat myös kehittämiskohteista. Lähes 90 prosenttia koki, että annosjakelu heikentää lääkeosaamista ja vaikeuttaa lääkitysmuutosten tekemistä.

Lääkeosaamisen heikentymisellä monet tarkoittivat sitä, etteivät he enää tunnista lääkkeitä ulkonäöltä. Lääkkeiden ulkonäön tuntemista tärkeämpää olisi kuitenkin tunnistaa lääkeaineiden keskeiset vaikutukset ja seurata asiakkaiden vointia sen perusteella. Kauppanimien opettelun sijaan kannattaa pyrkiä opettelemaan lääkeaineiden nimiä.

Apteekista annospussien mukana tulevassa annostuskortissa on ruutukoodi eli niin sanottu QR-koodi, jonka avulla lääkkeiden tunnistaminen on kaikkein helpointa. Ruutukoodi luetaan matkapuhelimella, jossa on nettiyhteys. Koodi näyttää lääkkeiden kuvat ja tunnistetiedot. Matkapuhelimiin täytyy asentaa tarvittava koodinlukuhjelma.

OPAS POTILASKOHTAISESTA
ANNOSJAKELUSTA

Suomalaiset luottavat sote-palveluihin

Neljä suomalaista viidestä on sitä mieltä, että terveyspalvelut toimivat nykyisin hyvin. He luottavat terveydenhuollon henkilöstön ammattitaitoon ja siihen, että terveyspalveluilla voidaan lisätä yhteiskunnallista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Suomalaiset odottavat sote-uudistukselta, että peruspalvelut vahvistuvat, palvelut ovat sujuvia ja yhdenvertaisesti saatavilla. Valtaosa väestöstä pitää tärkeänä juuri niitä tavoitteita, joita sote-uudistukselle alun perin asetettiin, toteaa THL:n pääjohtaja Juhani Eskola. Hänen mukaansa alkuperäiset tavoitteet on syytä pitää kirkkaana mielessä uudistuksen valmistelussa, jottei valmistelu eksy erilaisten yksityiskohtien vietäväksi. Tiedot käyvät ilmi THL:n Sote-kyselystä 2016, jossa selvitettiin ensimmäistä kertaa laajasti Suomessa asuvien kokemuksia ja näkemyksiä sosiaali- ja terveyspalveluista ja odotuksia sote-uudistukselle.

INGIMAGE

Työikäisten sydänkuolleisuus on romahtanut

Työikäisten suomalaisten sepelvaltimotautikuolleisuus on vähentynyt 80 prosenttia 1970-luvun jälkeen, Terveystieteen tutkimus osoittaa. Kaksi kolmasosaa tästä johtuu tupakoinnin vähentymisestä sekä verenpaineen ja kolesterolin laskusta. Seurantavuosien aikana miesten sepelvaltimotautikuolleisuus väheni 82 prosenttia ja naisten 84 prosenttia. Samaan aikaan tupakoiden miesten määrä laski 53 prosentista 29 prosenttiin.

Väliraportti valinnanvapaudesta valmistui, mutta

Kuka vie rusinat pullasta?

TEKSTI MARJO SAJANTOLA

Asiakkaan valinnanvapauden toivotaan edistävän sote-palveluiden yhdenvertaisuutta ja hillitsevän kustannuksia. Minne soteen tarkoitetut verorahat ja asiakasmaksut tulevat lopulta päätymään. Se on vielä auki.

Professori Mats Brommelsin johtama asiakkaan valinnanvapautta ja rahoituksen yksinkertaistamista selvittävä ryhmä luovutti väliraporttinsa perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehulalle 15. maaliskuuta. Esitys keskittyy pääasiassa perusterveydenhuollon palveluiden uudelleenorganisointiin, mutta samoja periaatteita tullaan jatkossa linjaamaan myös sosiaalihuollon sekä tarkasti määriteltäviin erikoissairaanhoidon palveluihin, kuten ennalta suunniteltuihin leikkauksiin.

Kolmessa mallissa asiakas listautuu määrääjäksi asiakkaaksi valitsemaansa sosiaali- ja terveyskeskukseen. Malleissa keskuksilla on erilaajuiset palvelut. Muilta osin asiakas saa itse valita yksittäisten palvelujen tuottajan, jos kyseinen palvelu kuuluu valinnanvapauden piiriin. Neljännessä mallissa sosiaali- ja terveyskeskus tuottaa kaikki perustason palvelut, jolloin asiakas voi valita ainoastaan asiointipaikan.

Kaikissa malleissa lähtökohtana on, että valtio rahoittajana päättäisi valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut ja asiakasmaksut sekä sen, millä perusteella voi päästä palveluntuottajaksi ja korvausperiaatteet tuottajille. Korvaukset ja asiakasmaksut ovat tuottajista riippumatta samat. Tuottajien korvaukset kohdistetaan asiakkaiden valinnan mukaan. Maakunnat järjestäjinä varmistavat, että kaikki asukkaat saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten perustulossa säädetään.

KENEN TASKUUN SOTERAHAT?

SuPerin kehittämisjohtaja Jussi Salo näkee parhaimmaksi vaihtoehdoksi työryhmän neljännen mallin, jossa asiakas valitsee vain asiointipaikan ja sosiaali- ja terveyskeskus tuottaa kaikki perustason palvelut. Tällöin palveluiden tuottajien määrä tulisi todennäköisesti olemaan selvästi muita malleja vähäisempi. Salon mielestä tämä vaihtoehto antaisi parhaat mahdollisuudet pitää soten palveluketjut hallinnassa.

Työryhmän kolmessa muussa vaihtoehdossa sote-palveluiden käyttäjille annetaan suuri valinnanvapaus siihen, mistä he sote-palvelunsa haluavat hankkia. Jokainen Suomessa asuva voi valita palvelunsa julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimijalta.

Salon mukaan jokaisesta näistä kolmesta vaihtoehdoista syntyisi hyvin pirstaleinen ja sekava monituottajamalli. Sa-

malla voitaisiin heittää hyvästit soten integraatiolle ja saumatomille palveluketjuille. Lisäksi malli, jossa soteen tarkoitetut veroeurot ja asiakkaiden suuremmat omavastuuosuudet palvelujen maksamiseksi vyöryvät yritysten omistajien taskuun ja usein jopa ulkomaisten pääomasijoittajien taskuun, on hyvin arveluttava.

– Tässä karusellissa voittajia ovat yksityiset yritykset ja jotkut asiakasryhmät, mutta eivät työntekijät eivätkä veronmaksajat. Monet yksityiset yritykset ovatkin jo ilmaiseet tyytyväisyytensä laajaan valinnanvapauteen ja esittäneet liikevaihtonsa merkittävää kasvattamista.

Salon mielestä on törkeää, että yritysten johto jopa julkisesti kertoo, että työntekijöiden työehtosopimukset muutetaan yrityksille edullisemmiksi ja henkilöstömääriä myös vähennetään.

– Suomessa saa yritystoiminnalla rikastua, mutta jos työntekijöille annetaan suurempi työtaakka pienemmällä palkalla, onko se moraalisesti oikein vai ei. SuPerin näkemyksen mukaan tämä ei ole hyväksyttävää, eikä se ole oikein.

EI PELKKÄÄ YRITYSTOIMINTAA

Kehittämisjohtaja Salo painottaa, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa ei voi tarkastella samoin kriteerein kuin muuta yritystoimintaa. Sotessa on kysymys kansalaisille välttämättömistä peruspalveluista, palvelujen inhimillisyydestä ja oikeudenmukaisuudesta sekä yhteisistä verorahoista. Rahat on käytettävä vastuullisesti, eikä niitä saa ohjata pääomasijoittajien taskuihin.

– Toivotaan, että päättäjät pystyvät erottamaan tässä uudistamishuimassa sen, mikä sotessa on maamme kokonaisedun mukaisesti se paras vaihtoehto. Sipilän hallituksella on nyt mahdollisuus tehdä maahamme kestävä ja hyvä sote-malli, mutta tässä on myös se vaara, että uudistuksessa tarjotaan yksityisille toimijoille tilaisuus noukia rusinat pullasta.

LÄHDE:
STM
TIEDOTE
32/2016

Perustason palvelumallit lyhyesti

1 Omatiimi-palvelut

- yleislääkäri, terveyden- ja sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaus
- muut perustason palvelut laajan valinnanvapauden piirissä

2 Väestövastuinen sosiaali- ja terveystakeskus

- yleislääkäri, terveyden- ja sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja laaja sosiaalityö
- päihde- ja mielenterveystyö sekä terveyden edistäminen ja ennaltaehkäisy
- muut perustason palvelut laajan valinnanvapauden piirissä

3 Monitoiminen sosiaali- ja terveystakeskus

- yleislääkäri, terveyden- ja sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja laaja sosiaalityö
- päihde- ja mielenterveystyö sekä terveyden edistäminen ja ennaltaehkäisy
- äitiys- ja lastenneuvolat, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, työterveyshuolto
- muut perustason palvelut laajan valinnanvapauden piirissä

4 Täyden palvelun sosiaali- ja terveystakeskus

- tuottaa kaikki perustason palvelut
- valinnanvapaus oman asiantuntijapaikkansa suhteen

Kehittämisjohtaja Jussi Salon arvio malleista

Mallit 1–3, joissa laaja valinnanvapaus

– Paljon erilaisia toimijoita, jolloin integraatio on vaikea toteuttaa. Lisäksi palveluiden pirstaleisuus voi haitata tiedonkulkua, jolloin asiakkaat eivät ehkä saa oikeaa ja tarkoituksenmukaista palvelua. Pienillä toimijoilla voi olla vaikeaa taata palveluiden laatu esimerkiksi henkilöstön sairaustapauksissa tai selvittää esimerkiksi hoitovirheen tai yllättävien komplikaatioiden aiheuttamista lisäkustannuksista. Suurimmille toimenpiteille on myös annettava takuu.

– Perusterveydenhuollon yksikköjä perustetaan sinne, missä ovat suurimmat asiakasvirrat, syrjäseuduilla sellaisia ei ole. Kansalaisten terveys-erot tulevat kasvamaan.

Malli 4, integroitu sosiaali- ja terveystakeskus

– Toiminta pirstaloituu muita vaihtoehtoja vähemmän, joten se on helpoimmin hallittavissa ja turvaa parhaiten sote-palvelut koko maassa.

Yötöitä tekevät naiset suurentuneessa diabetesvaarassa

Yötöitä ja iltavuoroja tekevät saattavat tanskalaistutkimuksen perusteella sairastua aikuistyyppin diabetekseen todennäköisemmin kuin tavallisissa päivävuoroissa työskentelevät. Yövuoroja tekevien riski sairastua oli tulosten perusteella lähes 50 prosenttia suurempi ja iltavuoroja tekevien 30 prosenttia suurempi kuin päivävuorossa työskentelevien. Tanskalaisen tulokset perustuvat 29 000 naispuolisen sairaanhoitajan viisitoistavuotiseen seurantaan. Runsaat neljä prosenttia naisista sairastui aikuistyyppin diabetekseen seurannan aikana.

Pitkäaikaissairas haluaa myös pitkän hoitosuhteen

Pitkäaikaissairaiden toiveet terveydenhuollolle on selvitetty. Pitkäaikaista sairautta sairastaville tärkeintä on pitkäaikainen hoitosuhde. Samalla selvisi, että nykyinen terveydenhuolto ei pysty vastaamaan kroonisten sairauksien toistuvaan ja jatkuvaan hoidon ja hoivan tarpeeseen. Kyselyn toteuttamiseen osallistui yhdeksän potilasjärjestöä ja siihen vastasi yli tuhat pitkäaikaissairautta sairastavaa.

Internetistä apua nelivuotiaiden käytöshäiriöihin

Suomalaistutkijoiden mukaan nelivuotiaiden lasten käytösongelmia voidaan vähentää internetpohjaisella tukiohjelmalla. Ohjelma tukee vanhempia ja antaa heille työkaluja kohdata ja vähentää lastensa ongelmakäytöstä. Lapsuusiän käytösongelmat usein ennakoivat aikuisiän mielenterveysongelmia ja myös rikollisuutta, joten varhainen oireilun vähentyminen on erittäin tervetullutta. Internetpohjainen ohjelma on edullinen ja monissa oloissa helposti sovellettava keino, joka todennäköisesti madaltaa myös vanhempien kynnystä hankkia apua.

DUODECIM

Epilepsian määrä ennallaan

Epilepsiaan sairastutaan edelleen yhtä usein kuin neljäkymmentä vuotta sitten, vaikka monet epilepsian riskitekijät ovat vähentyneet. Yli 65-vuotiailla epilepsia on jopa yleistynyt, suomalaisaineistoon perustuva tutkimus osoittaa. Tutkimuksen perusteella vuosina 1973 ja 2013 sadastatuhannesta alle 65-vuotiaasta suomalaisesta noin 60 sairastui epilepsiaan eli sairastuneiden määrä pysyi suurin piirtein samana.

DUODECIM

TIESITKÖ:

Tieliikenteen melu haittaa yli 230 000 suomalaisen unta ja hyvinvointia.

INGIMAGE

Avioparit lihovat yhdessä

Liikakilot näyttäisivät kertyvän pitkässä parisuhteessa samaa tahtia kummallekin puolisolalle. Lihova puoliso lisää myös kumppaninsa lihomisriskiä, tuore yhdysvaltalais tutkimus osoittaa. Seurannan perusteella normaalipainoisen puolison riski tulla ylipainoiseksi oli noin kaksinkertainen, jos hänen puolisonsa lihoi huomattavasti samana aikana. Tämä havaittiin miehillä ja naisilla yhtä lailla.

DUODECIM

Hoitamaton uniapnea on riski liikenteessä

Hoitamaton uniapnea kolminkertaistaa riskin joutua liikenneonnettomuuteen. Sairaus aiheuttaa päiväaikaista väsymystä ja nukahtelua, jotka ovat vaaraksi liikenteessä. Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien mukaan väsymys vaikuttaa jopa joka kuudennen kuolonkolarin taustalla. Väsymys vaikuttaa ajokykyyn samantapaisesti kuin alkoholi: ajokyky heikkenee, reagointi hidastuu ja arviointikyky huononee.

EPRESSI.COM

MAALISKUUN KYSYMYS OLI:

Haluatko viinit lähikauppaan?

KYLLÄ
22%

- Meitä holhotaan tarpeeksi muutenkin. Alkolla on liian suuri monopoliasema.
- Monilla voi olla pitkä matka pitkäripariseen.
- Helpompi ostaa, jos tarvitsee yllättäen.

En
78%

- Suomi ei ole vielä siihen valmis.
- Pienissä kunnissa vähennettäisiin Alkoja tai niiden työntekijöitä.
- Saattaa lisätä alkoholin käyttöä, kun on helposti saatavilla.
- Alko pystyy pitämään laajaa valikoimaa ja sieltä saa apua juomien valintaan.
- Pian lähikaupassa on tarjolla kaikkea muuta kuin ruokaa!
- Eikös tätä oluen ja siiderin tuontia alaikäisille ole jo nyt?
- Usein alkoholisoituminen alkaa parista viinilasillisesta iltaisin.
- En ole viinin ystävä, nykyinen hyvä käytäntö.
- Kyllä lähikaupoissa riittää juomisia ilman viinejäkin jo nyt.
- En juo viinejä!
- Ne saa hyvin helposti Alkostakin tarvittaessa.
- Voi käydä niin, että nuoren ystävät hakevat niitä ja antavat viinejä alaikäisille.
- Ihmiset ostaisivat enemmän viiniä, kun käyvät ruokaostoksilla.

HUHTIKUUN KYSYMYS LÖYTYY SUPERIN JÄSENSIVUILTA KOHDASTA SUPER-LEHTI. KAIKKIEN 18. HUHTIKUUTA MENNESSÄ VASTANNEIDEN KESKEN ARVOTAAN SUPER-LEHDEN KÄTEVÄ AAMIAISTARJOTIN. MAALISKUUSSA SEN VOITTI EMMA RANTANEN JÄMSÄSTÄ. ONNITELUT!

MUUT LEHDET

// Jos kehon antaa mennä juntturaan, remontti vie aikaa kuukausitolkulla. Ja jos se menee ihan tilitiin, kuluu palautumiseen jopa vuosia."

JOHTAMISEN KONSULTTI
SUSANNA RAHKAMO
TELMA 1/2016

// Jokaisen pitäisi puuttua tyttöjen silpomiseen. Siitä on mahdollista päästä eroon meidän aikanamme."

TYTTÖJEN YMPÄRILEIKKAUSTA AFRIKASSA
VALOKUVANNUT KUVAJOURNALISTI
MEERI KOUTANIEMI
KANSAN UUTiset VIKKOLEHTI 11.3.2016

// Onneksi terapiat eivät ole enää Suomessakaan tabu, kiitos amerikkalaisten julkimoiden, joilla on terapiauttu joka lähtöön!"

MUODIN JA KAUNEUDEN MONIOSAAJA
OUTI BROUX
MIELENTERVEYS 1/2016

30 VUOTTA SITTEEN

Standardi SFS 5181 oli tullut voimaan. Kyse oli terveydenhuoltohenkilöstön suojavaatetuksista eli uusista työpuvusta. Työpukumalleja oli kaksi: mekko ja jakkupuku. Jakku sopi käytettäväksi myös pitkien housujen kanssa. Pitkiä housuja koskeva standardi oli vielä suunnitella. Työpukujen kangas oli ilmavaa vaivosidosta. Siirtyminen uuteen puvustoon tapahtui vaiheittain.

"Edellä esitetty koskee laitospuolen uutta suojavaatetusta. Avokentän suojavaatetuksen toteutuminen, työnantajapuolen lupauksista huolimatta, tuntuu edelleen viipyvän."

PERUSHOITAJA 4/1986

Marjoista syntyy kavereille Herukkaherkku

TEKSTI JA KUVA MINNA LYHTY

Lähihoitaja Katariina Aho kokkaa ja leipoo kotona ja töissä.
Se sopii hänelle erinomaisesti.

Katariina Ahon, 22, keittiössä avopuolisoa Villeä näkee harvemmin. Se ei johdu siitä, ettei Ville suostuisi kokkaamaan, vaan siitä, että Katariina pitää ruoanlaitosta ja leipomisesta. Erityisesti makeiden piirakoiden tekeminen on hänen mieleensä. Hän ottaa usein leivonnaisten ohjeet Kinuskikissa-blogista.

– Ohjeet ovat helppoja ja työvaiheet on neuvottu selkeästi. Löysin myös herukkaherkun ohjeen sieltä. Tein piirakkaa ensimmäisen kerran kavereiden illanviettoon, ja kaikki tykkäsivät siitä.

Katariinan mukaan piirakka on riittoisa, koska se on makeaa ja vähän hapanta, joten makeannälkä tyydyttyy pienemmälläkin palalla. Hän on kerännyt punaherukat perukasta, joksi Kuhmon syrjäseutuja kutsutaan.

– Isäpuoleni vanhemmat asuvat 30 kilometrin päässä Kuhmon keskustasta. Kerään punaherukat sieltä pakasteeseen joka kesä.

Perukassa on myös Katariinan työpaikka, Mehiläisen Siikalahtikoti. Siellä asuu neljätoista 35–70-vuotiaista ihmistä, joilla on eriaisteisia neurologisiin vammoihin liittyviä muistin, toimintakyvyn ja arjessa selviytymisen ongelmia.

Katariina aloitti sijaisuuksien tekemisen Siikalahtikodissa viimeisen opiskeluvuoden keväällä. Heti valmistumisjuhlien jälkeen keväällä 2012 hän sai kokoaikaisen työn. Pari vuotta hän on ollut vakituksessa työsuhteessa.

Hoitoala oli tullut tutuksi yläasteikäisenä, kun Katariinan äiti opiskeli lähihoitajaksi.

– Menin yläasteella tet-harjoitteluun Kuhmon hoivakotiin ja ajattelin heti, että tämä ala on mieleni. Kun pääsin peruskoulusta, hain heti opiskelemaan lähihoitajaksi.

Katariina muutti sadan kilometrin päähän Kajaaniin 16-vuotiaana ja asui siellä koulun tarjoamassa asuntolassa.

– Erikoistuin lapsiin ja nuoriin, mutta totesin jo työssäoppimisjaksoilla, ettei ala ole minun juttuni. Kun sain sijaisuuksia Siikalahtikodista, tykästyin työhön heti.

Tällä hetkellä Katariina opiskelee yhteisökuntoutusta. Opinnot kestävät kolme vuotta työn ohessa tehtynä. Hän matkustaa kolmen kuukauden välein Jyväskylään kahdeksi päiväksi lähiopintoihin.

– Käyn siellä yhdessä esimieheni kanssa ja jaamme tiedon koko työyhteisölle. Haluamme luoda Siikalahtikodista yhteisön, jossa asukkaat ja työntekijät ovat tasavertaisia. Olemme alkaneet pitää asukaskokouksia ja otamme asukkaita mukaan kodin töihin aikaisempaa enemmän. Asukkaat ovat selkeästi piristyneet, he esimerkiksi muistavat toistensa nimet paremmin.

Myös henkilökunnan vuorovaikutusta on haluttu kehittää. Tiedonkulussa oli ongelmana aiemmin se, ettei työntekijöiden palaverissa tehtyjä päätöksiä kirjattu aina ylös. Nyt kaikki päätökset dokumentoidaan, joten kolmivuorotyötä tekevät hoitajat pysyvät ajan tasalla.

Katariina kehuu työporukkaansa mahdottomaksi. Hyvästä ilmapiiristä todistaa se, että työkaverit tapaavat toisiaan myös vapaaajallaan. Katariinan leipomisinto on tullut myös työkavereiden tietoon. Esimiehensä häihin hän leipoi seitsemän juustokakkua.

– Silloin vähän jännitin, onnistuvatko ne. Rauhoitin itseäni sillä tiedolla, että olin tehnyt samanlaisia kakkuja aiemmin ja niistä oli tullut hyviä.

Kokkaustaitojaan Katariina pääsee käyttämään myös työpaikallaan, sillä Siikalahtikodissa valmistetaan kaikki ruoat itse. Työhön kuuluu myös asukkaiden ohjaamista ja auttamista, hoitotoimenpiteitä, siivoamista ja pyykin pesemistä. Välillä harrastetaan liikuntaa yhdessä ja käydään retkillä.

– Minusta työ on mukavaa. En voisi kuvitella itseäni sairaalaan hoitajaksi. Tällainen monipuolinen työ sopii minulle paremmin. ■

**EN VOISI KUVITELLA
ITSEÄNI SAIRAALAN
HOITAJAKSI. TÄLLAINEN
MONIPUOLINEN TYÖ SOPII
MINULLE PAREMMIN.**

Valkosuklaa-punaherukkapiirakka

POHJA:

- 150 g voita tai margariinia
- 1 dl sokeria
- 1 muna
- 3 dl vehnä jauhoja
- 1 tl leivinjauhetta
- 1 tl inkivääriä

TÄYTE:

- 2 ps Blå Bandin vanhan ajan vaniljakastikejauhetta
- 4 ½ dl maitoa
- 200 g sitruunan makuista valkosuklaata
- 300 g punaviinimarjoja
- 2 rkl sokeria
- 1 rkl perunajauhoja

Voitele piirakkavuoka, halkaisija 24–26 cm. Vatkaa voi ja sokeri vaahdoksi. Lisää muna. Yhdistä kuivat aineet keskenään ja sekoita taikinaan. Levitä taikina vuon pohjalle ja reunoille.

Sekoita vaniljakastikejauhe ja maito vispilällä tasaiseksi. Nosta jääkaappiin 10 minuutiksi, jotta kastike muuttuu paksummaksi. Rouhi valkosuklaa ja sekoita vaniljakastikkeen joukkoon. Levitä pohjan päälle.

Sekoita punaviinimarjojen joukkoon sokeri ja perunajauhot. Levitä valkosuklaatäytteen päälle.

Paista 200 asteessa 35 minuuttia. Anna jäähtyä ennen tarjoilua. Halutessasi siivilöi pinnalle tomusokeria.

Vinkki: Voit korvata punaherukat myös mustaviinimarjoilla, karviaisilla tai maun mukaan muillakin marjoilla. Säädä sokerin määrää tarpeen mukaan. Sitruunan makuista valkosuklaata löydät kauppojen leivontahyllystä. Sen voi korvata myös tavallisella valkosuklaalla.

LÄHDE: WWW.KINUSKIKISSA.FI

Varahenkilö Katja Kiviniemi kiertää TOIMIPISTEESTÄ TOISEEN TARVITTAESSA

TEKSTI JA KUVAT MARJO SAJANTOLA

Lähihoitaja Katja Kiviniemi on tänään iltavuorossa kotipesässään eli Orimattilan Koivikon vuorohoitoyksikössä ja vieläpä lisätyövoimana. Nyt hän pystyy järjestämään asukkaille tavanomaista enemmän viriketoimintaa.

Suomi-filmin tähdet eivät saa osakseen kahden iloisen rouvan huomiota lainkaan, vaikka television ääni on melkoisen kovalla. Telkkaria voi katsoa kotonakin, nyt vaihdetaan mielipiteitä julkiksista, maailman menosta ja elämästä yleensä. Yksikköön saapua huomataan oitis ja vedetään mukaan keskusteluun.

– Minä täytän seuraavaksi 96 vuotta, toinen rouvista kertoo alkajaisiksi.

Vilkas ja virkeä nainen on Koivikossa kuntoutusjaksolla. Hän selviää arjesta kotona kotipalvelun avulla. Aika käy kuitenkin pitkäksi ja yksinäisyys vaivaa, vaikka lapset ja lapsenlapset kyläilevätkin usein.

– Täällä ei ole yksinäistä koskaan, hän hehkuttaa.

Toinen rouvista on selaillut keskustelun ohessa Seura-lehteä ja huomauttaa, ettei hän pidä Ruotsin prinssi Carl Philipin parrasta lainkaan. Hän ajaisi sen pois, jos voisi. Hän kertoo olevansa vasta 86-vuotias ja viihtyvänsä intervallijaksoilla myös erittäin hyvin.

– Täällä on hyvää ruokaa, hyviä hoitajia ja kauniit tilat.

Koivikkoa luulisikin entiseksi kartanorakennukseksi, niin

kaunis talo se on. Kuitenkin se rakennettiin jo alun perin vuonna 1924 kunnalliskodiksi, eli paikkakuntalaisten mukaan vaivaistaloksi. Tilat ovat nykyisin valoisat ja viihtyisät.

Alakerroksessa järjestetään kaupungin ikäihmisille päivätoimintaa. Sieltä löytyvät niin saunatilat kuin kuntosalikin. Yläkerroksessa on tilat 16 vuorohoidossa olevalle asiakkaalle. Intervallijaksot kestävät kolmesta päivästä viikkoon ja joskus asiakkaalla on tarvetta pidempäänkin asumisaikaan.

LISÄOPPI MAISTUU AINA

Lähihoitaja Katja Kiviniemen iltavuoro alkaa yhdeltä. Aamuvuorossa on ollut viisi työntekijää, iltavuorossa on kaksi ja nyt Katja lisähenkilönä kolmantena. Yössä valvoo yksi hoitaja, mutta tarvittaessa apua saa saman pihapiirin palvelutaloista, Erkkilästä ja Marttilasta.

– Samassa vuorossa saattaa kahdeksan asiakasta vaihtua. Silloin riittää vipinää, sillä kotiutettavien asioista on huolehdittava, huoneet on kunnostettava uusille asukkaalle ja heidät on vastaanotettava ja myös autettava alkuun, jos ovat täällä ensimmäistä kertaa.

Ennen raporttia iltavuoroon tulleet ehtivät siemaista kahvikupposet ja juttu kääntyy juuri suoritettuun turvallisuuskoulutukseen.

Katjan mielestä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tarjoaa henkilöstölle hyvin kaikenlaista täydennyskoulutusta ja esimies myös haluaa, että niihin osallis-

Lähihoitaja Katja Kiviniemi pyyhkäisee asiakkaan pyörätuolin jättämät kurajäljet käytävältä, ettei kukaan asiakkaista liukastuisi märällä lattialla.

Koivikko on varahenkilöstöön kuuluvan Katjan kotipesä.

Katja on tuntenut Seija Markkäsén jo lapsuudestaan lähtien.

tutaan mahdollisimman paljon.

– Ainakin minä koen tarvitsevani varahenkilöstöön kuuluvana erittäin monipuolisia taitoja ja myös haluan oppia jatkuvasti uutta. Aloitin viime syksynä saattohoitokoulutuksen ja myös muistihoitajatutkinnon suorittamisen. Saattohoitokoulutus päättyi kesäkuussa ja muistihoitajatutkinnon saan valmiiksi lokakuussa. Vanhustyön erikois-

ammattitutkinto on yksi unelmistani.

Katja toteaa, että etenkin muistisairaat ovat hänelle hyvin läheisiä ja hän soisi heille arvostetun ja kunnioitetun elämän loppuun asti.

– Kun muistisairas kohdataan väärin, syntyy niitä käytöshäiriöitä. Tästä aiheesta teen myös lopputyöni, käsittelen kohtaamista muistisairaana näkökannalta.

Raportin jälkeen hoitajat hajaantuivat osastolle, jossa on vielä melko hiljaista. Enemmistö asiakkaita on vielä puolilta päivin syömässä lounaan jälkeisellä ruokalevolla. Iloisten rouvien lisäksi toisen television äärestä löytyy kuitenkin lisää Suomi-filmin ystäviä, joita Katja tervehtii kerton nimensä ja sen, että hän tuli iltavuoroon.

– Meillä pidetään aina kunnon raportit. Koneelta katsomme tarvittaessa lisätietoja. Vaikka asiakas olisi minulle entuudestaan tuttu, hänen diagnoosinsa ja lääkityksensä ovat voineet muuttua siitä, kun hän viimeksi oli täällä tai siitä, kun itse tein työvuoron täällä.

VARAHENKILÖSTÖSSÄ OLTAVA JOUSTAVA

Orimattilan alueella varahenkilöstöön kuuluu Katja Kiviniemen lisäksi neljä muuta lähihoitajaa ja yksi sairaanhoitaja. Viime syksynä aloitettu varahenkilöstön käyttö on havaittu erittäin hyväksi. Katja toivoisi kuitenkin lisää työntekijöitä, sillä alueeseen kuuluvat myös Artjärvi, Myrskylä ja Pukkila.

– Alun perin varahenkilöstö oli jaettu omiin kohteisiin ja jokaisella olisi noin viisi paikkaa. Mutta meitä tarvittiin kaikkialla ja nyt on 11 kohdetta. Alkuun oli valtavan haasteellista kiertää eri kylillä monenlaisissa työpaikoissa uusien työkalu- ja asiakkaiden luona. Nyt on jo helpompaa, kun tiedän, mitä on odotettavissa. Niin, ja tiedän, missä nuo kaikki paikat ovat.

Varahenkilöstö suunnittelee itse työvuoronsa. Tarvittaessa työntekijät voivat myös vaihtaa vuoroja keskenään.

– Pitkiin sairauslomiin meitä ei käytetä sijaisina, mutta voin tietää etukäteen kolmen päivän työpaikkani. Toisaalta voi käydä niin, että vaihdan kesken työvuoroa toimipistettä, jos jossain tarvitaan äkkiä lisää apua.

Kun työjakso kestää päivän tai kaksi, uudessa työpaikassa ei ole aikaa tutustua syvemmin työympäristöön. Siksi Katjan mielestä työssä tarvitaan erittäin joustavaa luonnetta ja hyviä sosiaalisia taitoja. Ei ole helppoa pujahtaa nopeasti hyvinkin erilaisiin työkuultuureihin ja käytäntöihin. Jopa työntekijöiden sopimusalat voivat poiketa toisistaan. Varahenkilöstö kuuluu jaksotyösopimuksen piiriin myös kotihoidon vuoroja tehdessään, joten heidän työaikaansa sisältyy ruokatauko.

– Kyllähän tämä eriarvoisuus herätti vähän närää kotihoidossa, mutta porukat kuittasivat sen huumorilla ja työnsivät ruokataun ajaksi puhelimensa minulle, koska minulle siitä maksettiin, Katja nauraa.

Hän kutsuu Koivikkoa kotipesäkseen, sillä siellä hän on, jos häntä ei ole muualle varattu. Toissapäivänä häntä tarvittiin palvelutalo Marttilassa, eilen hän teki iltavuoron terveyskeskuksen vuodeosastolla ja tänään Koivikossa. Huomenna hän menee aamuvuoroon kotihoitoon.

– Olen loppujen lopuksi aika vähän täällä Koivikossa, mutta täällä tiedetään, missä minä olen. Kun minua tarvitaan, minulle soitetaan työpuhelimeen ja kerrotaan missä minua tarvitaan. Yövuorot eivät kuulu meille, mutta käytännössä olen valmis joustamaan niihinkin etenkin täällä Koivikossa.

LAULETAAN JA NAURETAAN

Ruokalevot on levätytty ja asiakkaat alkavat hiljaksen saapua ruokailutilaan rollaattoreihinsa tukeutuen. Katja lähtee kollegansa Päivi Löytyn avuksi hakemaan pyörätuolilla asiakkaan, jolle varmasti kahvi maistuu, mutta omin voimin hän ei pääsis edes sängystä ylös.

Kahvipöydän ääressä muistellaan

KOEN TARVITSEVANI VARAHENKILÖSTÖÖN KUULUVANA ERITTÄIN MONIPUOLISIA TAITOJA JA MYÖS HALUAN OPPIA JATKUVASTI UUTTA.

edellisiltaista yhteislaulua, joka alkoi aivan spontaanisti, kun yksi asiakas aloitti ja muut yhtyivät säveleen. Yksi laulajista arvelee, että laulua riitti ainakin ilta puoli yhdeksään ja Katja lupaa laulattaa lisää kahvin jälkeen.

– Tämä lisähenkilövuoro osui hyvään saumaan, koska minun pitää tehdä muistihoitajatutkintoa varten juuri tällainen tuokio.

Kahvin ja pullan lisäksi muutama asiakas saa mehua ja lääkkeensä. Päivi Löytty on tänään lääkevastaava, joten hän on jakanut tarvittavat lääkkeet valmiiksi lääkelaseihin.

– Meillä vuorotellessa myös esimerkiksi keittiövastaavan ja pyykkivastaavan tehtävissä. Laitosapulainen työskentelee arkisin, mutta jos asiakkaat vaihtuvat viikonlopun aikana, hoitajat kunnostavat huoneet. Asiakkaiden pyykkiä pestään vain tarvittaessa. Ruoka tulee keskuskeittiöltä, mutta iltapala

valmistetaan osastolla, joten jääkaapissa on aina pientä syötävää asiakkaille.

Kahvin jälkeen virkistystuokioon haluavat autetaan paikoilleen ja ihan ensin lauletaan. Ryhmässä on todella hyviä laulajia, jotka muistavat melkein kaikki sanatkin. Välillä pitää tarkistaa paperista. Laulun jälkeen Katja käy läpi sananlaskuja ja yleisö muistaa ne jo pienimmästäkin vihjeestä.

– Minkä nuorena oppii – sen taustasti vanhana unohtaa, lohkaisee joku, ja sitten nauretaan.

Laulun sanojen muistelusta muodostuu eräänlainen Tartu mikkiin – versio, sillä kun laulu selviää vihjeestä, sehän sitten lauletaan ja kaikilla on mukavaa.

Vielä katsotaan yhdessä vanhoja kuvia, ja yksi jos toinenkin kertoo tarinoita lapsuuden ajoiltaan. Vuosiluvut muistuvat myös mieleen, kuten milloin Armi Kuusela tuli Miss Universum. ►

Seija Markkasen ei tarvitse yksin laulella, sillä tällä jaksolla yksikössä on paljon hyviä laulajia.

Myös niin kotimaisten kuin ulkomaalaisten näyttelijöiden nimet tiedetään, entiset ja nykyiset.

- Minäkin vaihdan nimeä, sanoo Seija Markkanen.
- Minusta tulee Seija Euronen!

Ja sitten nauretaan.

Aamupäivällä on jumpattu fysioterapeutin johdolla ja jotkut asiakkaat ovat käyneet vähän ulkoilemassakin. Päivän puuhat ovat käyneet joillekin voimille, joten heidät autetaan huoneisiinsa lepäämään ennen kello viiden ruokailua. Seija Markkanen kuitenkin vain säteilee iloa ja toteaa, että tänään on ollut niin hauska päivä että. Kun Katja arvelee, että illalla varmasti uni maistaa, Seija toteaa, että se maittaa hänelle aina.

Ja sitten nauretaan.

VANHUSTYÖ ON MINUN JUTTUNI

Kun asukkaille on tarjoiltu kello viiden iltateria, Katja siirtyy alakertaan syömään mukanaan tuomansa eväät, kanaa ja salaattia.

– Vanhukset ovat minun juttuni. Pääsin jo vuosia sitten opiskelemaan Lahteen Diakoniaopistolle, mutta se kävi liian rankaksi, koska lapsemme olivat pieniä. Opiskelin sitten suurtalouskeittiökokiksi. Minulla oli vakituinen työ, kun sanoin miehelleni, että nyt lähdän kouluun. Minusta tulee lähihoitaja. Ja minusta tuli. Valmistuin vanhustyön linjalta vuonna 2013.

Kun Katja palaa osastolle, hän täyttää tiskikoneen ja siistii keittiön ja pöydät näppärästi suurtalouskeittiökokin var-

muudella. Asiakkaista osa on siirtynyt television ääreen, osa huoneisiinsa huilaamaan.

Asiakkaille tarjotaan vielä ennen iltatoimia pientä iltapalaa ja halukkaille keitetään myös kahvit, sillä monet juovat sitä kotona, eikä se unentuloa estä. Iltapala tarjotaan huoneeseen, jos asiakas on väsynyt tai sitten iltapalalle voi tulla yöpukeissa. Jokainen saa valvoa ja nukkua niin kuin haluaa, jos lääkitys ei muuta vaadi. Osaston tunnelma pyritään pitämään leppoisana, ja tänäänkin Katjan iltavuoro sujuu rauhallisissa merkeissä asiakkaita yöpuulle autellen.

– Tämä on ehdottomasti lempipaikkani, mutta pidän muistakin työkohteistani. Palvelutalojen asukkaat ovat monisairaita ikäihmisiä, joten siellä tarvitaan laaja-alaista ammattitaitoa. Terveyskeskuksen akuuttiosastolla pääsen tekemään paljon hoidollista työtä, teen esimerkiksi haavahoitoja ja kotihoitossa toimenkuvani on myös erittäin monipuolinen.

Varahenkilöstössä työskentelyn yksi etu on se, että saman asiakkaan on saattanut nähdä niin terveyskeskuksen vuodeosastolla, asiakkaan omassa kodissa ja vielä Koivikossa kuntoutumassa.

– Kun Koivikossa asiakas arvioidaan kotikuntoiseksi, se on hoitajille iso kiitos, kun tiedämme, millaisia operaatioita hänelle on tehty ja mistä kaikesta hän on selvinnyt ennen kuntoutusta. Ihana on myös nähdä, kuinka kotihoidon asiakas virkistyy vuorohoitajaksolla täällä.

Kuntoutusta, kodikkuutta ja lämmintä yhdessäoloa – siinä hyvän intervallijakson resepti. ■

Tänään töissä

KUKA

Katja Kiviniemi 44-vuotias lähihoitaja.

KOULUTUS JA TYÖURA

Valmistuin lähihoitajaksi 2013 vanhustyön osaamisalalta. Olen suorittanut myös suurtalouskokkitutkinnon sekä saanut robottihitsauskoulutuksen. Olen työskennellyt suurtalouskokkina keskuskeittiöllä ja ravintolakokkina, mutta hitsannut olen vain omaksi ilokseni. Työkoke-musta myös päiväkodista ja iltapäiväkerhon ohjaamisesta.

PERHE

Minulla on puoliso ja kolme lasta, joista kaksi asuu omillaan ja nuorin 16-vuotias on vielä kotona. Meillä on kaksi lastenlasta, kaksi skyen-terrieriä ja devon rex -rotuinen kissa.

HARRASTUKSET

Noin kolme kertaa viikossa käyn kuntosalilla. Uusin harrastus on krav maga, alun perin israelilainen lähitaistel- ja itsepuolustuslaji. Olen Orimattilan seudun ammattiosaston sihteeri ja yhdyksjäsen sekä SuPer-Opo.

HAASTAVINTA TÖISSÄ ON

Haastavinta on, kun en pysty antamaan enempää aikaa vanhuksille. Kun kotihoidossa huomaa asiakkaan yksinäisyyden, voin vain viedä viestiä eteenpäin, jotta asiakas saisi enemmän seuraa. Alussa oli eri paikkoihin meneminen haasteellista.

PARASTA TYÖSSÄ

Aito kiitos, etenkin jos olen epävarma siitä, mitä asiakas haluaa ja sitten saan halauksen kiitokseksi. Se palkitsee.

Uuden keskusjärjestön synty on nyt liittojen käsissä

TEKSTI HENRIKKA HAKKALA

Työntekijäkeskusjärjestöjen jäsenliitot tekevät parhaillaan päätöksiä uuden keskusjärjestön perustamisesta. SuPerissa prosessi halutaan viedä harkitusti loppuun keskittymällä itse asiaan, siis työntekijöiden etujen parhaaseen edistämiseen.

Uuden keskusjärjestön perustamiseen tähtäävä 49 liiton selvitystyö saatettiin valmiiksi hankkeen ohjausryhmän kokouksessa 10. maaliskuuta. Nyt on liittojen hallintojen tehtävä päättää, perustetaanko selvitystyön aikana hahmoteltua uutta keskusjärjestöä ja haluaako liitto liittyä siihen.

Oman haasteensa SuPerin pohdintaan tuo se, että alueellista hallintoa ja sosiaali-, terveys- ja koulutussektoria koskevat suuret linjaukset ovat edelleen selkiytymättömiä.

Puheenjohtaja Silja Paavola korostaa, että SuPer on pitänyt perusteellisen selvitystyön tekemistä viisaana ja haluaa viedä sen loppuun maltilla. Yhteiskunnallisten voimasuhteiden, puoluepoliittisen pisteidenkeräilyn ja rahan vallan tasapainottamiseksi tarvitaan ehdottomasti vahvaa työntekijöiden edunvalvojaa.

**JOS UUTTA KESKUSJÄRJESTÖÄ
EI TÄSTÄ SYNNY, EMME
MISSÄÄN TAPAUKSESSA LÄHDE
FUUSIOITUMAAN SAK:HON,
VAAN VIEMME SITTEN ETEENPÄIN
ENTISTÄKIN EHOMPAA STTK:TA.**

KEVÄÄN TÄRKEITÄ ETAPPEJA

Seuraava tärkeä etappi on STTK:n hallituksen seminaari 13.–15. huhtikuuta. Sen aikana uuden keskusjärjestön mahdollisuuksia ja esteitä käsitellään STTK:laisesti hyvin kattavasti. SuPerissa lopullinen päätös uudesta keskusjärjestöstä on tarkoitus tehdä ylimääräisessä edustajiston kokouksessa 27. toukokuuta.

Jatkuvasti muuttuvaan maailmaan ja toimintaympäristöön voi parhaiten vastata rakenteiltaan ja toimintatavoiltaan aidosti moderni keskusjärjestö.

– Nyt olisi käsillä tilaisuus tehdä yhteisesti uusia muutoksia. Katsomme kuitenkin tämän kevään aikana, millainen määrä liittoja lähtisi mukaan ja jäisi pois. Jos uutta keskusjärjestöä ei tästä synny, emme missään tapauksessa lähde fuusioitumaan SAK:hon, vaan viemme sitten eteenpäin entistäkin ehompaa STTK:ta.

YHTEYS POLIITIKKOIHIN ON TÄRKEÄ NEUVOTTELUKANAVA

STTK:ssa on koko ajan käyty uudesta keskusjärjestöstä kriittistä keskustelua, vaikka esimerkiksi sen hallinnon ja päätöksenteon rakenteista löydettiinkin aiemmin keväällä yhteisymmärrys. Yksi STTK:lainen liitto on toistaiseksi ilmoittanut jättäytyvänsä pois hankkeesta ja perustellut päätöstään SAK:n liittojen liian voimakkailla poliittisilla kytköksillä.

Paavola näkee ammattiyhdistysliikkeen roolin ennen kaikkea heikomman puolustajana. Se ei aja mitään yhtä poliittista kantaa mutta toimii tärkeänä yhteiskunnallisena omanatuntona poliittisissa kysymyksissä. Liitot voivat viedä jäsenlähtöisesti tietoa poliittisille päättäjille asioissa, joista näillä on lopullinen valta päättää.

– Esimerkiksi vuosia vatvottu sote- ja maakuntahallinnon uudistus, joka vaikuttaa valtavasti meidän superilaisten työelämään, on nimenomaan poliittinen päätös. Jotta meidän näkökulmamme tulisi siinä kuulluksi, on meidän oltava yhteydessä poliitikkoihin. Yksittäinen työntekijä ei pärjää sopimusneuvotteluissa vaan voi joutua aivan heittopussiksi. ■

KAHDEKSAN KYSYMYSTÄ TIETOSUOJASTA

Hoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus somessakin

TEKSTI ELINA KUJALA KUVA JUKKA JÄRVELÄ

Kuka saa katsella potilastietoja?

Potilastietoja saa lukea vain terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu taho silloin, kun työn hoitaminen edellyttää, että hän tutustuu potilaan tietoihin. Hoitajalla on oltava potilaaseen voimassa oleva, jatkuva hoitosuhde. Uteliaisuus tai se, että työkaveri tai sukulainen pyysi, ei ole pätevä syy tutkia kenenkään potilastietoja ilman työtehtävien edellyttämää perustetta. Syyksi ei myöskään riitä se, että potilas on hoidossa samassa sairaalassa tai samalla osastolla, jollei hoitajalla ole häneen hoitosuhdetta. Asiaa säätelevät potilaslaki ja potilasasiakirja-asetus.

Saako hoitaja katsella omia potilastietojaan, alaikäisten lastensa tietoja tai iäkkäiden vanhempiensa tietoja?

Ei saa. Jos haluat tarkastaa omat potilastietosi, asiaa on tehtävä pyyntö. Esimerkiksi Tampereen kaupungilla käytäntönä on henkilökohtainen yksilöity tarkastuspyyntö, jonka voi esittää kirjallisesti tai paikan päällä hoitavassa yksikössä.

Potilaan tietoja voidaan pääsääntöisesti antaa muille vain potilaan omalla suostumuksella. Tämä pätee myös hoitajan lapsiin ja vanhempiin, jos heidät on todettu kykeneviksi päättämään omasta hoidostaan. Jos potilaan suostumusta ei ole mahdollista saada iän, sairauden ja tilan takia, selvitys terveydentilasta voidaan antaa lähiomaisille, ellei ole mitään syytä olettaa, että potilas kieltäisi asian. Potilasasiakirjat ovat salassa pidettäviä myös potilaan kuoleman jälkeen.

On olemassa monta hyvää perustetta sille, miksi hoitaja ei saa lukea edes omia tai perheenjäsentensä potilastietoja. Hoitaja on potilaan roolissa, eikä potilaan ole järkevää nähdä esimerkiksi omia laboratorioketutuloksiaan ennen hoidosta vastaavaa lääkärinä. Entä, jos tuloksissa onkin virhe tai potilaana oleva hoitaja tulkitsee tulosta väärin?

Potilastietojärjestelmät mahdollistavat myös tietojen

Ari Andreasson sanoo, että henkilötietojen oikeaoppista käsittelyä pitäisi opettaa tuleville terveydenhuoltoalan ammattilaisille jo koulussa. Andreasson luennoi tietoturhasta SuPerin opintopäivillä helmikuussa.

muuttamisen ja poistamisen. Mitä jos hoitaja käykin muuttamassa iäkkään isänsä potilastietoja niin, että hän pääsee nopeammin palvelutaloon tai jonon ohi leikkaukseen? Ihmiset ovat inhimillisiä ja edellä mainitut esimerkit mahdollisia.

Tarkastetaanko henkilökunnan potilastietojen väärinkäyttöä säännöllisesti, satunnaisesti vai vain silloin, kun tehdään tutkimuspyyntö?

Potilastietojen lokitiedoista näkee, kuka on käynyt lukemassa tietoja. Tietojen käsittelyä täytyy seurata jatkuvasti, ja sen on oltava systemaattista ja dokumentoivaa. Valvontatehtävään täytyy olla nimettynä tietosuojavastaava. Jos käyttöä ryhdytään tutkimaan vain silloin, kun joku tekee tutkimuspyynnön, ei valvonta ole riittävää.

Potilastietojen käytönseuranta on määrätty laissa, mutta se vaihtelee organisaatioiden välillä. Isoissa terveydenhuollon organisaatioissa asia on hoidettu hyvin, mutta on myös paikkoja, joissa ei tietosuojavastaavaa ole nimetty lainkaan. Joillakin organisaatioilla on käytössään automaattinen käytönvalvonta eli ohjelmisto, joka seuraa potilastietojen lokeja koko ajan.

Väärinkäytös voi tulla hoitajalle kalliksi. Pari vuotta sitten hoitaja tuomittiin 40 000 euron korvauksiin ja ehdolliseen vankeusrangaistukseen potilastietojen urkinnasta.

Saako potilas kuvata hoitajaa?

Asia herättää sosiaali- ja terveysalalla nyt paljon keskustelua. Aiheeseen liittyy isoja teemoja kuten sananvapaus ja kotirauha. Matkapuhelimen myötä lähes kaikilla ihmisillä on nykyään kamera koko ajan mukanaan.

Kuvaaminen ei vielä tarkoita sitä, että rikottaisiin lakia. Kimurantiksi asia muuttuu silloin, kun kuva julkaistaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Silloin se saattaa loukata työntekijän tai asiakkaan yksityisyydensuojaa tai kunniaa. Suoratoistopalvelut kuten Periscope tuovat oman lisänsä asiaan. Kuva leviää no-

peasti ja käytännössä sen poistaminen on lähes mahdotonta.

Potilaalta ei voida takavarikoida puhelinta, sillä puhelimenkäytön katsotaan liittyvän sananvapauteen. Hoituhuoneessa kuvaaminen voidaan kieltää sillä perusteella, että se saattaa haitata hoitotoimenpidettä. Julkisessa tilassa, esimerkiksi terveyskeskuksen aulassa, kuvaamista on vaikea kieltää, vaikka se ei hyvän maun mukaista olisikaan. Julkisessa tilassa saa lain mukaan kuvata.

Kotihoidossa kuvaamista, esimerkiksi valvontakameroita, ei voi kieltää. Palveluja tarjoava taho ei voi vaatia ihmistä poistamaan kameroita tai lopettamaan kuvaamista omassa kodissaan. Julkisella sektorilla ihmisen ei tarvitse etukäteen kertoa, jos hän tallentaa puhelun tai tilanteen.

Saako hoitaja ottaa kuvan omalla kamerallaan potilaan haavasta ja liittää sen potilastietoihin?

Jos kuvan mukana ei ole potilaan tunnistetietoja, asiassa ei varsinaisesti rikota lakia, vaikka henkilökohtaisella kameralla kuvaaminen onkin arveluttavaa. Lähtökohta on, että työnantaja tarjoaa välineet työtehtävien suorittamiseen.

Kuva ei saa päätyä kännykästä esimerkiksi hoitajan omaan pilvipalveluun, sillä kuva on yksi osa potilasasiakirjoja, joita koskevat salassapito- ja säilytysaikavelvoitteet. Sähköisiä potilastietoja ei saa liikutella suojaamattomassa yhteydessä. Tarjolla on myös suljettuja pilvipalveluja, joita pääsee käyttämään käyttäjätunnuksella ja henkilökohtaisella salasanalla.

Haluamme perustaa palvelutalollemme omat sivut Facebookiin. Mitä täytyy ottaa huomioon?

Ensin kannattaa miettiä sitä, mihin käyttötarkoitukseen Facebookia käytetään. Jos tarkoitus on lähinnä kertoa toiminnasta kuvien ja päivitysten muodossa, asia kiinnostanee ennen kaikkea asukkaiden läheisiä ja omaisia. Silloin paras ratkaisu on suljettu Facebook-ryhmä. Jos tarkoitus on yleisemmin

kertoa toiminnasta ja luoda imagoa, niin silloin kannattaa luoda avoin Facebook-ryhmä.

Ihmisten kuvien julkaisemiseen Facebookissa liittyy muutama mutka. Hyvä nyrkkisääntö on, että kuvattavasta ihmiseltä itseltään tai hänen asioitaan hoitavalta on aina kysyttävä lupa sekä kuvaamiseen että julkaisemiseen. Kannattaa muistaa, että laitoshoidossa olevan ihmisen kohdalla jo pelkkä tieto hoitosuhteesta on salassa pidettävä, vaikka lupa kuvaamiseen ja julkaisemiseen olisikin olemassa. Kuvan poistaminen jälkikäteen palvelusta voi käytännössä olla hankalaa. Facebook pidättää myös oikeuden käyttää palvelussa julkaistuja kuvia muun muassa mainoksissa.

Mitä Facebookiin saa kirjoittaa omasta työpaikastaan?

Kaikki sosiaali- ja terveysalan asiakastiedot ovat salaisia ja hoitajalla on vaitiolovelvollisuus. Sosiaaliseen mediaan ei pidä kirjoittaa mitään sellaista, mistä voisi olla pääteltävissä asiakkaan henkilöllisyys. Työntekijällä on myös lojaaliteettivelvollisuus työnantajansa kohtaan: työnantajaa ei saa haukkua tai mustamaalata, se on paitsi hyvien tapojen, myös lain vastaista.

Mistä saan lisää tietoa tietosuojasta?

Tietosuoja-asioita ohjaavat lakipykälät, mutta käytännöt vaihtelevat eri kaupungeissa ja organisaatioissa. Kysy omalta työnantajaltasi, onko tietosuojakysymyksiin tehty teillä kirjallisia ohjeita ja onko niihin mahdollisuutta perehtyä. Monessa kunnassa työntekijöille on laadittu omat ohjeet esimerkiksi sosiaalisen median käyttöön.

Tietosuoja koskevat lait eivät pelkästään rajoita ja velvoita hoitajia, vaan ne ovat myös terveydenhuoltoalan ammattilaisten tuki ja turva. Potilastietojen lokitietoja tarkastettaessa on tärkeää pystyä näyttämään toteen myös se, että väärinkäytöksiä ei ole tapahtunut. ■

ASiantuntijana jutussa toimi TAMPEREEN KAUPUNGIN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TIETOSUOJAVASTAAVA ARI ANDREASSON.

Pelottelusta söpöilyyn

LASTENKULTTUURIA TEHDÄÄN AIKUISTEN EHDOILLA

TEKSTI ANTTI VANAS KUVITUS SALLA PYYKÖLÄ

Pelottelemalla kasvattavista Jörö-Jukka-tarinoista tuntuu olevan mittaamattoman pitkä kulttuurinen matka huolettomaan Teletappimaahan. Molemmat kuvastavat kuitenkin oman aikansa aikuisten pyrkimystä kontrolloida ja hallita lapsuutta.

Lasten kulttuurin ja kauhun suhdetta tutkinut Susanne Ylönen muistelee väitöksensä johdannossa pelänneensä lapsena muun muassa kotinsa seinällä roikkunutta ryijyä, sängyn alla asuneita mörköjä ja kaikkia muita huvipuiston laitteita paitsi possujunaa.

Lastenkulttuurin kauhuja kohtaan tuntemastaan mielenkiinnosta tutkija kiittää lapsuuden perhettään, joka tutustutti hänet sellaisiin satuklassikoihin kuin Jörö-Jukkaan ja Grimmin veljesten tarinoihin.

Jörö-Jukka näki päivänvalon vuonna 1844, kun saksalainen lääkäri Heinrich Hoffmann antoi viisivuotiaalle pojalleen joululahjaksi itse tekemänsä, kuvitetuista tarinoista koostuvan kirjasen. Tarinoissa huonosti käyttäytyvät lapset kohtaavat toinen toistaan karmivampia kohtaloita purruksi tulemisesta sormien irti leikkaamiseen.

Kirjasesta kehkeytyneen lastenkirjaklassikon tyyliä ja sisältöä on Ylösen mukaan kritisoitu alusta lähtien. Kuvitusta on pidetty tökerönä ja tarinoita kauhistuttavina ja lapsille sopimattomana väkivaltaisuutensa ja uhkailevan pedagogisen otteensa vuoksi.

Grimmin veljekset tunnetaan esimerkiksi sadusta Hannu ja Kerttu, jossa vanhempiansa hylkäämiä ja noidan vangiksi joutuneita lapsia lihotetaan kannibalistisessa tarkoituksessa. Sisärusten neuvokkuuden ansioista uuniin päättävä kuitenkin lopulta noita itse.

Grimmin sadut liitetään nykyään ni-

menomaan lastenkulttuuriin. Veljesten 1800-luvun alussa keräämät kansansadut olivat kuitenkin alun perin aikuisten toisilleen kertomia, ja ne sisälsivät paljon groteskia liioittelua ja seksuaalista vihjailua.

Satujen toisesta, ensimmäistä perheystävällisemmästä painoksesta poistettiin seksuaaliset viittaukset, mutta väkivaltaiset sisällöt jätettiin pitkälti paikoilleen. 1800-luvun alkupuolella niitä ei pidetty lapsille haitallisina.

Ylönen servii väitöksessään kauhun estetiikkaa lasten kuvakirjoissa. Kuvakirjojen lähiluvun lisäksi hän haastatteli päiväkotien ammattikasvattajia, viisi–seitsemänvuotiaita sekä kirjailija Hannele Huovia ja kuvittaja Jukka Lemmettyä.

SADUT KUVASTAVAT AIKUISEN LAPSIKUVAA

Yllättävää kyllä, Hoffmannin ja Grimmin tarinoille löytyy puolestapuhujia myös modernin lapsipsykologian piiristä. Yksi tunnetuimmista on natsien keskitysleiriltä hengissä selvinnyt psykoanalyttikko ja lapsipsykologi Bruno Bettelheim, joka puolusti 1970-luvun tutkimuksissaan nimenomaan vanhojen satujen kauhistuttaviksi koettuja sisältöjä.

Bettelheimin mukaan lapsi saa kyseisten satujen kasvutarinoista ja hyvän ja pahan vastakkainasettelusta lohtua ja välineitä omien elämäntapahtumiensa käsittelyyn. Sadut valmistavat kohtamaan elämän väistämättömät murrokset, kuten vanhemmista irtautumisen. ►

PELOTTAVINA PIDETTYJEN SATUJEN KAUHISTELU KUMPUAA PIKEMMINKIN AIKUISTEN ENNAKKOKÄSITYKSISTÄ KUIN LAPSEN PARHAASEEN AIDOSTI PANEUTUVASTA POHDISKELUSTA.

Feministi ja psykoanalyttikko Jacquelin Rose puolestaan katsoo, että lastenkirjallisuus ei ole koskaan lapsilähtöistä, vaan se perustuu aina aikuisten kirjailijoiden ja kuvittajien lapsuutta romantisoiviin mielikuviin ja toiveisiin. Myös pelottavina pidettyjen satujen kauhistelu kumpuaa pikemminkin aikuisten ennakkokäsityksistä kuin lapsen parhaaseen aidosti paneutuvasta pohdiskelusta.

Lasten suojeleminen epäsoviviksi katsotuilta saduilta tai muilta turmiollisina pidetyiltä mediatuotteilta voi siis johtua aikuisten paikalleen jämähtäneistä käsityksistä. Tällöin suoje-
lun kohteena on oikeiden lasten sijaan aikuisen vaalima ihannekuva lapsuudesta. Samasta syystä lapsuuden lyhenemistä pidetään yleensä pelkästään hälyttävänä asiana. Ei ymmärrä, että lapsuuskin on ajan mukana muuttuva ilmiö.

Se, mitä lapsi todella pelkää, on yleensäkin kaikkea muuta kuin yksinkertainen kysymys. Astrid Lindgreniä syytettiin Veljeni Leijonamieli -kirjan ilmestymisen jälkeen lasten pelot-
telusta sekä itsemurhalla ja kuoleamalla leikkittelystä. Kirjailija vastasi syytöksiin toteamalla, että eivät lapset kuolemaa pelkää, vaan yksin jäämistä.

PÄÄTÄI VÄÄTÄINEN JA FILOSOFOIVA ÄITIHIRVIÖ

Pelottelulla kasvattamiseen pyrkiviä tarinoita saattaa Johanna Ylösen mukaan löytyä yhä terveystiedon tunneilta ja kansanterveyttä edistävästä kampanjoista, mutta ei nykyisistä lastenkirjoista. Ei kauhu silti kokonaan ole lastenkirjallisuutta jättänyt – ja edelleen on myös aikuisia, jotka jaksavat kauhistella lapsiyleisölle suunnatun kulttuuritarjonnan kauhistuttavuutta.

Kuvakirjojen kauhut voivat tutkijan mukaan olla naiivin söpöjä, inhottavia, naurettavia, karmivia tai filosofisia. Yleensä kauhuhahmoja on pehmennetty Ylösen söpöilyn estetiikaksi kutsumalla menetelmällä: hirviöt on kesytetty lapsikelpoisiksi tekemällä niistä hassuja, ystävällisiä tai joko suojelua tarvitsevia tai sitä tarjoavia otuksia.

1900-luvulla kehittyneen söpöilevän lastenkulttuurin ja edellisen vuosisadan kurinpitoa korostaneen lastenkulttuurin välinen ero selviää vaikkapa vertaamalla Hannun ja Kertun karua selviytymistarinaa Teletappien iloiseen ja huoletto-
maan temmellykseen.

Söpöilyä voidaan Ylösen mukaan pitää vastaiskuna länsi-
maisen nykykulttuurin kilpailullisuudelle ja aikuismaailman kovuudelle. Ilmiö liittyy sekä lapsuuden arvostuksen nousuun että pyrkimykseen kontrolloida ja hallinta lapsuutta. Söpöillä

otuksilla roolitetut tarinat ja niihin liittyvät oheistuotteet ovat toki myös loistava bisnes.

Ongelmallista söpöilyssä on se, että sekin palvelee lopulta lähinnä aikuisten romantisoitua kuvaa lapsuuden riemukkaasta viattomuudesta, jota aikuiset voivat pitää yllä ostamalla lapsilleen yhä uusia leluja.

Esimerkkinä kauhua jollain tasolla hyödyntävistä viime vuosien lastenkirjoista Ylönen mainitsee Laura Ruohosen kuvakirjan *Yökyöpelit/Allakka pulakka* vuodelta 2011, jonka runossa inha Päätai Vääräinen houkuttelee lapsia

päiväkotiinsa karkkitarjoilulla ja paljastaa heidät sinne saatuaan verenhimoiset aikeensa: Sulje silmäsi, niin tulee pimeä, että voin susta verta imeä!

Suna Vuoren ja Katri Kirkkopelton vuonna 2005 julkaistun, neljästä kahdeksaan vuotiaalle lapsille suunnatun kuvakirjan *Hirveää, parkaisi hirviö* alkutilanne on kekseliäästi nurinpäin käännetty ja filosofisesti herkulinen: kirjan pääosassa oleva sarvekas, pitkäkyntinen ja karvainen pikkuhirviö herää pahaan uneen – uneen, jossa ihmislapsi kyseenalaistaa sen olemassaolon.

”Ketä minä tässä halaan, jos et sinä muka ole olemassa”, lohduttaa äitihirviö.

”Jos se, että näkee unta ja herää, että itkee ja miettii tällaisia asioita, ei ole olemassa olemista, niin mikä sitten? Jos se, että minä olen sinun äitisi ja sinä olet minun lapseni, jota minä rakastan eniten maailmassa – jos se ei ole olemassa olemista, en taida edes haluta olla olemassa”, äiti jatkaa. ■

SUSANNE YLÖNEN: TAPPELEVA RAPUHIRVIÖ.
KAUHUN ESTETIIKKA LASTENKIRJALLISUUDESSA.
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO 2016.

Lapsuuden portinvartijat

Johanna Ylösen haastattelemien päiväkodin ammattilaisten puheesta paistoi huoli lapsuuden liian varhaisesta päättymisestä ja lapsuuteen kuulumattomien asioiden valumisesta alle kouluikäisten tietoisuuteen.

Huolestuneisuutta pehmennettiin lastenkulttuurin kauhuhahmojen käyttökelpoisuutta ymmärtävällä psykologisoinnilla: varhaiskasvattajat tiesivät tarinan rakenteen vaativan jonkin hyvyyttä haastavan, pahan tai pelottavan elementin. Samalla korostettiin onnellisten loppujen tärkeyttä. Myös pahisten opettavaista roolia painotettiin, mutta huoli nousi aina näitä ymmärtämisyrityksiä tärkeämmäksi teemaksi.

Lastenkulttuurin kauhuhahmoista ammattikasvattajat tunsivat hyvin muun muassa Disney-elokuvien pahikset, Marcus Pfisterin Sateenkaarikala-kirjojen mustekalan, Röllin ja muumitarinoiden Mörön.

Ikuisen ulkopuolisuuteen tuomittu Mörkö on traagisuu-

dessaan aikuiseenkin vahvasti vaikuttava hahmo sellaisena kuin Tove Jansson sen esittää esimerkiksi kirjassaan *Muumi-pappa ja meri*.

Päiväkodin aikuiset pitivät kuitenkin Mörköä lapsille sopivana, sillä perin juurin tuttua hahmoa ei pelottavuudestaan huolimatta osattu pitää erityisen ”pahana”. Muumeja pidettiin yleensäkin lasten kannalta hyvänä juttuna.

Kirsi Lallukka kirjoittaa väitöksessään, että lapsen katsotaan olevan tietämätön, jos hän ei ole perillä asioista, joista aikuiset haluavat hänen tietävän, mutta viaton, jos hän ei tiedä sitä, mitä aikuiset eivät haluaakaan hänen tietävän.

Ylösen jututtamat lapset eivät jakaneet päiväkodin aikuisten näkemystä siitä, että he olisivat jollain tavoin vaarassa tai erityisen viattomiakaan. Lapset korostivat kylmäpäisyyttään, kauhuhahmoja koskevaa tietoaan ja empatiakykyään.

ANTTI VANAS

Omin käsin. Immo Suonketo tekee itselleen mukia, josta aikoo tarjota vieraille vaapukkamehua. Taidepajan ohjaaja Hannele Vuosara auttaa.

OmaPolku kannustaa kehitysvammaisia
nuoria rikkomaan rajojaan

MINULLA ON OIKEUS PÄÄTTÄÄ OMASTA ELÄMÄSTÄNI

TEKSTI ELINA KUJALA KUVAT MARJO KOIVUMÄKI

Sami Hukka osoittaa Taidepa-
jan seinällä olevaa kuvaa pis-
täväsilmaisesta miehestä, jolla
on rouheat rintakarvat ja kuk-
ka korvan takana.

– Tiedäksä, kuka se on?

Pablo Picassohan se siinä. Hukka is-
tuu ison, yhteisen työpöydän ääressä ja
kirjaa keskittyneesti lyijykynällä tieto-
ja paperille. Valkoiset paperit täyttyvät
vuosiluvuista ja NHL-joukkueiden ni-
mistä.

– Pablo Picasso eli vuosina 1881–
1973. Irwin Goodman eli vuosina
1943–1991. Tunnen kahden ihmi-
sen elämänsä. Atlanta Flames, ny-
kyinen Calgary Flames, on perustettu
vuonna 1972. Se on saanut nimensä,
kun Atlantan kaupunki poltettiin Ame-
rikan sisällissodan aikana. Amerikan si-
sällissota käytiin vuosina 1861–1865.

28-vuotiaalla Sami Hukalla on pal-
jon tietoa. Hän on kiinnostunut asiois-
ta, hänellä on mielipiteitä ja rohkeus sa-
noa mielipide ääneen. Ne ovat taitoja,
joita tässä maailmassa tarvitaan, mutta
jotka eivät kehitysvammaiselle nuorel-
le ole itsestään selviä. OmaPolun taide-
työpajassa, taitelijatarvikkeiden, teos-
ten ja Pablo Picasson katseen alla taitoja

on hyvä harjoitella. Iso ikkuna laskee si-
sälle kevään valon. Taidetyöpajan ikku-
nasta näkyy juhllallinen Tampere-talo.

MAHDOLLISTAJA, EI HOITAJA

Kehitysvammaisille ihmisille on usein
osoitettu valmiiksi viitoitettu tie, jota
kulkea. Peruskoulu käydään erityiskou-
lussa, jonka jälkeen siirrytään töihin ke-
hitysvammaisten toimintakeskukseen.
Ura tehdään siellä. Monessa tapauk-
sessa taksi tuo, taksi vie pihasta pihaan,
ja vapaa-ajan harrastuksetkin ovat ke-
hitysvammaisille suunnattuja, muiden
kehitysvammaisten kanssa harrastetta-
via. Sivuille ei vilkuilla.

Tamperelaisessa OmaPolussa aja-
tellaan toisin. Täällä ei puuhastella il-
man päämäärää, eikä aliarvioida nuor-
ten osaamista.

– Me kannustamme rikkomaan ra-
joja! Haluamme tarjota nuorille haas-
teita, jotta he innostuisivat kokeile-
maan uusia asioita ja sitä kautta löytäi-
sivät sen oman juttunsa, kertoo Oma-
Polun toiminnanjohtaja Anne Myllylä.

Nuoret ovat OmaPolun keskushen-
kilöitä. Ohjaajat kääntävät keskustelun
aina nuoriin, osallistavat heidät, kysyvät ►

mielipidettä ja kehottavat kertomaan.

– Ohjaajat ovat meillä mahdollistajia ja rinnalla kulkijoita, eivät hoitajia. Emme ajattele ihmisen saamaa diagnoosia, vammaa tai sairautta. Me mietimme, minkälainen persoona hän on ja minkälaista tukea hän tarvitsee. Perheet ja kodit ovat tiiviisti mukana OmaPolun toiminnassa, sanoo Myllylä.

Kehitysvammaisella nuorella on oikeus päättää itseään koskevista asioista, pienistä ja isoista. Hänellä on myös oikeus osallistua aktiivisesti, vaikuttaa ja valita. Oikeuksia ei saa unohtaa, vaikka nuori tarvitsisikin tukea, ohjausta ja apua tahtonsa ilmaisemiseen ja toteuttamiseen.

Kun nuori aloittaa OmaPolun toiminnassa, hänen kanssaan laaditaan henkilökohtainen tavoitesuunnitelma.

– Se on prosessi, joka alkaa jo ennen kuin nuori on tullut taloon. Luen hake-

muksen, kirjaan ylös esiin nousseita asioita ja keskustelen nuoren itsensä kanssa. Nuoren oma motivaatio on kaikkein tärkeintä, kertoo tavoitevalmentaja Niina Kärkkäinen.

Tavoitteet vaihtelevat.

– Joku pohtii jatko-opintopaikkaa, toinen haluaa tukea painonhallintaan tai bussilla kulkemiseen, yksi haluaa löytää harrastuksen. Kehitysvammaisen nuori tarvitsee usein tukea siihenkin, että hän keksii mistä on itse kiin-

nostunut.

OmaPolun toiminnassa käy päivittäin noin kolmisenkymmentä nuorta. Työpajojen ja arkisten askareiden ohessa toiminnassa etsitään yhdessä nuoren kanssa hänelle jatko-opintopaikkaa, joka parhaiten vastaisi nuoren omia haaveita ja taitoja.

– Törmäämme välillä palvelujärjestelmän jäykkyyteen. Kehitysvammaiselle nuorelle perinteisesti tarjottavat työt tai opinnot eivät välttämättä vastaa ollenkaan hänen omaa osaamistaan tai kiinnostuksenkohdettaan. Harrastuksiin pätee sama asia. Vaihtoehtoja ei ole kovin paljon. Kaikki kehitysvammaiset nuoret eivät halua mennä kehitysvammaisille tarkoitettuihin harrastuksiin, vaan sinne missä muutkin nuoret ovat, sanoo Kärkkäinen.

ILTATEE OMASTA MUKISTA

Tänään taidetyöpajassa tehdään keraamiikkaa. Sami Hukka on ehtinyt saada oman mukinsa valmiiksi ja keskittyy kirjoittamiseen, muut kaulitsevat savea, leikkaavat paloja irti, kokoavat, muotoilevat, tasaavat ja koristelevat. Sivupöydällä on rykelmä poltosta tulleita mukeja ja sokerikkoja. Jokaisessa näkyy tekijänsä oma kädenjälki.

– Jokainen nuori tekee itselleen pienen astiaston, johon kuuluu ainakin muutama muki, lautanen ja kulho. Astiathan ovat juuri sellaisia hyötyesineitä, joita omaan asuntoonsa muuttava, itsenäistyvä nuori tarvitsee, sanoo taidetyöpajan ohjaaja Hannele Vuosara.

– Tarjoan mukista vaapukkamehua ja iltateetä, suunnittelee Immo Suonketo.

OmaPolun taidetyöpaja tekee myös tilaustöitä. Nuorten taiteilijoiden kädenjälki näkyy esimerkiksi Tampereen viinitukun tyylikkäiden taideviinien etiketeissä. Viimeisin tilaustyö tehtiin Kehitysvammaisten palvelusäätiön toimitiloihin Tulppaanitaloon. Näyttävä puupiirosgrafiikka syntyi Pablo Picasson hengessä teemanaan yhteisöllisyys,

Täällä voisin olla töissä. Lähihoitajaopiskelija Jussi Palovaara on viihtynyt työharjoittelussa OmaPolulla.

Lautaset puhtaaksi. Satu Viitala, Joni Malinen ja Jaakko Lehtonen ottavat ilon irti keittiövuorosta.

erilaiset ihmiset ja elämäankaari. OmaPolun taiteilijoiden työprosessi alkaa luonnoksista, ja etenee kohti valmista työtä vaiheiden kautta. Työnjälki on ammattimaista ja nuoret saavat tekemästään työstä palkan. Tilaustyön tekeminen ja sen luovuttaminen asiakkaalle on koko yhteisölle tärkeä hetki, jonka jälkeen vedetään vähän henkeä.

– Yksi nuorista sanoi osuvasti, että tilaustyön jälkeen me ollaan aina hetken polvillamme, mutta kyllä me tästä taas yhdessä nousemme, naurahtaa Vuosara.

Viereisessä huoneessa Mediastudion miehet Riku Seppälä, Kari Virta ja Joonas Laiho istuvat tietokoneen ja valkokankaan ääressä. Mediastudio on kuvannut OmaPolun yhdelle hankkeelle esittelyvideon. Nyt editoidaan. Ohjaaja Ville Asikainen ja lähihoitajaopiskelija Jussi Palovaara seuraavat taustalla.

– Olemme päässeet tekemään monipuolisesti kaikenlaisia juttuja. Yksi mielenkiintoisimmista oli Helsingin matka, jolloin haastattelimme oikeus- ja työministeri Jari Lindströmiä, muistelevat Laiho, Korpi ja Seppälä.

Työnjako on selvä. Riku Seppälä kuvaa, Kari Virta toimii äänimiehenä ja Joonas Laiho on toimittaja.

Mediastudio on tehnyt yhteistyötä Aamulehden kanssa, ja tekee tilauksesta erilaisia esittely- ja mainosvideoita.

– Me ollaan Tampereen parhaita videontekijöitä, innostuu Kari Virta kehumiaan tiimiään.

– No ei me nyt ehkä ihan Tampereen parhaita olla, kyllä

joku voi olla vähän parempi kuin me. Mutta ollaan me silti tosi hyviä, tarkoittaa Laiho. ■

OmaPolku lähti liikkeelle kansalaistoiminnasta 2000-luvun alussa, kun kehitysvammaisten nuorten vanhemmat halusivat etsiä uusia, vaihtoehtoisia tukimuotoja omille lapsilleen.

OmaPolku tukee kehitysvammaisia nuoria pärjäämään arjessa. Taide, kulttuuri, media ja käsillä tekeminen ovat keinoja, joiden kautta nuoret etsivät omia kiinnostuksen kohteitaan ja opettelevat ottamaan oman elämänsä ohjat käsiinsä. Aikuiset tukevat ja kulkevat rinnalla.

OmaPolku Ry:n yhteydessä toimii OmaVoima, joka tarjoaa neuropsykiatrista asiantuntemusta ja vertaistukea esimerkiksi adhd- ja asperger-nuorille ja heidän perheilleen. VoimaVirta puolestaan tarjoaa kehitysvammaisille nuorille tekemistä vapaa-ajalla järjestämällä esimerkiksi Olkkari-nuorisotilan, discoja, retkiä ja loma-ajantoimintaa.

LUE LISÄÄ OMAPOLUSTA

Lähihoitajaopiskelija Janika Järvisen ja Tessa Lindroosin mielestä heidän kummivanhuksensa on heille kuin oma vaari.

Torolf Björklund on

LÄHIHOITAJIEN OMA KUMMIVANHUS

TEKSTI JA KUVAT MARJO SAJANTOLA

Porvoossa lähihoitajaopiskelijat saavat käytännön harjoitusta ikäihmisen kanssa työskentelystä oman kummivanhuksensa kanssa.

Toisen vuoden lähihoitajaopiskelijat Janika Järvinen ja Tessa Lindroos Porvoon Point Collegesta ovat viime syksystä asti vierailleet joka viikko porvoolaisen Torolf Björklundin luona. He kutsuvat kummivanhustaan lämpimästi Tuffeksi. Viikoittaisella vierailukäynnillä on ulkoiltu, leivottu, jumpattu ja tanssittu. Samalla opiskelijat ovat saaneet käytännön harjoitusta

ikäihmisen kanssa työskentelystä.

Tuffe on saanut iloista seuraa ja liikkumisapua.

– Minusta on todella kivaa, kun tytöt käyvät. Jumpataan ja puhutaan. Minä odotan, että lumet sulaisivat pois. En jaksais kävellä pitkälle, mutta jos tuohon lähikauppaan pääsisin. Siellä on aina tuttuja kavereita.

Tyttöjen tullessa vierailulle Tuffe tarjoaa heille usein kah-

Kummivanhuskokeilusta tuli vakiintunut käytäntö

Porvoon Point Collegen lehtori, projekti-koordinaattori Seija Ruotsalainen-Karjula on ollut alusta asti kehittämässä kummivanhustoimintaa lehtori Anna Roon kanssa. Kaupungin puolelta työhön ovat osallistuneet hyvinvointikoordinaattori Laura Sormunen ja kotihoidon palvelupäällikkö Ansa Lindqvist-Bergheim.

Kummivanhuskokeilu tehtiin ikäihmisten tarpeiden pohjalta viime vuoden keväällä. Niin asiakkaat kuin opiskelijat antoivat hyvää palautetta.

– Tämä on nyt jo oppilaitoksessa vakiintunut toimintamalli, joka on käytössä niin nuoriso- kuin aikuiskoulutusryhmissä.

– Kotihoidon esimiehet valitsevat toimintaan 15–20 asiakasta. Opiskelijat käyvät heidän luonaan pareittain niin, ettei vierailu peruunnu esimerkiksi toisen opiskelijan sairastumisen takia.

Kunnan ja oppilaitoksen yhteistyö edistää ikääntyneiden toimintakykyä, osallistumismahdollisuuksia ja elämänlaatua.

– Onko nyt hyvä ilme, Torolf Björklund pilailee Tessa Lindroosille.

– Oppilaitokselle ja opiskelijoille toiminta on uudenlaista työelämälähtöistä yhteistyötä. He pääsevät harjoittelemaan aidossa ympäristössä ikääntyneiden kanssa. Sukupolvien välinen

kohtaaminen voi johtaa jopa ystävyys-suhteisiin, Seija Ruotsalainen-Karjula toteaa.

vin kanssa pullaa tai tytöt tuovat jotain pientä tullessaan. Kun on kahviteltu, voidaan katsoa yhdessä vaikka vanhoja valokuvia ja kuunnella isännän muistoja vaimostaan.

ENSITREFFIT TUFFEN KANSSA

Ensimmäinen tapaaminen oman kummivanhuksen kanssa oli Janikan ja Tessan mielestä jännittävä, vaikka mukana oli myös asiakkaan omahoitaja kotihoidosta. Lähihoitajaopiskelijat ja Torolf Björklund allekirjoittivat sopimuksen. Asiakas lähtee toimintaan mukaan omalla vastuullaan, mutta opiskelijat sitoutuvat vastuulliseen työhön ja toteuttamaan sovitut asiat, kuten esimerkiksi vierailut.

– Me voimme kyllä suositella uusille opiskelijoille tätä. Tuffe otti meidät hyvin vastaan, ja hänen kanssaan tulee niin hyvin toimeen, että hän on kuin oma vaari itselle, Tessa sanoo.

Janika lisää, että silti aina on muistettava se, että he itse ovat vain vieraina asiakkaan kodissa. Heidän on käyttydyttävä kunnioittavasti ja puhuttavakin erilailla kuin esimerkiksi kavereiden luona kyläillessä.

KUNTOUTUSTA JA TUKEA

Janikalla ja Tessalla ovat opiskelussa menossa kuntoutumisen tukemisen opinnot, ja se näkyy myös vierailujen sisällössä. He ovat arvioineet asiakkaan ravitsemusta ja toimintaky-

kyä ja pohtineet kohennuskeinoja.

– Teimme ruokaympyrän ja olemme puhuneet Tuffen kanssa hänen ruokailustaan. Meidän mielestämme hän voisi syödä toisenkin lämpimän aterian päivässä ja kunnon aamiaisen pelkän kahvin lisäksi.

Tuffe kehuu, että hän on ottanut neuvoista vaarin ja pyytänyt omaa tyttärtään tuomaan viikoittaisella jääkaapin täydennyskerralla myös piimää. Yhdessä kolmikko siirtyy tutkimaan jääkaapin sisältöä.

Opiskelijat ovat laatineet kummivanhukselleen oman kuntoiluohjelman, jossa voimistetaan niin käsi- kuin jalkalihaksiakin. Kotona harjoitellaan myös kävelyä kävelykepin avulla, sillä pahan kaatumisen jälkeen Tuffe on tukeutunut kotonakin rollaattoriin.

Tuffe luottaa kuitenkin tyttöjen tukeen ja uskaltautuu jopa pyörähtelemään Tessan kanssa lattialla, sillä vaimon kanssa tuli tanssittua tuhannet tangot. Nyt täytyy vain odotella, että Tangomarkkinat tulevat taas televisioruutuun.

Ensi syksynä tytöt aloittavat sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalan opinnot ja Tuffe siirtyy uusien opiskelijoiden kummivanhukseksi.

– Aivan varmasti tulemme jatkossakin käymään kummivanhuksemme luona omalla ajallamme. Tuffesta on tullut meille läheinen.

– Parasta on nähdä hänen ilonsa siitä, kun me tulemme käymään. Hän aina varmistaa, että saavummeko ensi viikolla, tulevat lähihoitajat kertovat. ■

HENGELLISYYS ON OSA ELÄMÄÄ

Puhuin 86-vuotiaan ystäväni kanssa vanhenemisesta. Hän toi esille hidastumistaan ja voimavarojensa vähenemistä sekä ystäväpiirinsä harvenemista. Kysymykseeni siitä, mikä on auttanut häntä sopeutumaan muutoksiin, hän vastasi: ”Usko”. Hän kertoi uskoneensa Jumalaan ja rukoilleensa lapsuudestaan lähtien. ”Vanhalla ihmisellä on edessään vain muutamien vuosien elämä. Tulevaisuuden toiveet ovat toisinaan kadoksissa. Nyt vanhana oivallan, minkä valtavan tulevan perspektiivin usko avaa. Usko on kuin vahva puu, johon kietoutua haurastuvina vuosina.” Näin hän kertoi uskon merkityksestä toivon säilymiselle.

Vanhusten hengellisiä tarpeita käsiteltiin varsin vähän kirjallisuudessa ja työntekijöiden koulutuksessa 70- ja 80-luvuilla. Suomalaiset tutkijatkaan eivät olleet kiinnostuneita selvittämään uskon merkitystä iäkkäiden terveydelle ja elämän hallinnalle. Havahduin tähän 80-luvulla osallistuessani kansainväliseen gerontologian kongressiin, jossa Yhdysvalloissa työskentelevät tutkijat esittelivät tutkimustaan iäkkäiden hengellisestä elämästä. Tulokset osoittivat uskonnollisen osallistumisen vaikuttavan myönteisesti mielialaan ja elämän hallintaan ja uskonnollisuuden edistävän kuntoutumista lonkkamurtumasta.

Lääkäri Timo Teinosen väitöskirja 2000-luvun alussa kuu-

luu niihin harvoin tutkimuksiin, joita maassamme on tehty iäkkäiden uskonnollisuudesta. Se osoitti rukoilemisen olevan yleisimmän uskonnollisuuden ilmenemismuodon iäkkäillä. Yli puolet osallistujista kertoi rukoilevansa päivittäin, ja vain joka seitsemäs ei rukoillut ollenkaan. Uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen oli melko vähäistä. Aktiivinen hengellinen elämä oli yhteydessä myönteisiin terveystapoihin, kuten tupakoimattomuuteen ja vähäiseen alkoholin käyttöön. Myös tavanomaista runsaammat sosiaaliset toiminnot ja ystävien hyvä tuki liittyivät siihen. Uskonnollisuus ja harmoninen elämä kulkivat käsi kädessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät eivät ole sielunhoitajia. Vanhusten hoidossa toimivat ovat kuitenkin ymmärtäneet hengellisyyden merkityksen useimmille vanhukille. Vanhustenhoidon ja seurakuntien yhteistyöllä on pitkät perinteet maassamme. Muistisairaiden sielunhoito on uusia yhteistyön muotoja. Vanhusten hengelliset tarpeet on otettu huomioon käytännön työssä vuosikymmenten ajan, vaikka hengellinen hyvinvointi on tuotu teoriaopintoihin vasta 1990-luvulla. Uskon tai sen puutteen yksilöllistä vakaumusta on kunnioitettu.

Suomi on siirtynyt uskonnollisuuden homogeenisuudesta monikulttuurisuuteen, mikä vääjäämättä tulee näkyviin vanhustenkin hoidossa. Työntekijöiden on kunnioitettava kristityn tai ateistin vakaumuksen lisäksi muslimin tai muuhun uskontokuntaan kuuluvan vakaumusta. Sielunhoidon yhteistyötahot monipuolistuvat.

Usko tai uskon puute herättää voimakkaita tunteita. Asialliset tiedot edistävät toisin uskovan vakaumuksen arvostamista ja parantavat mahdollisuuksia yhteistyöhön vanhusten hengellisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Siinäpä haaste hoitotyöntekijöiden täydennyskoulutukseen. ■

Vielä ehdit antaa äänesi!

Jos et ole vielä antanut ääntäsi ehdokkaallesi SuPerin edustajistoon ja kesän liittokokoukseen, käytä tilaisuutesi vaikuttaa viimeistään nyt. Äänestämällä varmistat myös, että olet mukana upeiden tuotepalkintojen arvonnassa.

Sähköisesti annetun äänen matka on nopea. Kun olet kirjautunut verkkopankkitunnuksillasi äänestyspalveluun ja valinnut sen ehdokkaan, jolle haluat antaa äänesi antaa, järjestelmä on pyytänyt sinua vahvistamaan valintasi. Valinnan vahvistaminen tarkoittaa, että äänioikeutesi on käytetty.

Jos olet antanut äänesi postitse, olet kirjoittanut ehdokkaasi numeron äänestyslippuun, sujauttanut lipun palautuskuoreen ja pudottanut kuoren postilaatikkoon viimeistään 4. huhtikuuta. Järjestelmä huolehtii siitä, et-

tä kukin äänioikeutettu voi äänestää vain kerran.

Kun äänestysaika päättyy, lasketaan vaalien tulos ja arvotaan upeiden tavarapalkintojen voittajat. Arvonnassa käytetään sekä sähköisiin ääniin että postitse annettujen äänten palautuskuoriin liitettyä viivakoodia. Koodin avulla tulosjärjestelmä tietää, ketkä ovat äänestäneet, muttei sitä, keille äänet on annettu. Vaalisalaisuus säilyy siis kaikissa vaiheissa.

Kun vaalien tulos on selvillä, tulos ilmoitetaan sähköpostitse vaaliliittojen ja yksittäisten ehdokkaiden asiamiehille, jotka välittävät tiedon eteenpäin ehdokkaiden asettajille ja ehdokkaille. Lisäksi vaalien tulokset vaalipiireittäin julkaistaan SuPerin verkkosivujen vaaliosiossa 22. huhtikuuta.

Kaikille valituille liittokokousedustajille lähetetään kutsu liittokokoukseen ja sen mukana valtakirja viimeistään kuukautta ennen kesäkuun liittokokousta. ■

SUPER
LIITTOKOKOUS

8.–9.6.2016

*Sinun liittosi.
Sinä päätät.*

Vaalipiirien ehdokkaat liittohallituksen jäseniksi 2016

(Huom! Valinnat ovat lopullisia vasta, kun liittokokous on ne vahvistanut.)

VARSAINSET JÄSENET	VARAJÄSENET	VARSAINSET JÄSENET	VARAJÄSENET
1 UUSIMAA		2 SATAKUNTA JA VARSINAIS-SUOMI	
Päivi Salmén	Teemu Hiilinen	Jaana Dalén	Virve Aho
Satu Kervinen	Arja Ilomäki	Helena Heljakka	Jaana Rönnholm
3 HäME, PIRKANMAA JA KESKI-SUOMI		4 KYMI JA ETELÄ-SAVO	
Satu Pynnönen	Katja Kinnunen	Sanna Puhakainen	Tiia Rautpalo
Juha Kataja	Anne Kisonen		
Ulla Tantt	Arja Herckman		
Marjut Hakala	Hanna-Leena Jalonen		
5 POHJOIS-SAVO JA POHJOIS-KARJALA		6 ETELÄ-POHJANMAA JA POHJANMAA	
Merja Ohvo	Anita Ruotsalainen	Merja Puuskamäki	Päivi Maunula
7 POHJOIS-POHJANMAA JA KAINUU		8 LAPPI	
Mervi Lesonen	Eija Karppinen	Piiu Leppänen	Katja Juopperi
RUOTSINKIELISET			
Maj-Britt Skogberg	Marianne Niva (valittiin vaalipiirissä 7)		

3/16

KÄYTÄ ÄÄNTÄSI 16.3.–4.4.

4/16

VAALITULOS LASKETAAN JA JULKISTETAAN.

5/16

LUE LEHDESTÄ TIETOPAKETTI LIITTOKOKOUKSESTA.

Mistä löydän luotettavaa lääketietoa?

Luotettavat lääketiedon lähteet ovat avainasemassa potilaan lääkehoitoa toteuttaessa. Lääkehoidon vaikuttavuuden seurannassa korostuvat tehon alkaminen, kesto sekä haitta- ja yhteisvaikutusten ilmaantuminen ja niihin reagoiminen. Hoitajan onkin tärkeää tietää, mistä löytää tietoa lääkkeen tyypillisistä vaikutuksista.

Lääketieto vanhenee nopeasti moneen muuhun tietoon verrattuna. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että tieto on enintään vuoden tai muutaman vuoden vanhaa. Tiedon vanhentumisaika riippuu etsittävän tiedon laadusta ja käyttötilanteesta.

Lääkeainekohtainen tieto esimerkiksi farmakologian eli lääkeaineen vaikutusmekanismin osalta ei juuri muutu vuosien saatossa. Sen sijaan lääkevalmisteelle voidaan esimerkiksi ajan kuluessa ilmoittaa uusia merkittäviä haittavaikutuksia, lääkevalmisteen koostumus voi muuttua – esimerkiksi lääkevalmisteesta olevat apuaineet voivat vaihtua – tai lääkettä ei enää saa käyttää tiettyyn käyttöaiheeseen.

Oppikirjoista näkee nopeasti, milloin kirja on painettu ja tieto on vanhentunut. Sen sijaan sähköisiä lääketietoa käsitteleviä sivustoja ja -palveluita tulee katsoa kriittisin silmin. Kuka tahansa, myös maallikko, voi pistää pystyyn internet-sivun ja esiintyä asiantuntijana. On myös hyvä muistaa, että erilaiset keskustelufoorumit eivät tarjoa luotettavaa lääketietoa. Katseltaessa sähköisiä sivustoja, tulee aina varmentua siitä, että lääketieto niissä on luotettavaa, puolueetonta ja päivitetty säännöllisin väliajoin. Lääketiedon luotettavuutta arvioitaessa voi käydä mielessään läpi esimerkiksi Fimean tekemää KATSE-listaa, taulukko 1.

LÄÄKETIEDON LÄHTEET LÄHI- JA PERUSHOITAJILLE

Erilaisia lääketiedon lähteitä lähi- ja perushoitajille löytyy runsaasti. Hoitotyössä oppikirjojen ohella suositeltavia lähteitä ovat esimerkiksi lääkepakkauksessa mukana oleva pakkausseloste, laakeinfo.fi, terveyskirjasto.fi, terveysportti.fi, yhteis- ja haittavaikutustietokanta SFINX-PHARAO, Pharmacia Fennica®, Hoitotyön Pharmacia Fennica®, Käypä hoito -suositukset, sairaanhoitopiirien omat suositukset sekä yksikkökohtaiset suositukset.

LÄÄKEPAKKAUKSEN PAKKAUSSELOSTEESTA löytyvät valmistajan ilmoittamat olennaiset asiat lääkkeen oikean ja turvallisen käytön kannalta.

DUODECIMIN TERVEYSKIRJASTOSTA löytää jokainen suomalainen luotettavaa lääketietoa. Sieltä löytyy esimerkiksi potilaille suunnattu selkolukuinen *Kodin lääkeopas*, joka sisältää tiedot 1800 lääkevalmisteesta. Käypä hoito -suositukset ovat koko maata koskevia suosituksia eri sairauksien hoidoista, mukaan lukien lääkehoito. Käypä hoito -suosituksia pääsee tarkastelemaan terveyskirjaston kohdan *Lääkkeet* kautta sekä kaypahoito.fi-sivuston kautta.

DUODECIM TERVEYSSPORTTIA pääsevät tarkastelemaan terveydenhuollon ammattilaiset, mutta tieto on tunnusten takana. Terveysportista löytyy kattavasti tietoa eri osa-alueilta. Siellä alueita ovat esimerkiksi lääkkeiden yhteisvaikutukset ja haittariskit tietokanta SFINX-PHARAO, Raskaus ja imetys ja lääkehoito, Lääkkeet ja munuaiset eli munuaisten vajaatoiminnan asteen vaikutus lääkehoitoon sekä Luontaistuotteet, jossa on tietoa esimerkiksi kasvirohdosvalmisteista. Uusina tietokantoina ovat muun muassa hiljattain ilmestyneet Seksi ja lääkkeet, Ristiyliherkkyydet ja Farmakogenetiikka.

TAULUKKO 1. LÄÄKETIEDON LUOTETTAVUUTTA ARVIOITAESSA VOIT KÄYDÄ LÄPI KATSE-TARKISTUSLISTAN.

KATSE-LISTAN KOHTA	MITÄ TARKOITAA? MITÄ TIEDON LUKIJAN TULEE POHTIA?	LÖYTÄMÄNI LÄÄKETIETO ON LUOTETTAVAA TÄLTÄ OSIN	
		KYLLÄ	EI
K, kirjoittaja	Kuka jutun on kirjoittanut? Onko kyseessä puolueeton taho vai esimerkiksi markkinoinnillinen taho? Onko kirjoittajalla tarpeeksi tietoa ja kokemusta asiasta, josta hän kirjoittaa? Jos kirjoittaja on terveydenhuollon ammattilainen, on tieto ammattilaisen tuottamaa. Jos kirjoittaja on toimittaja, jolla ei ole tietoa terveydenhuollosta, voi teksti sisältää asiavirheitä.		
A, ajankohtaisuus	Päivitetäänkö lääketietoa riittävän usein? Pääsääntöisesti sähköinen lääketieto päivittyy nopeammin kuin kirjat, uusin tieto löytyy lähes aina sähköisesti.		
T, tarkoitus	Mikä on lääketiedon tarkoitus? Kenelle se on suunnattu ja miksi? Onko lääketieto suunnattu kuluttajille, jolloin sitä on voitu yksinkertaistaa tarkoituksella vai terveydenhuollon ammattilaisille sisältäen kaiken olennaisen tiedon? Onko esitettävä lääketieto puhtaasti markkinoinnillista vai puolueetonta? Onko tarkoitus myydä jotain vai tiedottaa olennaisista lääkitysturvallisuusasioista?		
S, sponsorointi	Jos esitellään esimerkiksi tutkimustuloksia, on hyvä olla perillä siitä, kuka tutkimuksen on rahoittanut. Onko rahoittajataho yritys vai riippumaton kuten yliopisto?		
E, evidenssi	Mikä on oikeaksi todistettua ja tutkittua tietoa ja mikä ei? Onko kirjoittajalla/tutkimusryhmällä/toimittajalla esimerkiksi tarpeeksi tietoa osoittamaan, että "lääke X on tehokkain tautiin X"? Ei kannata automaattisesti hyväksyä todeksi esimerkiksi markkinointilauseita: "tämä lääkevoide on markkinoiden paras" tai "tämä luontaistuote saa sinut laihtumaan".		

PHARMACA FENNICA® -kirja tarjoaa lääkeyritysten tiedot omista valmisteistaan koostetusti. Vuonna 2017 kirja uudistuu ja muuttuu lääkeainekohtaiseksi. Jatkossa yhdestä käsi-kirjasta pystyy siis tarkistamaan kaikki samaa vaikuttavaa ainetta sisältävät valmisteet. Kirjassa on ensin kerrottu lääkeainekohtaiset tiedot ja sen jälkeen kerrottu lääkevalmisteista, jotka sisältävät kyseistä lääkeainetta. Uusi kirja soveltuu siis jatkossa paremmin perus- ja lähihoitajien käytettäväksi. Uuden kirjan voi ottaa reppuun mukaan esimerkiksi kotikäynnille. Sähköinen Pharmaca Fennica® sisältää samat tiedot kuin aiemmin.

HOITOTYÖN PHARMACA FENNICA® on saatavilla sähköisesti tunnuksilla ja siihen on koottu hoitotyön kannalta olennaisia asioita lääkehoidoista. Näihin lukeutuu esimerkiksi tieto siitä, voiko tabletin murskata, lääkkeiden kuvat sekä lääkkeen käyttökuntoon saattamisen ohjeet i.v.-valmisteille.

Yksikkökohtaiset suositukset ovat omassa toimipisteessä, kuten sairaalassa, terveyskeskuksessa, hoivakodissa tai palvelutalossa voimassa olevia ohjeistuksia. Näihin kuuluu lääkehoitosuunnitelma, jossa ohjeistetaan lääkehoidon toteutus kyseisessä yksikössä. Jokaisen yksikössä toimivan tulee olla perehtynyt lääkehoitosuunnitelmaan.

LÄÄKETIETO TULEVAISUUDESSA

Läätieto sähköistyy tulevaisuudessa entistä enemmän. Lääketietoa paloitellaan vastaamaan juuri sitä tietoa, jota kuluttaja tai terveydenhuollon ammattilainen hakee. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat erilaiset mobiiliapplikaatiot. Lääketiedon tulee olla saatavilla nopeasti ja sen tulee olla nopealukuista.

Geenit voivat vaikuttaa joihinkin lääkehoitoihin. Lähivuosina tästä saadaan lisää tutkimustietoa. Lääkehoito muuttuu siis jatkossa yhä personoidummaksi. Jo nyt tiedetään esimer-

kiksi, että kodeiini ei vaikuta kaikilla niin tehokkaasti ja joillakin se puolestaan vaikuttaa liian voimakkaasti.

KENEN PUOLEEN KÄÄNNYN, JOS EN OSAA TULKITA OIKEIN LÄÄKETIETOA?

Sähköisiä lääketietokantoja käytettäessä on syytä varmistua siitä, että osaa lukea niitä oikein ja ymmärtää, millaista tietoa löytyy klikkauksen takaa. Ei pidä tuntea huonoa omaatuntoa siitä, jos sähköisten lääketietokantojen käyttö tuntuu vaikealta. Tietokantoihin täytyy perehtyä huolellisesti ennen käyttöönottoa, esimerkiksi lyhyt koulutus aiheesta voi olla tarpeellinen. Mitä enemmän lääketietoa oppii hakemaan sähköisesti, sitä helpommaksi ja nopeammaksi hakeminen muuttuu.

Apteekista, kokeneelta kollegalta ja esimieheltä voi kysyä, kuinka lääketietoa luetaan ja tulkitaan.

Lääkehoidossa tärkeintä on muistaa, että lääkehoitoa ei saa toteuttaa, jos ei ole sataprosenttisen varma että toimii oikein. Sama pätee lääketietoon. Lääketietoa ei saa käyttää, jos ei ole varma että sitä osaa tulkita oikein ja että käytettävä lääketieto on luotettavaa ja ajantasaista. ■

NIINA LAINE

HOIVAKOTIFARMASIA RY

JUTTU ON KIRJOITETTU YHTEISTYÖSSÄ LÄÄKETIETOKESKUKSEN KANSSA.

KYSY LÄÄKKEISTÄ

Mikä sinua askarruttaa lääkehoitoon liittyvissä asioissa? Lähetä kysymyksiä Elina Ottelalle sähköpostiin elina.ottela@superliitto.fi. Visaisimpia ongelmia käsittelemme myöhemmin lehdessä.

Välinehuolto on sairaalan sydän

TEKSTI MINNA LYHTY

Sairaalassa ei välttämättä huomaa välinehuoltajien työtä kuin vasta sitten, kun jokin menee pieleen. Puhtaat instrumentit ovat onnistuneen hoitotyön edellytys. SuPer on myös välinehuoltajien oma liitto.

Välinehuoltajat kuuluvat SuPerissa samoihin ammattiosastoihin lähihoitajien kanssa. Yhdessä toimiminen on koettu mutkattomaksi.

– On rikkaus, että tiedämme, mitä lähihoitajat tekevät ja he tietävät, mitä me teemme, TAYSissa välinehuoltajana työskentelevä Marjut Sundberg sanoo.

SuPeriin perustettiin välinehuoltajien työryhmä tammi-kuussa. Ryhmää vetää asiantuntija Elina Ottela, jolle kuuluu liitossa myös välinehuoltajien ammatillinen edunvalvonta. Ryhmän tavoitteena on tehdä välinehuoltajien työtä näkyväksi ja saada sille lisää arvostusta.

Välinehuoltajat huolehtivat välineiden pesusta, desinfioinnista, steriloinnista, käyttövalmiudesta ja pakkaamisesta. Heidän pitää osata purkaa ja koota instrumentit ja varmistaa niiden käyttövalmius. Työ vaatii muun muassa kädentaitoja, tarkkuutta ja hyvää muistia.

– Työ on vaativaa. Välinehuollossa välineistö menee tietyn prosessin läpi, eikä mistään vaiheesta voi luistaa yhtään, Ottela kertoo.

Aikaisemmin välinehuoltajat työskentelivät tietyssä yksikössä, jossa pystyi oppimaan työtehtävät ulkoa. Nykyään työssä tarvitsee laaja-alaista osaamista. Suuntauksena on se, että palvelut kootaan isoihin välinehuoltokeskuksiin, joissa työskentelee kymmeniä tai jopa satoja välinehuoltajia. Tavallista on myös se, että he kiertävät sairaalassa eri yksiköissä.

– Pakostakin tulee tilanteita, joissa joutuu sanomaan, etten tiedä tätä, mutta otan selvää, Keski-Pohjanmaan keskussairaalassa työskentelevä välinehuoltaja Annika Kippo kertoo.

Työ on jatkuvaa uuden oppimista, sillä sairaanhoidon välineistö kehittyy nopeasti.

– Esimerkiksi ennen umpisuulileikkauksesta tuli pieni korillinen perusinstrumentteja. Nyt leikkaus tehdään tähystyksellä, joten välinehuoltoon tulee täysin erilaisia väli-

VÄLINEHUOLTAJIEN TYÖRYHMÄ

SuPerin välinehuoltajien työryhmään kuuluvat Keski-Pohjanmaan keskussairaalasta Annika Kippo ja Pirjo Lepistö sekä Tampereen yliopistollisesta sairaalasta Marjut Sundberg ja Jenni Liikanen. He ovat myös ammattiosastonsa hallituksen jäseniä. Työryhmää vetää SuPerin asiantuntija Elina Ottela. Työryhmällä on suunnitteilla koulutuspäivä välinehuoltajille ja alan opiskelijoille ensi syksyksi.

neitä, esimerkiksi purettavia pihtejä, niin ikään Keski-Pohjanmaalla työskentelevä välinehuoltotyön ohjaaja Pirjo Lepistö kertoo.

KOULUTUS LAAJENEE

Välinehuoltajaksi on valmistuttu tähän asti opiskelemalla välinehuoltajan ammattitutkinto. Vuonna 2014 alkoi useissa oppilaitoksissa koulutuskokeilu, jossa välinehuollon tutkinto on laajennettu ammatilliseksi perustutkinnoksi. Se tarkoittaa sitä, että lähihoitajien ja välinehuoltajien koulutus on yhtä laaja.

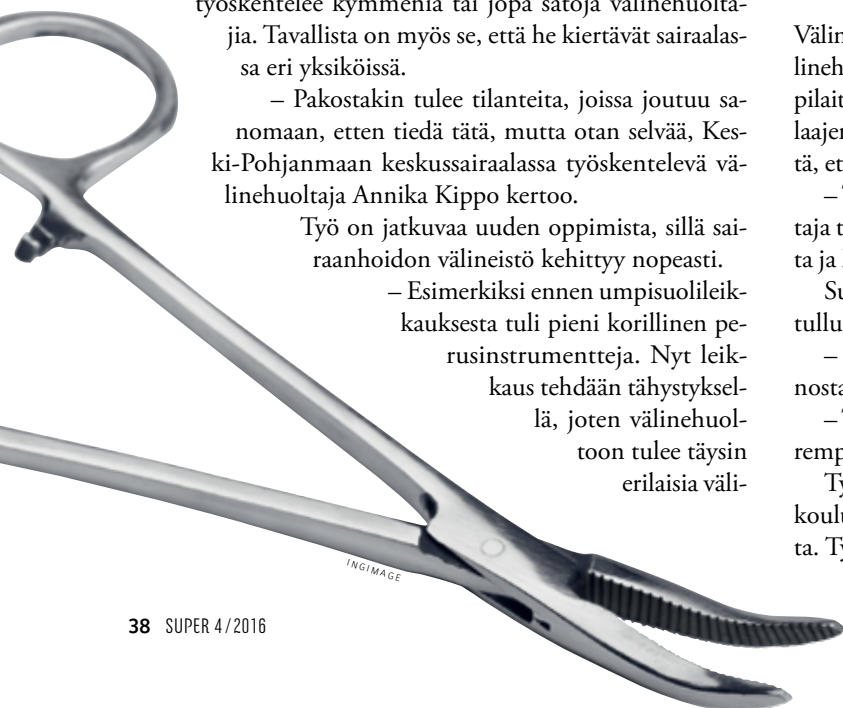
– Tarve laajentaa tutkintoa nousi työelämästä. Välinehuoltaja tarvitsee työssään valtavasti tietoa, esimerkiksi mikrobeista ja hygieniasta, joten oppiminen vaatii aikaa, Ottela kertoo.

SuPerin työryhmän jäsenten mielestä muutos on tervetullut.

– Sisältö on monipuolisempi, kun koulutus on pitempi. Se nostaa myös ammatin arvostusta, Sundberg pohtii.

– Toivon, että koulutus uudistuksen myötä alalle tulee nuorempaa väkeä, Lepistö jatkaa.

Työryhmän jäsenet ovat itse käyneet alle vuoden mittaisen koulutuksen, jonka aikana sai osan työssä tarvittavasta tiedosta. Työuran alussa oli vielä paljon opittavaa. ■

VANHUS ANSAITSEE HYVÄÄ HOITOA

Seuraavalla kahdella aukeamalla esittelemme SuPerin ja La Carita -säätiön tänä vuonna palkitsemat hyvät vanhusten hoitopaikat.

Sekä Sastamalan Anninpirtissä että Nivalan Mäntykodissa vanhus kohdataan tuntevana ihmisenä, jonka hyvän olon takeeksi ei vaadita taikakeinoja. Läheisyys ja kuunteleminen ovat laadukkaita ja helppoja avuja työssä. Lopulta ne vähentävät hoitajien kiirettä, kun vanhukset voivat paremmin.

Anninpirtissä on uskallettu kyseenalaistaa vanhat

laitostavat. Palvelutalon hoitotyö on yksilövastuullista ja vanhusta kuullaan kaikessa. Hoitajilla kiireen tuntu on kadonnut ja työstä on tullut mielekkäämpää. Hoitajien omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet saavat näkyä työpaikalla.

Mäntykodissa kosketellaan, kuunnellaan ja edetään vanhusten ehdoilla. Viimeistään rentoutushuoneessa levoton asukas rauhoittuu usein koko loppupäiväksi. Mäntykodissa toimintaa on kehitetty monin tavoin ja ideointi tuottaa kaikkia osapuolia palkitsevaa tulosta. ►

TUTUSTU TARKEMMIN LA CARITA -SÄÄTIÖÖN

Ulkoilmaihmisiä. Pauli Luuppala muutti viime syksynä Anninpirttiin. Hän on viihtynyt hyvin. Aila Luuppala käy tervehtimässä miestään joka päivä. He ulkoilevat yhdessä kuten ovat aina tehneet. Yhteinen elämä ei pääty, vaikka toinen asuukin palvelutalossa.

Pauli ja Aila Luuppala ovat olleet yhdessä 58 vuotta.

TÄNÄÄNKIN IHMINEN TEHDÄÄN NÄKYVÄKSI

TEKSTI ELINA KUJALA KUVAT JUKKA SALMINEN

Anninpirtissä on oivallettu, ettei mummo toivo kuuta taivaalta. Usein riittää suola tai haitarinsoitto.

93-vuotias Amalia Höylänen voitelee pöydän päässä leipiä ja lausuu samalla pitkän rimpsun runoa ympärillä istuville. Tuulikki Vestala mutustelee likööri-konveheteja ja kettukarkkeja, suosikkimakeisiaan. Sastamalalaisen Anninpirtin tunnelma on virkeä ja hyväntuulinen. Moroja huikitaan sinne ja tänne,

ja kohta jumpataan, kuten yleensä aina keskiviikkoisin ennen lounasta.

– Teemme ihmisen tänäänkin näkyväksi. Kohtaamme vanhuksen sellaisena kuin hän on. Ketään ei jätetä sänkyyn makaamaan. Se on meidän työme ydin, ei se sen kummallisempaa lopujen lopuksi ole, sanoo Anninpirtin esimies Auli Kanerva ja pysähtyy halamaan ulkoilemasta tullutta tuttua pariskuntaa.

Anninpirtti on uskaltanut kyseenalaistaa laitostavat. Sastamalan sosiaali- ja terveystalveissa on kehitetty kopal-

linen konsteja, jotka tekevät sekä asukkaiden että hoitajien arjesta parempaa. Yhteisö ja yksilö ovat sanoja, jotka toistuvat täällä usein.

– Anninpirtissä hoito ei ole tehtäväkeskeistä, vaan asiakaslähtöistä. Meillä hoitajan on lupa istua vanhuksen vierellä ja katsoa yhdessä Kauniita ja rohkeita, jos se sillä hetkellä on vanhukselle tärkeää. Olemme luopuneet rutiineista, tiukoista tehtävälis-toista ja aikatauluista. Usein on tärkeämpää lähteä papan saattajaksi torikahville kuin suihkuttaa hänet tie-

tyllä kellonlyömällä, koska tehtävälis-tassa niin lukee.

Onnistunut muutos on edellyttänyt keskustelua ja koulutusta. Hoitajat ovat joutuneet ajattelemaan uudella tavalla oman ammatti-identiteettinsä ja sen, millainen hyvä hoitaja on ja mitä hän tekee.

– Muutos vie aina aikaa. Henkilökunta on tehnyt suuren työn, kun työskentely- ja hoitomalleja on kehitetty. Olemme työyhteisössä opetelleet puhumaan asioista, nostamaan kissan pöydälle. Meillä on puhuttu paljon esimerkiksi hoitotyön etiikasta, hoitajan valasta ja esimies- ja alaistaidoista.

SuPerin pääluottamusmies Arja Herckman on tukenut sekä henkilökuntaa että esimiehiä muutoksen aikana.

– Henkilökunnalle on ollut tärkeää tietää, että isotkin työkalttuurin uudistukset ovat olleet laillisia ja että kaikella on esimiesten tuki.

SOPIVASTI ANARKIAA

Kun Anninpirtissä tehtiin päätös, että vanhuksia hoidetaan yksilöllisesti ja kaikkien toiveet huomioidaan, soraäänet pelkäsivät, että mummut toivovat kuuta taivaalta. Niin ei ole käynyt.

– Hyvä hoito ei ole sitä, että on valtavasti virikkeitä ja paljon touhua ja toimintaa. Hyvä, yksilöllinen hoito on sitä, että voi mennä nukkumaan silloin kun haluaa tai käydä saunassa nimenomaan perjantaina kuten on aina totunut käymään.

– Vanhusten toiveet ovat pieniä. He toivovat ruokaan enemmän suolaa tai pippuria, mahdollisuuden katsoa elokuvaa tai kuulla haitarinsoittoa, sanoo Kanerva.

Anninpirtissä henkilökunta, omaiset ja asukkaat muodostavat oman tiiviin yhteisönsä.

– Omaiset ovat aktiivisesti mukana Anninpirtin toiminnassa, osallistuvat tapahtumiin ja voivat halutessaan yöpyä meillä. Olemme yrittäneet huomioida sen, että pariskunnat voivat jatkaa elämäänsä pariskuntana, vaikka toinen puoli asuisikin täällä.

Anninpirtissä pidetään tiukasti vanhusten puolta. Joskus se vaatii vähän anarkiaa. Asukkaiden yksi toive oli, että ruokana ei olisi riisiä. Ysikäymppisten sukupolvi ei ole tottunut sen makuun ja vanhuksat valittelivat, että riisi jää ikävästi tekohampaiden väliin pyörimään.

– Keskustelin asiasta keittiön kanssa. Ensin toive tuntui mahdottomalta toteuttaa. Sitten keksimme, että meillähän asuu 28 riisiallergikkoja. Riisi vaihtui perunaan ja kaikki ovat tyytyväisiä, nauraa Kanerva.

Ihan kuten vanhuksetkin, myös hoitajat ovat erilaisia persoonia. Sitä Anninpirtissä arvostetaan. Omia taitojaan ja kiinnostuksen kohteitaan saa hyödyntää työssä.

– Meillä on kaksi hoitajaa, jotka ovat kiinnostuneita kuntouttamisesta. Heidän työkuvasa on räätälöity niin, että he käyttävät yhden työpäivän viikossa siihen, että kävelyttävät asukkaita ja vievät vanhuksia talon kuntosalille. Liikkuminen on tärkeää fyysisen kun-

non lisäksi myös itsetunnolle. Jotkut hoitajat pitävät lukemisesta, elokuvien katselemisesta tai ovat hyviä keskustelemaan. Silloin he käyttävät työaikaansa siihen, sanoo Kanerva.

Henkilökunnalla on työaika-autonomia, joustava työaikaläytäntö ja työaikapankki. Sairauspoissaolot ovat vähentyneet. Yksilövastuullinen hoitotyö on tuonut uudenlaista sisältöä ja vuorovaikutusta työn arkeen.

– Palasin muutama kuukausi sitten äitiyslomalta, ja tulin erilaiseen työpaikkaan kuin mistä lähdin. Tunnelma on kiireettömämpi, sanoo lähihoitaja Marika Rinne, joka Tuulikki Vestalan kanssa mallailee tuoleja paikoilleen.

On tuolijumpan vuoro. ►

ANNINPIRTTI

- Anninpirtti on 28-paikkainen tehostetun palveluasumisen yksikkö Pirkkanmaalla Sastamallasaa.
- Anninpirtti sai La Carita -säätiön tunnustuspalkinnon siitä, että arki ja toimintaperiaatteet on talossa tehty näkyviksi. Uusi toimintamalli rikastuttaa arkea ja turvaa yksilöllisyyden.
- Anninpirtin säännöissä kotikouksissa kuullaan asukkaiden ideoita, toiveita ja palautetta. Uudet asukkaat esitellään muille. Poisnukuneiden muistoksi vietetään hiljainen muistohetki.
- Paikalliset harrastusryhmät, esimerkiksi tuolijoogaryhmä ja kuoro, saavat harjoitella talossa ilmaiseksi. Ehtona on, että asukkaat pääsevät halutessaan mukaan.
- Uusi teknologia on valjastettu vanhusten käyttöön. Tietokoneet on siirretty kansliasta käytäville, ja asukkaat käyttävät hoitajien avustuksella Skypeä yhteydenpitoon kaukana asuvien omaistensa kanssa. Kokeilussa on älyvaippoja. Anninpirtti kertoo kuulumisistaan Facebookissa.
- Anninpirtti osallistuu tempauksiin ja kampanjoihin, ja viettää juhlapäiviä näkyvästi. Vanhuksat ovat mukana keräämässä esimerkiksi Yhteisvastuukeräystä.

Amalia Höylänen ja Maritta Salmela voitelevat leivät lounaalle.

NIVALASSA KOSKETETAAN VANHUKSILLE HYVÄ OLO

TEKSTI JA KUVAT JUKKA JÄRVELÄ

Nivalassa, Kotikeskuksen Mäntykodissa on valkoinen huone, jossa tehdään muistisairaille asukkailla melkein ihmeitä. Hoitajan sively ja rauhallinen ympäristö muuttavat pahan olon hyväksi.

Kun päivän ajan hoivatoimia sivusta seurannut kaihtimenkorjaaja levittää kylillä tietoa hoitopaikasta, jonka hoitajat jaksavat ihmeellisen hyvin vaativassa työssään, työpaikassa täytyy olla jotain poikkeuksellisen erikoista. Mäntykodissa on.

Mäntykodissa kosketellaan, hierotaan, halataan, lauletaan, kuunnellaan ja tunnetaan. Huomio kiinnitetään asukkaaseen, joista jokaista kohdellaan reagoivana yksilönä.

KOSKETUSHOIDON VOIMAA

Saunaremontin yhteydessä Mäntykotiin rakennettiin rentoutushuone, jonka valkoinen ja rauhallinen miljöö toimii hoivan välineenä.

Levoton asukas saatetaan hämärrettyn huoneeseen lepäämään. Hoitaja sivelee ja hieroo häntä. Äänimaailman rauhoittaa. Usein asukkaan ahdistunut olo on tipotiessään loppupäiväksi, ja ylimääräiset lääkkeet voidaan jättää sivuun.

Kosketushoidon idean Mäntykotiin toi sairaanhoitaja Irmeli Kauppi. Tämä toimintamalli, kuten moni muukin Mäntykodissa alulle pantu uudistus, jäi aluksi muhimaan puheisiin, toiveisiin ja suunnitelmiin. Lopulta perushoitaja Soili Vähäaho otti ja perehtyi Mirja Muurimaan *Kuunteleva kosketus* -menetelmän ohjeisiin.

– Yksi vuodepotilaista oli paljon äänessä. Ajattelin kokeilla lukemieni oppien mukaan kosketushoitoa häneen.

MÄNTYKOTI

- Mäntykoti on 16 asukkaan, Peruspalvelukuntayhtymä Kallion tehostetun palveluasumisen yksikkö Nivalassa.
- Työpaikka sai La Carita -säätiön tunnustuspalkinnon, koska siellä otettiin käyttöön hoitajien oma hanke *Kosketuksen voima hoitotyössä*.
- Mäntykoti palkittiin samalla palkinnolla vuonna 2013. Tuolloin perusteena oli *TunteVa*-toimintamallin käyttö, eli muistisaira-an arvostava kohtaaminen tunteiden ja tarpeiden kautta.
- Koulutukset, hankkeet, valmiit toimintamallit ja itse kehitetyt ideat ovat arkipäivää Mäntykodissa musiikkituokioista saattohoitoon.

Sisaret sinisissä. Takarivissä lähihoitaja Katja Tiainen, esimies Minna Nieminen, lähihoitaja Kaisa Hosionaho, lähihoitaja Kati Keränen, lähihoitaja Pia Kantola, lähihoitaja Johanna Järvenpää, kodinhoitaja Arja Korpela ja lähihoitaja Mirva Ylikoski. Sohvalla perushoitaja Soili Vähäaho, lähihoitaja Kanerva Paalavuo, lähihoitaja Seija Aitto-oja ja sairaanhoitaja Irmeli Kauppi. Kuvasta puuttuvat perushoitaja Leena Kiviniemi, lähihoitaja Kaisu Törmikoski ja sairaanhoitaja Arja Torvikoski.

Yhtäkkiä huomasin, että äsken niin rauhaton ihminen onkin siinä rentona ja hiljaa. Spastiset kädetkin ojentuivat sivelyn voimasta. Oli uskomaton juttu havaita, että se oli kosketus, joka hänet rauhoitti.

PÄIVÄN PELASTUS

– Kosketus ei ole mitään tähtitiedettä.

Aluksi on edettävä varovasti. Jokainen asukas on erilainen, eivätkä kaikki ole tottuneet koskettamiseen. Silti on uskallettava ottaa fyysinen kontakti vaikka neutraalilta alueelta käsivarresta alkaen ja tarkkailemalla, miten asukas suhtautuu lähestymiseen, Vähäaho opastaa.

Pitkälle muistisairaudessa edenneitä lähestytään esimerkiksi näin: ensin käsi olkapäälle, sitten katsekontakti ja vasta

Perushoitaja Soili Vähäaho sivelee Raili Kiviojaa Mäntykodin rentoutushuoneessa.

sitten sanotaan asia.

– Muistisairas ymmärtää viestin paremmin, jos sen aloittaa kosketuksella, Irmeli Kauppi jatkaa.

– Vanha ihminen janoaa kosketusta, varsinkin dementoitunut vanhus. Pysähtymällä, juttelemalla ja vaikka hartiota samalla sivelemällä tuska ja ahdistus voivat olla pian tiessään ja koko loppupäivä pelastettu. Tilanne vain pitää tunnistaa ja tarttua siihen.

Myös musiikki on osana hoitotyötä. Säännölliset musiikkituokiot rytmisoinnina tuovat asukkailla onnistumisen kokemuksia.

VÄHEMMÄN LÄÄKKEITÄ

Nivalassa on huomattu, että kosketuskontaktiin perustuvan hoidon myötä rauhoittavien lääkkeiden käyttöä on voitu vähentää. Asiaa ei ole tarkasti mitattu, mutta esimerkiksi tarvittaessa käytettäviä lääkkeitä on voitu jättää pois rentoutumishuoneesta käynnin jälkeen.

– Kun asukkaan pahan mielen on saanut käännettyä hyväksi, itsellään energiataso nousee ja tulee hyvä mie-

li. Tällaista voimaantumisen kokemusta kannattaa hakea vanhustyössä, niin sitä jaksaa tehdä paremmin. Kaikesta kohtaamisesta jää jälki tunnemuistiin. Ainakin minä haluan, että oma jälkeni olisi mukava, Kauppi pohtii.

Vähäaho muistuttaa, että Mäntykodin menetelmät eivät lopulta tule suoraan mistään oppikirjasta vaan itse soveltaen.

– Kosketamme oman tuntemuksemme mukaan joko rentoutushuoneessa tai sen ulkopuolella. Jonkinlainen intuitio pitää olla asiaan ja hetkeen. Kosketus voi esimerkiksi nostaa paljon tunteita syvältä muistisairaahan sisältä, ja joku voi ahdistua tällaisesta. Tällöin on myötäilävä tilannetta ja jatkettava vaikka toisella kerralla.

Vaikka kosketus usein auttaa, Mäntykodissa tarkistetaan, voiko asukkaan levottomuuden takana olla fyysinen kipu tai tarve, joka vaatii muuta apua.

JAKSAMME PAREMMIN!

Monissa hoitopaikoissa ei ehditä ja jaksata kehittää työtä. Aika menee perushoitoon, ja silloinkin tahtoo tulla kiire.

Mäntykodissa riittää hankkeita ja kehittämideoita. Miten se on mahdollista?

Syitä on monia. Motivaatio, kiinnostus, hyvä esimies, oma voimaantuminen ja palkitsevuus sekä hyvä mieli. Muun muassa näin hoitajat perustelevat aktiivista työotettaan. Selkeä kannustus antaa voimaa työhön: työntekijät kiittävät toisiaan vuoron jälkeen. Tästä on tullut automaattinen ja pysyvä käytäntö.

– Se olisi raskasta vain olla työssä. Työtä voi tehdä niin, että siitä saa jotakin itsekin, lähihoitaja Pia Kantola tiivistää.

Mäntykodissa monet hoitajat ovat käyneet *TunteVa*-koulutuksen, joka on perehdyttänyt muistisairaahan kuulemiseen ja tunteiden huomioon ottamiseen. Sitä pidetään parhaana lisäkoulutuksena alalle.

Mäntykoilaiset myös jakavat oppejaan. *Vastuuta ottamalla opit* -hankkeissa opiskelijat ovat hoitaneet asukkaita lähes itsenäisesti. Vakiväki on tukihenkilöinä seurannut sivusta, kuinka aroista opiskelijoista on muutamassa kuukaudessa tullut vastuuntuntoisia vanhustenhoitajia. ■

Kotikuntoutus apuna
Päijät-Hämeessä

OMA KOTI HALTUUN

TEKSTI JA KUVAT ARI HAUTANIEMI

Alkukevään aurinko tulvii sisään Hollolan Salpakan-kaalla sijaitsevan kerrostalon ylimmän kerroksen asuntoon. 80-vuotias Outi Miettinen juttelee hyvintuulisesti tulevasta kesäreissusta Karjalaa. Ja mikäs on hymyillessä, kun nelisen viikkoa sitten kipsattu käsi on kunnossa ja avohaavakin parantunut, vieläpä omassa kodissa. Miettinen kaatui uudenvuoden aattona linja-autossa, jonka jälkeen matka vei Päijät-Hämeen keskussairaalaan. Kotiutuspäivän koittaessa Miettinen kertoi, ettei välttämättä pärjää kipsin kanssa kotona, jolloin kotiutusohjaaja kertoi mahdollisuudesta saada apua kotikuntoutuksesta.

– Ei minulla ollut mitään tietoa siitä, minkälainen palvelu on kyseessä, mutta päätin kuitenkin kokeilla. Heti saman päivän aikana kotiini tuli kaksi ihanaa naista, mukanaan mittanauha, Miettinen naurahtaa. Siitä se sitten lähti.

Syksystä 2015 saakka sairaalan ja Päijät-Hämeessä toimivan peruspalvelukeskus Oivan terveystieteiden vuodeosastoilta kotiutuvia asiakkaita on palvellut kaksi monialaista kotikuntoutustiimiä, joiden tavoitteena on kuntouttaa ihmisen osaston sijasta kotona, arjen keskellä.

Kirsi Malin, eteläiseen tiimiin kuuluva perushoitaja, aloitti työssä syyskuussa 2015. Tuolloin mallia oli kehitetty pari kuukautta ja toiminta oli sekä asiakkaille että työntekijöille uutta ja outoa. Matkan varrella työ on kantanut hedelmää ja varmuus työn mielekkyydestä on kasvanut.

–Tämä on oikeasuuntaa tulevaisuutta.

Kuntoutumisen tukeminen asiakkaan luona hälventää oman kodin pelkoa ja auttaa elämän haltuunottoa, Malin uskoo.

MOCCAMASTER-TESTI

Tiimissä on neljä perushoitajaa ja fysioterapeutti, kokemusta niin kotihoidosta, vanhainkodista, terveystieteiden keskuksista kuin vuodeosastoltakin. Tyypillinen päivä käynnistyy Salpakankaan terveystieteiden keskuksella, jossa tiimi käy läpi päivän asiakkaat, muut kuulumiset ja jakaa tehtävät.

Siihen tavallisuus päättyykin. Tiimi tapaa asiakkaan ensi kertaa tämän kotona, jossa palapeli alkaa hahmottua.

– Me kartoitamme mahdollisuudet kuntoutua kotona, neuvomme asiakasta ja keskustelemme mahdollisten omaisten kanssa. Kuntoutus ei ole koskaan vain yhden asian ratkaisemista, se koostuu lukuisista pienistä jutuista. Kotona pärjäämiseksi selvitetään kaikki mahdollisuudet ja kodin riskitekijät alkaen oviaukkojen, sängyn korkeuden ja kynnysten mittaamisesta, Malin kertoo.

Tiimiin kuuluvat perushoitajat Eeva Majaniemi, Marja-Leena Nuuttila ja Anne Lopenen. Heidän mukaansa ihmistä ei voi vain pudottaa kotiin ilman suunnitelmaa. Pärjääminen voi tyssätä esimerkiksi väärin sijoitettuihin räsymattoihin tai siihen, ettei pyörätuolilla mahdu toimimaan kotona. Myös jatko- palveluiden pitää olla selvillä.

– Monella ei ole tukiverkostoja lainkaan. Kun tähän yhdistetään yleiskunnon heikentyminen, pinttyneet tavat ja monelle tyypillinen ajatus siitä, ettei ►

Outi Miettinen kuntoutui osaston sijasta kotona. Perushoitaja Kirsi Malin ja muu kotikuntoutustiimi tukevat arjen hallinnassa.

apua haeta vaan pärjätään itse, kodista saattaa tulla nopeasti ahdistava ja riskialtis paikka, Nuuttila toteaa.

Toimintakykyä arvioidaan erilaisten mittareiden, haastatteluiden ja havainnoinnin avulla.

– Katsotaan syömistä, pukeutumista ja ylipäänsä valmiutta selviytyä kotona. Yksi hyvä mittari on esimerkiksi kahvinkeitto, siinä on paljon erilaisia vaiheita.

Tiimi auttaa aluksi arjen askareissa, mutta pyrkii nopeasti asiakkaan oman tekemisen lisäämiseen ja mahdollistamiseen erilaisin keinoin. Fyysiset harjoitteet ovat tärkeitä, samoin pienet käytännön muutokset kodissa.

– Meidän työemme kestää yleensä kolme viikkoa, minkä jälkeen asiakas joko pärjää itsenäisesti tai saa esimerkiksi apua kotihoidosta, tilanteen mukaan. Pyrimme tekemään itsemme tarpeettomiksi, Lopenen kertoo.

IHMISTUNTEMUKSESTA ISO APU

Hoitajalle työ on merkinnyt uusia haasteita. Päivittäin tarvitaan joustavuutta, ihmistuntemusta, pelisilmää ja epävarmuuden sietokykyä. Työn on muuttunut toimenpidekeskeisestä asiakaslähtöisemmäksi.

– Kotona ollaan täysin erilaisessa ympäristössä kuin osastolla, sitä pitää kunnioittaa. Varsinkin alkuvaiheessa on tärkeää ansaita luottamus esimerkiksi juttelemalla, antamalla aikaa ja osoittamalla, ettei olla päämääröimässä. Täytyy osata luovia ja olla mukautuvainen, koska ikinä ei tiedä, mitä toisen kotona odottaa, Nuuttila luettelee.

– Kokemus, kärsivällisyys ja ihmistuntemus auttavat. Ihmisestä pitää osata löytää punainen motivaation lanka, sillä asiakkaan asenne ratkaisee paljon.

Työn luonne edellyttää myös tiimityötaitoja. On tärkeää osata arvostaa kollegan erilaisuutta ja osaamista. Avun pyytäminen on ammattitaitoa.

– Varsinainen asiakastyö tapahtuu usein yksin. Ilman tiimin tukea paineista ei selviä. Pystymme tiimin sisällä puimaan likimain kaikki työhön liittyvät ongelmat, kenenkään ei tarvitse ratkoa niitä itsekseen.

Myös työaika-suunnittelua vaaditaan, sillä päivät vaihtelevat. Työssä on suvanto- ja kiirejaksoja, eikä vanhanaikainen virastotyöaika toimi.

– Olemme puhuneet joustavaan työaikaan ja liukumiiin siirtymisestä. Se on tärkeää niin asiakkaan kuin työntekijänkin kannalta. Työ kun ei aina voi päättyä työajan täytyessä.

**IHMISESTÄ PITÄÄ OSATA LÖYTÄÄ
PUNAINEN MOTIVAATION LANKA,
SILLÄ ASIAKKAAN ASENN
RATKAISEE PALJON.**

Kirsi Malinin mukaan oma asenne vaikuttaa paljon myös kuntoutumisessa. Outi Miettisen positiivisuus on iso voimavara.

Esimerkiksi yksineläjälle tärkeä juttu-
tuokio tämän kotona voi venyä, Ma-
lin toteaa.

Myös maantiede aiheuttaa omat
haasteensa. Oivan toiminta-alueeseen
kuuluu laajoja ja harvaan asuttuja, maa-
seutumaisia alueita.

– Etenkin talviaikaan, kun katuva-
lot puuttuvat, pakkaset paukkuvat, au-
to pitäisi saada käyntiin ja asiakas pitäi-
si löytää ajoissa, ei auta panikoida. Nä-
mä ovat näitä pohjoisia haasteita, Ma-
lin naurahtaa.

MINUUDEN PALAUTTAMISTA

Suomessa on perinteisesti ajateltu, että
terveyttä hoidetaan terveyskeskuksessa.
Kotikuntoutuksen lähtökohta on erilai-
nen, asiakkaan aktivointi tämän kodissa.
Ovatko ihmiset valmiita muutokseen?

– Kyllä sitä aina välillä odotetaan
valmista pakettia tarjottimella. Etenkin
pidemmän vuodeosastojakson jälkeen
ihmisen toimintakyky laskee selvästi.
Kun kuukauden jälkeen palataan ko-
tiin, aletaan helposti ajatella, ettei täs-
tä tule mitään ja että on parempi pala-
ta sairaalaan, Malin pohtii.

– Oman kodin pelko ei saisi kuiten-
kaan olla syy sille, että jäädään osastolle.

Kun sairaalassa passiivinen vastaan-
ottaja pääsee kotiin, tämän oma mi-
nuus, uskallus ja tahto alkavat hiljal-
leen palautua.

– Työn paras palkinto on nähdä, mi-

Kotikuntoutuksessa katsotaan arjen su-
jumista. Kahvinkeitto on monivaiheinen
prosessi ja siten hyvä toimintakyvyn
mittari.

ten hauraasta lähtövaiheesta edetään ti-
lanteeseen, jossa ihminen saa kiinni elä-
mästään, innostuu ja haluaa taas olla
oman hyvinvointinsa ja kotinsa herra.

Syksyllä tehdyn asiakaskyselyn pe-
rusteella selkeästi suurin osa asiakkaista
kiittelee palvelua. Erityisen hyvin ti-
mit ovat onnistuneet turvallisen ilma-
piirin luomisessa, palvelun saatavuuden
varmistamisessa, keskustelevuudessa ja
hoidon onnistumisessa.

Myös Outi Miettiselle kotikuntoutus
oli hyvä kokemus. Pienet arkiset asiat
ratkesivat yhteispelillä, kun esimerkik-

Kotikuntoutustiimi kartoittaa kodin
käytännöllisyyttä. Pienet asiat, kuten
mikron paikka vaikuttavat siihen, miten
ihminen kotonaan pärjää

si mikron paikkaa katsottiin uudelleen
niin, ettei kipsi haitannut sen käyttöä.

– Kyllähän sitä hetken ihmetteli, et-
tä mitähän tämä oikein on, kun omassa
kodissa hääritään, mutta hyvin päästiin
kärryille. Nopeasti selvisi, ettei palvelu
ole mitään kotiapua, vaan tarkoitus on
auttaa minua pärjäämään kotona oma-
toimisesti niin, että käsi kuntoutuu sa-
malla, Miettinen kertoo. Karjalalaista
luonnetta eivät kuntoutustiimin koti-
käynnit haitanneet, ja nyt esimerkik-
si apua vaatinut pesukoneen käyttökin
sujuu itsenäisesti. ■

Nopeita tuloksia

Asikkalan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkö-
län ja Padasjoen kuntien sosiaali- ja pe-
rusterveydenhuollon palveluita tuottavas-
sa Oivassa vähennettiin viime vuonna yh-
teensä 20 vuodeosastopaikkaa, mutta sa-
maan aikaan erikoissairaanhoidosta vuo-
deosastoille ohjautuvien määrä kasvoi viime vuosista.

– Tästä huolimatta vuodeosastojen käyttöaste oli viime
vuosia alhaisempi. Suurin vaikutus on ollut kotikuntoutus-
tiimillä. Tiimin aloitettua vuodeosastoilla on paikkoja ol-
lut useina viikkoina jopa tyhjillään, kertoo kotikuntoutuksen
kehittämisessä mukana ollut kuntoutuspäällikkö Veli-
Pekka Hakanen. Mallia haettiin muun muassa Etelä-Kar-
jalasta, Tanskasta ja Lahdesta.

Hänen mukaansa kotikuntoutusmalli on jo osoittanut

kannattavuutensa. Tiimien toiminta on mahdollista-
nut kotiutumiset vuodeosastoilta jopa viikkoja aiem-
paa aikaisemmin, samoin kotiutumisen suoraan eri-
koissairaanhoidosta.

– Taloudellista hyötyä syntyy laitospainotteisuu-
den pienentyessä ja laitosjaksojen lyhentyessä. Toi-
minnalla voidaan osaltaan vastata ikäihmisten ja
huonon toimintakyvyn aiheuttamaan suureen pal-
velutarpeen kasvuun. Tarkoituksena on mahdollis-
taa turvallinen elämä kotona mahdollisimman pit-
kään yhdessä esimerkiksi kotihoidon kanssa.

Suurin haaste on Hakasen mukaan ulottaa ajatte-
lu- ja toimintatapojen muutos koko organisaatioon.

– Pitäisi päästä hoivakeskeisyydestä toimintakyky-
keskeisyyteen. ■

Tervetuloa alalle!

Tuota pikaa 23 täyttävä Pinja Kirilä ohjenta muutta mutkitta käden tervehdykseen ja istahtaa pöydän ääreen Etevan Espoon päiväaikaisen toiminnan keskuksessa. Pinja on ollut keskuksen asiakkaana jo muutamia vuosia ja haluaa mielellään käydä siellä jatkossakin. Tavallisiin päiviin kuuluu muun muassa ruuvitöitä ja retkiä minne milloinkin.

Millaisia hoitajia tai ohjaajia olet tavannut?

– Vähän kaikenlaisia, mulla on ollut niitä aika paljon. Hyvät ovat iloisia ja reippaita, ja niiden kanssa on kiva mennä kaikkialle. Toiveita olisi sellaisia, että haluaisin mennä keilamaan joidenkin kanssa ja kalastamaan. Uskon, että se voisi varmaan olla mahdollista.

Minkälainen ihminen sopii ohjaajaksi?

– Mukava ja sitten semmonen kiltti. Kiltteyden tunnistaa siitä, että puhuu nätisti ja kauniisti. Mutta mitään erityistä toivetta ei ole, kaikki käy. Täällä asioista voi kertoa ihan kaikille ohjaajille. Ohjaajatkin kertoo omia juttujaan. Ja kyllä hyvällä ohjaajalla saa olla huonojakin päiviä.

Mistä tykkäät jutella ohjaajien kanssa?

– No yleensä Michael Monroesta ja Robinista. Minulla on aika paljon omiakin levyjä. Me kuuntelemme musiikkia täällä ihan rauhassa.

Miten ohjaaja voisi kehittyä paremmaksi?

– Pitää vain jaksaa sanoa sille, miten pitäisi parantaa. Olen joskus sanonutkin. Kannattaisi ainakin opetella ottamaan huomioon kehitysvammaisuutta.

Onko sinulla terveisiä hoitaja-opiskelijoille?

– Jokaiselle sellaiselle, joka vasta opiskelee, voisin sanoa, että tervetuloa alalle. ■

ETEVAN ESPOON PÄIVÄAIKAISEN TOIMINNAN KESKUKSEN YHDEKSÄN OHJAAJAA JÄRJESTÄÄ 27:LLE ERI TAVOIN KEHITYSVAMMAISELLE NUORELLE AIKUISELLE MONIPUOLISTA LIKKUVAA PÄIVÄTOIMINTAA. TOIMINTA ALKOI SYKSYLLÄ 2013 JA SEN SISÄLTÖ SUUNNITELLAAN JOKAISEN YKSILÖLLISISTÄ TARPEISTA LÄHTIEN.

TEKSTI JA KUVA
HENRIKKA HAKKALA

Seiso oikein näyttöpäätteellä

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottaja Mehiläinen on antanut ohjeet näyttöpäätteen ääressä seisomiseen.

Näin seisot oikein

- Jos olet istunut aiemmin paljon, aloita seisten työkentely asteittain, lyhyinä jaksoina.
- Hanki kovalle lattialle matto. Käytä pöydän alla matalaa koroketta, johon jalkateriä voi välillä nostaa. Vaihtelee asentoa.
- Seiso ergonomisilla kengillä. Kovapohjaisilla ja korkeakorkoisilla kengillä ei kannata seistä.
- Aktivoi syvät vatsalihakset ja pidä lavat alhaalla sivuilla.
- Työpöydän korkeus on sopiva, kun kädet ovat lähellä vartaloa, kyynärvarret vaakatasossa ja tietokoneen näytön yläreuna silmien alapuolella.
  - Harjoittele asentoa ja tarkasta se esimerkiksi 20 minuutin välein. ■

Pitkät ja hoikat pärjäävät

Pitkät ja hoikat pärjäävät tuoreen brittitutkimuksen mukaan muita paremmin monilla elämän alueilla. Verrattuna lyhyisiin ja lihaviin he ovat korkeammin koulutettuja, paremmissa töissä ja parempituloisia.

Analyyysin perusteella pi-

tuus vaikuttaa varsinkin miesten elämään ja paino naisten.

Geneettisesti lyhyet miehet olivat vähemmän koulutettuja, tienasivat vähemmän ja olivat vähemmän arvostetuissa töissä kuin pitemmät. Geneettisesti lihavat naiset olivat puolestaan pienituloisempia ja sosiaalisesti huonommassa asemassa kuin hoikat. ■

Kampanja rajusta sairaudesta

Syöpään sairastuneet nuoret aikuiset nousevat nyt esiin potilasryhmänä. *Fuck Cancer* on valtakunnallinen kampanja, joka rohkaisee nuoria syöpään sairastuneita ja vaatii heille parempaa tukea.

Syöpään sairastuneiden nuorten aikuisten lääketieteellinen hoito on Suomessa huippuluokkaa. Sen rinnalle tarvitaan kuitenkin nykyistä suunnitelmallisempaa psykososiaalista tukea ja arjen sujumisen varmistamista.

Suomessa syöpään sairastuu vuosittain noin 600 nuorta ja nuorta aikuista.

Fuck Cancer -kampanjan takana on Suomen syöpäsairaiden lasten, nuorten ja heidän perheidensä järjestö Sylva. ■

KATSO LISÄTIETOA
SYÖPÄKAMPANJASTA

JOOA JOO...

”Huomenta rasistit.”

YLEINEN TERVEHDYS KATUPARTIOITA JÄRJESTÄVÄN SOLDIERS OF ODIN -JÄRJESTÖN SALAISILLA FACEBOOK-VERKKOSIVULLA.

YLE.FI 16.3.2016

Vertailu

HUHTIKUU

Suomessa virallisen diagnoosin on saanut **37 000** keliakikkoa.

Arvion mukaan

kuitenkin noin

100 000 henkilöä sairastaa keliakiaa.

KELIAKIALIITTO

Ensimmäistä ja myöhempiä seulatuloksia vertaamalla lähihoitajat Teresa Lekari ja Ella Otsola seuraavat, miten ruoka on osastolla ollessa maistunut. Ruoka on omalla tavallaan myös lääkettä. Tärkeää onkin, että ainakin toiveruokalistalta löytyisi jotakin, joka maistuu.

Vajaaravitsemusseula kertoo, kuka kaipaa kaloreita

TEKSTI JA KUVA HENRIKKA HAKKALA

Pneumoniasta, haavoista tai sepsiksestä toipumiseen tarvitaan paitsi hyvää hoitoa myös vahvoja oman kehon voimavaroja. TYKSin sisätautien osasto kolmella potilaiden ravitsemustilaa ja ruokahalua seurataan vajaaravitsemusriskiä kartoittavan seulan avulla.

Jokaiselle sisätautien osasto kolmelle saapuvalle potilaalle tehdään viimeistään saapumista seuraavana aamuna NRS2002:ksi kutsuttu vajaaravitsemusseula. Siihen kuuluvat paitsi pituuden, nykypainon ja iän kirjaaminen myös sairauden vaikeusasteen arvio ja painon muutokset kuluneiden viimeisten kolmen kuukauden ajalta.

Seulan kokonaispistemäärä antaa hoitohenkilökunnalle tärkeää tietoa potilaiden yksilöllisestä vajaaravitsemuksen riskistä. Hoitajille se on kätevä käytännön työväline.

– Kun ravitsemus on hyvällä tolalla, se lyhentää sairaalassaoloaikaa selkeästi monta päivää, toteaa lähihoitaja Teresa Lekari.

– Siinä on esimerkiksi huomattava ero, miten haavat paranevat, kun ravitsemus saadaan kuntoon, lähihoitaja Ella Otsola jatkaa.

Yhdestä kahteen pistettä kertoo vä-

häisestä riskistä mutta yli neljä pistettä viittaa jo vakavaan vajaaravitsemuksen riskiin. Moni osaston potilaista saa kolme pistettä tai enemmän. On myös aivan tavallista, että ylipainoisetkin potilaat kärsivät jonkinasteisesta vajaaravitsemuksesta. Seulan pisteytys kertoo hoitajille myös siitä, tarvitaanko lisävinnevalmisteita, ja jos tarvitaan, min-kälaisia. Ne lisätään potilaan lääkejake-luun osastolla.

Osaston potilaiden ikähaitari ulottuu parikymppisistä satavuotiaisiin, ja he viiptyvät tavallisesti noin viikosta muutamaan viikkoon. Vajaaravitsemusseula toteutetaan uudelleen vielä potilaan kotiutuessa. Seulan antamia tietoja täydentävät hoitopäivien ajalta tarkasti kirjatut tiedot syödyistä ruuasta ja nautituista nesteistä.

Seulan tulos antaa olennaista perustietoa potilaan ravitsemustilasta, mutta hoitajat ottavat ruokatilaukset tehdessään huomioon aina myös potilaan ruokahalun. Pieniin annoksiin totunut

tai ruokahalun puutteesta kärsivä potilas voi lannistua ravintoarvoiltaan hyvän, runsaan ja monista ruoka-aineista koostetun aterian äärellä.

– Silloin potilaalle tilataan keittiöstä tehostettu xs-kokoinen annos, jossa kuitenkin on tarvittu kalorimäärä, Otsola kertoo.

– Potilaille pyrimme aina perustelemaan, miksi tehdään niin kuin tehdään. Meillä on käytössä myös toiveruoat, jotka voivat auttaa ruokahalutomia potilaita syömään paremmin, Lekari selittää.

Yli puolet tai koko annoksen syövilä katsotaan olevan hyvä ruokahalu. Jos lautaselta tulee syödyksi puolet tai vain neljäsosa on syöminen hoitajien näkökulmasta jo huonoa.

– Potilaiden ravitsemuksesta huolehtiminenhan kuuluu nimenomaan hyvään perushoittoon. Osastolla syödään usein. Potilaat sanovatkin monesti, että taasko täällä syödään, Lekari ja Otsola toteavat kuin yhdestä suusta. ■

ONKO SINUN TYÖPAIKALLASI KÄYTÖSSÄ JOKIN ITSE KEHITETTY NIKSI, JOKA AUTTAA ARJEN TYÖSSÄ? VINKKAA SIITÄ LEHDELLE SÄHKÖPOSTILLA SUPER-LEHTI@SUPERLIITTO.FI. KIRJOITA VIESTIN VIITEKENTTÄÄN "MEIDÄN JUTTU".

Määräaikaisten työntekijöiden syrjintä sukupuolen perusteella

SuPerin edunvalvontayksikköön tulee usein kyselyjä raskaana tai perhevapaalla olevien määräaikaisten työntekijöiden asemasta. Lainsäädäntö suojaa työntekijöitä näissä tilanteissa monin tavoin.

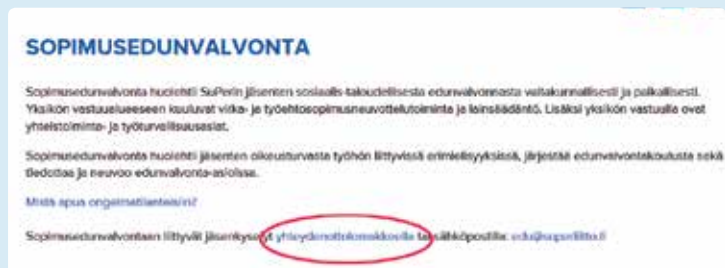
Määräaikaisen työsopimuksen tekoedellytykset. Määräaikaisessa työsuhhteissa olevan työntekijän aseman tarkastelu tulee aloittaa määräaikaisuuden perusteista. Työsopimuslain mukaan määräaikainen työsopimus voidaan tehdä vain perustellusta syystä. Työnantajan aloitteesta ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta on pidettävä toistaiseksi voimassa olevana. Toistuvien määräaikaisten työsopimusten käyttö ei ole sallittua silloin, kun määräaikaisten työsopimusten lukumäärä, niiden yhteenlaskettu kesto tai niistä muodostuva kokonaisuus osoittaa työnantajan työvoimatarpeen pysyväksi.

Raskaana tai perhevapaalla olevan määräaikaisen työntekijän työsopimusta on edellä esitetyn mukaisesti pidettävä toistaiseksi voimassa olevana, jos yksittäiseltä määräaikaiselta työsopimukselta puuttuu perusteltu syy tai peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten ketju osoittaa, että työnantajalla on pysyvä työvoimatarve. Tällaisessa tilanteessa työntekijän itsensä tai luottamusmiehen tulisi neuvotella työnantajan kanssa työsuhteen vakinaistamisesta hyvissä ajoin ennen määräaikaisen työsopimuksen päättymistä ja perhevapaan alkua. Jos työntekijän kanssa ei pyynnöstä huolimatta solmita toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta, voi työntekijä saattaa asian SuPerin edunvalvontayksikköön selvitettäväksi.

Syrjintä raskauden tai perhevapaan

johdosta. Työsopimuslain mukaan työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua. Sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa. Tasa-arvolain mukaan syrjinnällä tarkoitetaan muun muassa eriarvoiseen asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä taikka

vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella. Tasa-arvolain mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä kiellettynä syrjintänä työelämässä, jos työnantaja päättää palvelussuhteen työntekijän sukupuolen perusteella taikka työhön ottaessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan.

SOPIMUSEDUNVALVONTA TEHOSTAA TOIMINTAANSA

- Sopimusedunvalvonta on palvellut jäseniä maaliskuun alusta asti puhelimitse klo 9–13 kuntapuolella numerossa 09 2727 9160 ja yksityissektorin puolella 09 2727 9171.
- Siirrämme jäsenpalvelun painopistettä enemmän sähköiselle puolelle, joten yhteydenotto tapahtuu sopimusedunvalvonnan **yhteydenottolomakkeella**, mikä löytyy osoitteesta: www.superliitto.fi -> sopimusedunvalvonta > yhteydenottolomake. Verkkosivun kohta on ympyröity yllä olevaan ruutukaappaukseen.
- On tärkeää, että lomakkeesta löytyvät pyydetyt tiedot eli nimi, jäsennumero, sopimusala, ongelmaa kuvaava avainsana, tieto työaikamuodosta ja tasoittumisjaksosta, puhelinnumero sekä sähköpostiosoite. Kuvaathan lisäksi ongelman omin sanoin lyhyesti ja selkeästi. Lomakkeessa voit esittää myös toiveen, että sinulle soitetaan asiaasi liittyen.
- Tällä uudistetulla työtavalla saamme palveltua yhä useampia jäseniä. Sähköpostiin pyrimme vastaamaan normaalitilanteessa 3–4 työpäivän kuluessa.

Jos työnantaja päättää sellaisen raskaana tai perhevapaalla olevan määräaikaisen työntekijän työsopimuksen, jonka työsuhde on tosiasiaa muodostunut lain mukaan toistaiseksi voimassa olevaksi, syntyy tilanteesta syrjintäoletta-
ma. Tämä tarkoittaa sitä, että työnantajan oletetaan päättäneen työsopimuksen lainvastaisesti syrjivästä syystä. Työnantajalla on velvollisuus osoittaa, että työsopimuksen päättämiseen on ollut lailliset perusteet, ja että työsopimus on päätetty muusta hyväksyttävästä syystä kuin työntekijän raskauden tai perhevapaan johdosta. Jos työnantaja ei pysty esittämään riittävää näyttöä hyväksyttävästä päättämisperusteesta, katsotaan työnantajan syyllistyneen työsopimuksen perusteettomaan päättämiseen ja tasa-arvolain mukaiseen syrjintään.

Työnantaja syyllistyy tasa-arvolaisissa kiellettyyn syrjintään myös silloin, jos hän jättää uusimatta työntekijän määräaikaisen työsopimuksen tai rajoittaa sen kestoa raskauden tai perhevapaan johdosta. Kiellettyä syrjintää on rajoittaa määräaikainen palvelussuhde kes-
tämään vain perhevapaan alkuun tilanteessa, jossa työnantajalla on edelleen samankaltaista määräaikaista työtä tarjolla. Työnantaja ei voi myöskään jättää uusimatta raskaana tai perhevapaalla olevan määräaikaisen työntekijän työsopimusta uudella määräaikaisella työsopimuksella, jos määräaikaista työtä on edelleen tarjolla. Raskaana olevan sijaisen sijaisuusajaksi ei saa rajoittaa tai jättää määräaikaista työsopimusta uusimatta sijaisen äitiyslomalle jäämisen mukaan, vaikka työsuhteen jatkaminen edellyttäisi sitä, että tarvitaan sijaisen sijainen. Raskaana tai perhevapaalla olevaa työntekijää ei myöskään saa määräaikaista palvelussuhdetta jatkettaessa kilpailuttaa muiden hakijoiden kanssa, jos hän on tehtävään pätevä ja työpaikan käytäntönä on muuten

uusia pätevien työntekijöiden määrää-
kaisuudet ilman hakumenettelyä.

Jos raskaana tai perhevapaalla olevan määräaikaisen työntekijän työsopimusta ei tämän pyynnöstä huolimatta jatketa, tulee työnantajan pystyä osoittamaan, että menettely on johtunut hyväksyttävästä syystä. Muussa tapauksessa työnantajan katsotaan syyllistyneen tasa-arvolain mukaiseen syrjintään.

Lainvastaisen menettelyn seuraamukset. Jos raskaana tai perhevapaalla olevan määräaikaisen työntekijän työsopimusta on lain mukaan pidettävä toistaiseksi voimassa olevana ja työnantaja päättää työsopimuksen, on työnantajalla velvollisuus maksaa työntekijälle työsopimuslain nojalla korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä 3–24 kuukauden palkkaa vastaava määrä. Lisäksi työnantajalla on tasa-arvolain nojalla velvollisuus maksaa työntekijälle hyvitystä syrjinnästä vähintään 3570 euroa. Korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä ja hyvitystä syrjinnän kiellon rikkomisesta on vaadittava kanteella käräjäoikeudessa viimeistään kahden vuoden kuluessa työsopimuksen päättymisestä.

Työnantajalla on velvollisuus maksaa työntekijälle tasa-arvolain mukais-
ta hyvitystä syrjinnän kiellon rikkomisesta myös tilanteessa, jossa työntekijän määräaikainen työsopimus jätetään uusimatta tai sen kestoa rajoitetaan työntekijän raskauden tai perhevapaan johdosta. Työhönottotilanteessa hyvitystä on vaadittava kanteella käräjäoikeudessa vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Lisäksi työnantajalle voi syntyä velvollisuus maksaa työntekijälle vahingonkorvausta syrjinnän kiellon rikkomisesta aiheutuneesta taloudell-
isesta vahingosta.

Jos olet määräaikaisessa työsuhteessa ja epäilet joutuneesi syrjinnän kohteek-

si raskauden tai perhevapaan johdos-
ta, kannattaa sinun ottaa ensisijaisesti yhteyttä työpaikkasi luottamusmieheen tai luottamusmiehen puuttuessa suoraan SuPerin edunvalvontayksikköön.

NIINA POIJÄRVI
LAKIMIES

TYÖNANTAJAN SUUSTA

"En minä tiennyt, että
sellaisia työaika-
korvauksia
pitää maksaa."

EDUNVALVONTAYKSIKÖN YHTEYSTIEDOT

Päivystys ma–pe kello 9–13
kuntapuolen sopimusoasioissa
numerossa 09 2727 9160 ja yksityis-
sektorilla työskenteleville 09 2727 9171

Sähköposti edu@superliitto.fi.
Henkilökohtaiset sähköpostit muotoa
etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Postiosoite: Suomen lähi- ja
perushoitajaliitto, Edunvalvontayksikkö,
Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki
Fax: 09 2727 9120

Edunvalvontayksikkö huolehtii SuPerin jäsenten sosiaalitaloudellisesta edunvalvonnasta valtakunnallisesti ja paikallisesti. Yksikön vastuualueeseen kuuluvat virka- ja työehtosopimusneuvottelutoiminta, lainsäädäntö sekä eläkeasiat ja muu sosiaaliturva. Myös yhteistoiminta- ja työturvallisuusasiat ovat edunvalvontayksikön vastuulla. Huolehdimme jäsenten oikeusturvasta työhön liitty-
vissä erimielisyyksissä. Järjestämme edunvalvontakoulutuksen ja -tiedotuksen sekä annamme neuvontaa edunvalvonta-asioissa.

SUPERRISTIKKO

Tuuli Rauvola

				VOIMA- LASSA				VESI- LINTU				AUTTAVAT PERILLE				KUU- LUVIA				UUR- TO				EHTA			
BIAU- DET POLT- TILA								KUU- LUVAA																			
				6								VIU- LISTI															
PUETAAN VIER. NAISIA								RAHOJA Y H Ä VAIN				4															
KUKKAINEN				JU- MALA								POTKI				PRO- VINSSI											
LEPO- TILASSA								OLLENKAAN								SU- MU											
				3																							
POI- KIA								LÄPI- KUULTAVA PUL- LOISSA				KAME- RASSA															
YHTI- ÖSSÄ								TÄH- DISTÖ																			
TI- LA								5				"ÄKÄTÄ" EI TA- KANA				2											
								PUHDISTAA KÖYHÄ								RO- BIN											
SEURAAVA TALOSSA								VOIMA- KAS				10															
RISTI- KOIHIIN								AINA- MUO- DISSA								KREIK- KAA											
TAA- KAL- LA				AJA- TUS				SATU- ORAVA SINUL- LAKIN				7				JENS PO- ROISTA											
"KAP- TEENI"								VÄLI- AIKOJA																			
								KAHI- LUOTO								LÄÄK- KEEKSI											
VUO- TAVA				1								KALUS- TAA															
OR- PO												EIVÄT HORJU				9											
												ANTAA TAHTIA															

Voit osallistua ristikkokisaan 18. huhtikuuta mennessä joko lähettämällä koko ristikkosivun kuoressa tai pelkän ratkaisurivin postikortilla osoitteeseen SuPer-lehti, Ristikko, Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki. Muista yhteystietosi! Voit myös lähettää ratkaisurivin ja yhteystietosi sähköpostitse osoitteeseen super-lehti@superliitto.fi. Muista kirjoittaa sähköpostin aihekenttään "Ristikko".

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Ratkaisijan nimi _____
 Katuosoite _____
 Postiosoite _____

PALAUTETTA VIIME LEHDEN ARTIKKELEISTA

Lehden paras juttu

Funtsittava asia.

TABLETTIEN
MURSKAAMINEN S. 36

Inspiroiva

TERVETULOA
VANHUKSET
OMAA PÄIVÄKOTIIN
S. 30

Ihmisläheinen, tietoista läsnäoloa arvostava juttu.

EN TIEDÄ, MITÄ MUUTA
OSSAISIN TEHÄKÄÄN S. 16

Pysähdyttävä kuva ja antoi ajattelemisen aihetta.

HUOMATAANKO VANHUKSEN SURU?
S. 44

Otti rohkeasti esiin nykypäivää vaivaavan huonon hoitokulttuurin.

TÄRKEINTÄ ON
MEIDÄN TYÖMME S. 6

Selvisi monta asiaa!

YRITTÄJÄ
IHAN
LUVAN KANSSA
S. 28

Saisipa joka työpaikkaan mieshoitajan.

EN TIEDÄ, MITÄ MUUTA
OSSAISIN TEHÄKÄÄN S. 16

Taas hyvä juttu. Asia ei ole ollut paljoa esillä.

HUOMATAANKO VANHUKSEN SURU? S. 44

Intressant att få veta mera.

KUUSI FAKTAA ZIKAVIRUKSESTA S. 33

Kuolema on nykyihmiselle vierasta.

OSAATKO SAATTAA
S. 46

Nuorten energiaa!

SOMALIA
TARVITSEE
NYT AIKAA
S.60

Vaiettu asia ja koskee monia asiakkaita.

YLEISLÄÄKÄRIKÄYNNIT
PÄÄOSIN HUTEJA
S. 24

Varmasti jokapäiväinen asia.

KURKATKAA KIIREESSÄKIN S. 50

Lämmöllä ja suurella sydämellä läsnäoloa lähtijän vierellä.

OSAATKO SAATTAA S. 46

Hyödyllinen ja kätevä.

LAMINOITU LISTA S. 52

Simo Pulkkinen kiinnosti

Maaliskuun lehden parhaimmaksi jutuksi äänestettiin Minna Lyhdyn kirjoittama *En tiedä, mitä muuta ossaisin tehäkään*, joka kertoi Simo Pulkkinen työstä vanhusten parissa Kuhmossa. Seuraavaksi eniten ääniä sai myös Minna Lyhdyn kirjoittama saattohoidosta kertova artikkeli *Osaatko saattaa?* Kolmanneksi äänestettiin Jukka Järvelän juttu *Tervetuloa vanhukset omaan päiväkotiin!* SuPer-lehden ensiapulaukun voitti Sirpa Itkonen Hämeenlinnasta. Onnittelut!

Paras juttu?

Kerro meille, mikä mielestäsi on paras juttu tässä SuPer-lehdessä. Lähetä vastauksesi **18. huhtikuuta mennessä**. Kaikkien määräaikaan mennessä vastanneiden kesken arvotaan SuPer-lehden ensiapulaukku.

LEHDEN 4/2016 PARAS JUTTU OLI: _____

_____ SIVULLA: _____

MIKSI? _____

NIMI _____

OSOITE _____

Vastaanottaja
maksaa
postimaksun

SUPER-LEHTI

Tunnus 5005172

00003 Vastauslähetys

OLEN IÄLTÄNI ☐ ALLE 20 ☐ 20-30 ☐ 31-45 ☐ 46-60 ☐ YLI 60

Voit osallistua myös sähköpostitse: super-lehti@superliitto.fi. Kirjoita sähköpostin aihekenttään "Paras juttu?" ja tekstikenttään mielipiteesi perusteluineen.

Näitä on haettu metsästä ennenkin.
Tuija-Päivi Holopainen ja Tauno
Miettinen saaliinkantajina.

HOIVAKOTI RUSAKKOJAHDISSA

TEKSTI IRENE PAKKANEN KUVAAUS PAULI JÄRVILUOTO

Muurutvirran hoitokodilla aloitellaan jänisjaktia. Keli on mitä parhain: pikkupakkanen ja taivas puolipilvessä, vastasatanutta lunta eikä tuulta juurikaan.

Alkajaisiksi metsästäjät juovat kodalla nokipannukahvit yhdessä asukkaiden kanssa. Innostusta ei peitellä.

– Jos koiralla saadaan jänis liikkeelle, tuskin se pitkää lenkkiä lähtee kiertämään, kun on lunta niin paljon. Mieluummin se tuolla ryteikössä juoksee, metsästäjät Jorma Rissanen ja Pekka Rytönen pohjustavat.

Putaan saarella Juankoskella sijaitsevaa hoitokotia ympäröi laaja peltoaukea. Rannan pöpelikköjen jänis- ja rusakkokanta on runsaanpuoleinen.

– Yleensä jahti on ollut syystalvela niin, että itsenäisyyspäivänä ollaan syöty jänispaistia, toimitusjohtaja Tuija-Päivi Holopainen kertoo.

Jahti on vuoden odotetuimpia tapahtumia. Hyväkuntoisimmat ja nuorimmat asukkaat lähtevät passipaikoille metsästäjien kanssa. Yhtä lailla jahtiin voi osallistua kipinämikkona kodalla.

Metsästäjät asettuvat passiin rannan tuntumaan. Kiinteistönhuollosta ja viriketoiminnasta vastaava Marko Toivainen on hiihtänyt edeltä etsimään jälkiä koiransa kanssa. Kohta pöpeliköstä kuuluu laiskahko hau-hau, mikä kertoo, että ajo on alkanut.

VIIDEN KILON RUSAKKO

Saunarannasta kuuluu kaksi laukausta. Katsomaanhan sitä pitää lähteä.

Hangella rötköttää noin viiden kilon rusakko.

– Tuolta se tuli pinon takaa ja sitten jäätä myöten. Kaksi vuotta sitten saatiin kuusi rusakkoa ja yksi metsäjänis, rusakon ampunut Rytönen kertoo.

Tauno Miettinen saapuu Holopaisen kanssa hakemaan saalista.

– On komea. Paisti tuosta laiteaan. Kaikenlaista metsästin aikanaan itsekin, mutta hirviporukoissa en ollut, Miettinen sanailee.

Kokeneen erästäjän silmissä vilkkuu ilo ja innostus, kun hän ottaa saaliin kannettavakseen. Kodalla saalista ihailaan porukalla.

– Joku voi ajatella, että onpas raakaa touhua. Me kunnioitamme saalista luonnon lahjana laittamalla siitä hyvää ruokaa, Holopainen pohtii.

NÄINKIN VOI HOITAA

Muurutvirran 36-paikkaisessa hoitokodissa noudatetaan vihreän hoivan periaatteita. Vanhuksille ja kehitysvammaisille turvataan mahdollisuus luontoon, liikuntaan, sosiaalisiin suhteisiin ja yhteisöllisyyteen.

Talvella nautitaan rekiajeluista, kotatulista ja talviverkkojen antimista. Keväällä mennään moottorikelkalla pilkille ja laitetaan vihannesten siemenet itämään. Kesällä kitketään kukkapenkejä ja vaalitaan kasvihuonetta ja puutarhaa. Rannassa saunotaan kerran viikossa. Syksyllä korjataan sato ja jahdetaan jäniksiä.

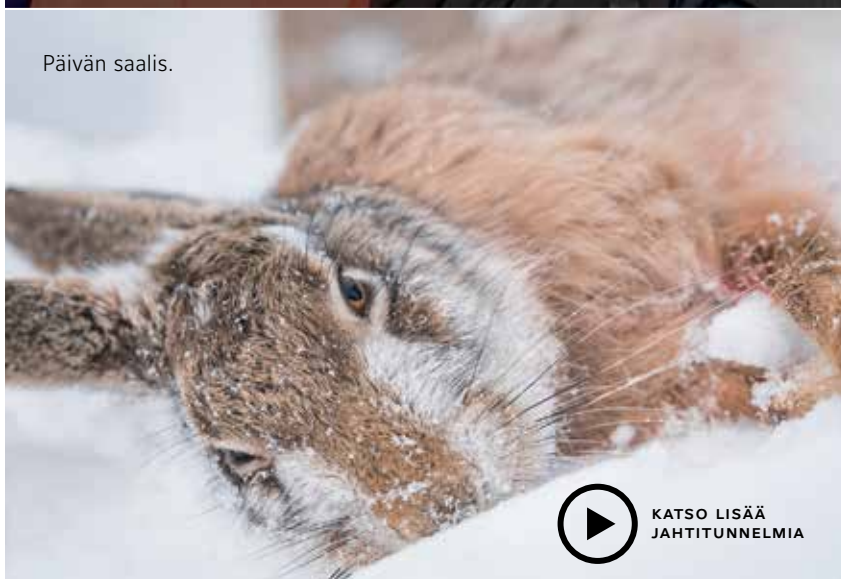
– Luontoavusteisessa hoivassa vuodenkierto on koko ajan läsnä. Luontoa ►

Justiinassa on monta rotua ja into jäljille.

– Tärkeintä ei ole saalis, vaan se, että näkee mehtuukavereita ja ollaan ulkona, Kari Martikainen sanoo. Marko Vartiainen jahti on mieleinen talkoo.

Päivän saalis.

KATSO LISÄÄ
JAHTITUNNELMIA

ja vuodenaikoja hyödynnetään virike-toiminnassa. Ulos mennään usein, koska se rentouttaa, lähihoitaja Marja-Liisa Jäntti kertoo.

Jäntti perheineen muutti Kaaville vuonna 2012. Pitkän pestin demen-tiahoidossa ja kotipalvelussa Helsin-gissä ja Orimattilassa tehnyt lähihoi-taja kertoo oppineensa, miten merkit-tävä asia luonto on monille maaseu-dun ihmisille.

– Jahtipäivinä tulee ulkoiltua pitkän kaavan mukaan. Melkein kaikki miehet täällä ovat käyneet metsällä ja naisetkin olleet touhussa mukana.

Jahti nostaa mieliin monenlaisia muistoja. Enimmäkseen muistot ovat hyviä.

– Rankoistakin asioista puhutaan, sillä joillekin elanto on ollut pitkälti metsästä ja järvestä kiinni. Siitä ollaan iloisia, että päästään mukaan, vaikka ol-laan pyörätuolissa.

Rannasta kajahtaa kolme laukausta. Jäällä rusakko pomppaa yhtä monta pitkää elämänloikkaa ja katoaa va-semmalle rannan kaarteeseen. Kodasta purkautuu väkeä kuulolle, joko saatiin toinen paisti.

– Teidän pitää syödä sihtileipää, Marja-Liisa ehdottaa tyhjin käsin pa-laaville metsästäjille.

– Mitä?

– No sihti parane!

Toivanen lähtee koiransa kanssa ru-sakon perään, josko saisi sen käänty-mään. Hän haluaa myös varmistaa, et-tä eläin ei ole haavoittunut. Rusakko on mennyt sillan ali menojaan, verijäl-kiä ei näy.

ELÄMÄÄ, EI TEMPPUJA

Fysioterapeutti ja Vihreä hyvinvointi Oy:n yrittäjä Teemu Peuraniemi lait-taa uuden pannun kahvia kiehumään.

– Hoitoisuus helpottuu, kun asuk-kaat pääsevät riittävän usein ulos. Ol-laan virkeämpiä, ja uni ja ruoka mais-tuvat. Säännöllisen ulkoilun on todet-tu helpottavan myös stressiä ja masen-nusta, hän puhelee.

Peuraniemi kuntouttaa ja suunnitte-lee ja ohjaa luontoavusteista toimintaa Muurutvirralla kahtena päivänä kuu-kaudessa.

– Vihreässä hoivassa ei ole kyse yk-sittäisistä tempuista vaan tavoitteelli-suudesta ja pitkäjänteisyydestä. Vuo-denkierto on hyvä pohja suunnittelul-

Marja-Liisa Jäntti tarjoilee Tauno Miettiselle nokipannukahvit.

– Asukkaista osa on ollut aikanaan koviakin metsästäjää, Jorma Rissanen kertoo.

Elävän tulen äärellä aika unohtuu.

– Ympäristö täällä saaresta on vihreälle hoivalle ihanteellinen, Tuija-Päivi Holopainen ja Teemu Peuraniemi kiittävät.

le. Ulkoilun ja rutiinit voi myös yhdistää. Miksi esimerkiksi päiväkahveja ei voisi juoda ulkona, jos keli on hyvä?

Asukkaat auttavat teemapäivissä voimiensa mukaan. Jahtiin on leivottu porukalla pullaa ja sämpylöitä ja rahdattu yhdessä eväät kodalle.

Tauno Miettisen silmät painuvat kiinni.

– Joko Taunoa nukuttaa?, Peuraniemi kysyy.

– Ei!

– Onko rento olo?

– Kyllä vain!

Kodalla juttu kääntyy jänisten tekemiin tuhoihin puutarhassa, mutta ulkona jahti jatkuu. Kari Martikainen ja hänen henkilökohtainen avustajansa Miia Suikki lähtevät metsästäjä Marko Vartiaisen seuraksi tien laitaan.

Toivanen hiihtää passipaikalle koira kytkettynä. Kaksikon löytämä rusakko on kipaissut kapean jääkannaksen yli virran

toiselle puolelle. Koira jos sen perään lähtisi, se olisi sulan oma.

Jahdissa vierähtää nelisen tuntia. Kun sitkeimmät jahtimiehet ja -naiset vetäytyvät lounaalle ja lepäämään, tikka alkaa rummuttaa reviiriään kevään merkiksi. ■

Juankosken Hoiva Oy myi Muurutvirran hoitokodin vuodenvaihteessa monikansalliselle Mikevalle. Yhtiöllä on Suomessa yli 60 hoivayksikköä ja lähes 2000 työntekijää.

Tuija-Päivi Holopaisen pesti toimitusjohtajana päättyi maaliskuussa.

– Toivottavasti hyväksi koettu vihreä hoiva saa jatkua uudella omistajalla. Mikevan hoitolopaus on *Hyvä olla*. Sen alle ideologia sopii hyvin, hän sanoo.

LÄHIHOITAJAOPISKELIJOIDEN JA OPETTAJIEN OMA TAPAHTUMA!

SUPER

JUONTAA
**JANNE
KATAJA**

PUHUMASSA
JARPPI

LÄHIHOITAJA 2016

VAPAA
PÄÄSY!

PERJANTAINA 9.9.2016 KLO 10–15.30
HELSINGIN MESSUKESKUS, KONGRESSISIIPPI

NÄILLÄ PERUSTEILLA VALITAAN TYÖNTEKIJÄT • ITSEARVIOINTI
UUDEN TYÖNTEKIJÄN SUDENKUOPAT • KOKONAISVALTAINEN HYVINVOINTI
VAIKUTTAJANA VANHUSTENHOIDOSSA, VAPAALLA JA MEDIASSA
LÄHIHOITAJANA LASTENSUOJELUSSA • KUORMITTAVUUS TYÖSSÄ
UNELMISTA, YSTÄVYYDESTÄ JA SUVAITSEVAISUUDESTA
+ NÄYTTEILLEASETTAJIA • KILPAILUJA • SUPERIN ASiantuntijat

LISÄTIETOJA: PAULA.SOIVIO@SUPERLIITTO.FI

Hyvinvointi uudelle tasolle

TEKSTI HENRIKKA HAKKALA

Lähi- ja perushoitajan kehoa ja mieltä kuormittava työ kaipaa vastapainokseen vahvaa satsausta omaan hyvinvointiin. Sitä tarjotaan nyt jokaiselle superilaiselle Lifted-verkkovalmennuksessa. Lähde mukaan, se tekee hyvää.

SuPerille räätälöidyllä ja jäsenille maksumattomalla Lifted-verkkovalmennuksella liitto haluaa tukea jäsentensä hyvinvointia. Valmennukseen voivat osallistua kaikki superilaiset; opiskelijajäsenet, varsinaiset ja yrittäjäjäsenet sekä eläkeläisjäsenet. Tavoitteena on tuoda superilaisille hyvää oloa, energiaa ja terveyttä juuri siellä, missä he ovat.

– Haluamme reagoida jäsenten toiveisiin herkällä korvalla. Liftedin kanssa toteutettava verkkovalmennus on yksi tapa tukea superilaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. On todella tärkeää, että työn lisäksi jaksaa tehdä myös vapaa-ajallaan itselle tärkeitä asioita, jotka lataavat akkuja, järjestöasiantuntija Paula Soivio korostaa.

Hyvinvoiva oma itse on lähi- ja perushoitajan tärkein voimavara. Siksi Lifted-verkkovalmennus sisältää sekä viikoittaiset luennot hyvästä ravinnosta ja ruokavaliosta, oman kehon painoa hyödyntävää juuri superilaisille sopivaa treeniä, tietoa stressinhallinnasta ja hyvästä unesta että jatkuvan tuen Liftedin ammattivalmentajilta.

– Työnantajan tehtävä on edistää työhyvinvointia. Superilaisten oma liitto puolestaan haluaa huolehtia jäsenistään niin työssä kuin vapaalla. Tämä ainutlaatuinen ja jokaiselle sopiva hyvinvointivalmennus tukee superilaisia elämän kaikilla osa-alueilla.

Hyvinvointi kuuluu kaikille. Lifted-verkkovalmennukseen voi osallistua ajasta, paikasta ja kuntotasosta riippumatta. Palveluun kirjaudutaan SuPerin jäsensivuilla ja sitä on helppo käyttää joko tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella. Erityisiä varusteita ei tarvita, oma keho riittää. Treinivideoita tulee tarjolle sekä taukojumppana että pitempänä harjoitteina.

– Mukaan voi tulla juuri sellaisena kuin on. Valmentajat ovat saaneet kattavat taustatiedot siitä, millaisia fyysisiä ja henkisiä vaatimuksia superilaiset kii-vastempoisessa ja kuormittavassa työssään kohtaavat, Paula Soivio korostaa.

Valmennus alkaa 11. huhtikuuta ja kestää kaikkiaan kymmenen viikkoa. Kaikki halukkaat mahtuvat mukaan. Parhaan hyödyn valmennuksesta saa, kun lähtee mukaan heti alussa. Palveluun kannattaakin kirjautua hyvissä ajoin, vaikka saman tien.

SuPer ja Lifted tekevät verkkovalmennuksen lisäksi muutakin yhteistyötä. Valmentajat tulevat muun muassa rikastuttamaan tulevia aktiivien koulutuksia, nuorten superilaisten risteilyä sekä tulevan syksyn lähihoitajapahtumaa. ■

Nimi: _____

Jäsennumero: _____

Henkilötunnus: _____

MAKSUTON PALAUTUSOSOITE:

SUPER RY / Jäsenyksikkö

Tunnus 5005173

00003 VASTAUSLÄHETYS

TILAUS:

- ☐ Tilaan jäsenmaksuviitteet alkaen (pvm) ____ . ____ . ____
- ☐ Tilaan ammattimerkin: lähihoitaja (12,50 €) ☐ perus- tai apuhoitaja (20,00 €) ☐ muu koulutus (8,40 €) ☐ (Hintoihin lisätään postikulut.)
- ☐ Tilaan jäsenmaksun perintävaltakirjoja: _____ kpl
- ☐ Tilaan liittymispaketteja: _____ kpl Tilaan liittymislomakkeita: _____ kpl
- ☐ Tilaan uuden jäsenkortin

MUUTOS:

Uusi sähköpostiosoitteeni / puhelinnumeroni: _____

Uusi postitusosoitteeni: _____

Uusi sukunimeni: _____

UUDET TYÖSUHDETIETONI:

Työnantajani: _____

Työpaikkani: _____

Työsuhteeni on voimassa:

- ☐ Toistaiseksi alkaen ____ . ____ 20____ ☐ Määräaikaisesti ajalla ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____

ILMOITUS:

Olen ajalla ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____

- ☐ jatko-opiskelija ☐ työlomalla ☐ ulkomailla ☐ yrittäjänä ☐ muu, mikä _____

- ☐ eläkkeellä alk. ____ . ____ 20____. (jään liiton eläkeläisjäseneksi, mutta työttömyyskassan jäsenyyteni päättyy)

☐ haluan säilyttää eläkeläisenä työttömyyskassan jäsenyyden (90 €/vuosi)

- ☐ eroan SuPer-liitosta ja Super työttömyyskassasta alk. (pvm) ____ . ____ 20____

Eroamisen syy (ei pakollinen): _____

JÄSENMAKSUVAPAUTUS:

Haen jäsenmaksuvapautusta ajalle ____ . ____ 20____ - ____ . ____ 20____ koska olen

- ☐ palkattomalla sairausvapaalla ☐ kuntoutustuella
- ☐ palkattomalla äitiys- tai isyysvapaalla ☐ hoitovapaalla/kotihoidontuella
- ☐ ollut työttömänä (Kelan työttömyyskorvaus). Ilmoita työttömyysjakso takautuvasti.

TERVEISET SUPERILLE:

_____
_____

YHTEYDENOTTOPYyntö:

Haluan, että minuun otetaan yhteyttä.

- ☐ Sähköpostitse. Sähköpostiosoite: _____

- ☐ Puhelimitse. Puhelinnumero: _____

Asiani liittyy (esim. jäsenyysasiat, työsuhteasiat, ammattiasia-asiat jne.): _____

Allekirjoitus: _____ Päiväys: ____ . ____ 20____

Päivärahaa työpäiville

TEKSTI SIRKKA RYTINKI KUVA JANNE HARJU

Osa-aikatyötä tekevä voi hakea päivärahaa, jos työso-
pimuksen mukainen työaika on enintään 80 prosenttia
alan kokoaikaisen työntekijän työajasta. Työajan voi
tarkistaa työsopimuksesta.

Päivärahanhakijan pitää olla TE-toimistossa työnhakijana ja
hakea kokoaikatyötä. Myös 26 kalenteriviikon työssäoloeh-
don täytyy täyttyä. TE-toimisto antaa kassalle lausunnon päi-
värahoikeudesta.

Yli 80 prosentista kokoaikatyötä teke-
vällä on oikeus päivärahaan, jos työ yhden-
jaksoisesti kestää enintään 14 kalenteripäi-
vää, TE-toimiston lausunto on voimassa
ja hakija täyttää työssäoloehdon. Jos työn-
haku on koko ajan voimassa, ei enintään
kaksi viikkoa kestäviä työsuhteita ole vält-
tämätöntä ilmoittaa TE-toimistoon, vaika
tältäkin osin toimiston ohjeistusta pitää
aina noudattaa.

Osa-aikatyön ja enintään kaksi viikkoa
kestävän kokoaikatyön ajalta päiväraha maksetaan palkalla so-
viteltuna. Sovittelujakso on neljä peräkkäistä kalenteriviikkoa
tai kalenterikuukausi riippuen työnantajan palkanmaksuryt-
mistä. Jos palkkakuusi on esimerkiksi 16. päivä – 15. päivä,
lähetään hakemus tältä ajalta. Eli tarkoitus on, että hakujak-
so pääsääntöisesti vastaisi palkanmaksukautta. Osa-aikatyös-
sä olevien kannattaa täyttää hakemukset kalenterikuukausit-
tain. Valittua hakujaksoa kannattaa käyttää, ellei kassa ohjeis-
ta muuttamaan sitä.

Soviteltua päivärahaa maksetaan neljän viikon tai kuu-
kauden sovitte-lujakson ajalta samansuuruisena sekä työ- et-
tä työttömyyspäiville. Sovittelujakson palkasta puolet suoja-

osan ylittävistä ansiosta vähentää täyden päivärahan määrää.
Suojaosa on 300 euroa kuukaudessa tai kalenterikuukaudes-
sa ja 279 euroa neljässä viikossa. Palkkatiedot lähetetään kas-
salle myös suojaosan ylittyessä. Kassa ei voi käsitellä hakemus-
ta ilman palkkatietoja.

YLI KAHDEN VIIKON KOKOAIKATYÖ

Silloin kun yli 80-prosenttinen työ on yhdenjaksoisesti so-
vittu kestäväksi yli kaksi viikkoa, eli vä-
hintään 15 päivää, ei oikeutta päivärahaan
synny eikä hakemusta tältä ajalta tarvita.
Hakemus täytetään vain työn alkamispäi-
vää edeltävään päivään saakka. Työn pää-
tyttyä kassalle lähetetään hakemus ensim-
mäisestä työttömyyspäivästä lähtien.

Yli kaksi viikkoa kestävä työ palkat
ilmoitetaan palkanlaskijan laatimalla palk-
katodistuksella tai lähettämällä kopiot kai-
kista kyseistä työtä koskevista palkkalaskel-
mista. Myös kopio työtodistuksesta lähetetään kassalle.

Yli kaksi viikkoa kestävät kokoaikaiset työt kannattaa il-
moittaa TE-toimistolle. Ilmoitus työttömyyden alkamisesta
tehdään TE-toimistolle heti työn päätyttyä.

ETUUKSIEN VEROTUS KIRISTYI

Kassan maksamien etuuksien kiristynyt verotus on aiheut-
tanut ihmetystä. Veroa pidätetään tänä vuonna vähintään
25 prosenttia maksettavasta etuudesta. Jos veroprosentti on
mielestäsi liian korkea, pyydä verottajalta muutosverokortti
etuutta varten ja lähetä se kassalle. ■

Työtarjoukset lisääntyivät

TE-toimistojen lähettämien työtarjousten määrä on kasvanut
merkittävästi. Vuonna 2013 työtarjouksia lähetettiin 189 052.
Vuonna 2015 työtarjouksia lähetettiin 563 478. Työnhakuvel-
voitteen laiminlyönnistä määrättyt karenssit ovat nelinkertais-
tuneet kolmessa vuodessa. Näin kertoi Ylen verkkouutiset 24.
helmikuuta. Kassalle saapuneiden valitusten määrä kaksinker-
taistui viime vuonna edellisvuoteen nähden. Suuri osa valituk-
sista koskee nimenomaan karensseja. Valtaosa valituksista tu-
li hylättyinä työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnasta.

HAKEMUSTEN POSTITUSOSOITE:

Super työttömyyskassa, PL 117, 00521 HELSINKI

Käyntiosoite Kellosilta 3

Fax 09 278 6531, www.supertk.fi

Toimisto avoinna arkisin klo 8.30–16.00

Palvelunumero arkisin klo 9.00–13.00

09 2727 9377

tkpalvelu@supertk.fi

SuPer-Voimaa ja Aktiivinen SuPer -koulutusristeilyt tulevat taas!

Merkitse kalenteriisi

21.-23.10.2016

**M/s Mariella Viking Line
Helsinki-Tukholma-Helsinki**

Koulutusristeilyllä tapaat muita superilaisia, saat tärkeää tietoa SuPerista ja ajankohtaisista asioista, omista oikeuksistasi työelämässä sekä asiaevästä vietäväksi työpaikalle.

**Ilmoittautuminen alkaa 6.5.2016
SuPerin jäsensivuilla.**

SUPER

20.–21.8. / HOTELLI KORPILAMPI / ESPOO

SUPERRAKSA

K-18

SUPERIN JA RAKENNUSLIITON
18–35-VUOTIAILLE JÄSENILLE

BENJI-HYPPY!

ALLASBILEET (MUISTA VARUSTUS)

ILTABILEET (SAMA TAI ERI VARUSTUS)

DJ ALIJAS

...JA PALJON MUUTA OHJELMAA!

**ILMOITTAUDU 1.6. MENNESSÄ JÄSENSIVUILLA.
150 NOPEINTA MAHTUU MUKAAN!**

LISÄTIEDOT: tanja.oksanen@superliitto.fi / 09 2727 9192 #superraksa

Tilaa!

Ilmestyy maaliskuussa 2016

Sosiaali- ja terveydenhuollon hakemisto 2016

Hakemistossa julkaistaan mm. kuntien sosiaalitoimen, kuntien ja kuntayhtymien terveyskeskusten johtavien viranhaltijoiden ajantasaiset yhteystiedot sekä kuntien ja yhteisöjen Y-tunnukset ja sähköiset laskutustiedot.

Sisältö:

- Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon hakemisto
- Kunta-/kuntayhtymähakemisto
- Kunnalliset vanhainkodit
- Sairaanhoidopiirien sairaalat ja toimintayksiköt sairaanhoidopiireittäin sekä muut sairaalat
- Erityishuoltopiirien kuntayhtymät
- Yksityisiä lääkärikeskuksia ja sairaaloita
- Kylpylät ja kuntoutuslaitokset
- Aluehallintovirastojen yhteystiedot
- Keskusvirastoja, tutkimuslaitoksia sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöjä

Hinta 35,00 euroa

(sis. alv. 10 %). + toimituskulut)

tilaukset@ymparistojaterveys.fi puh. (02) 630 4900

www.ymparistojaterveys.fi

Tule moikkaamaan SuPer-lehteä someen!

Löydät meidät

Instagramista
@superlehti_super

Facebookista
@ Suomen lähi- ja perushoitajaliitto

Twitteristä @SuperLiitto

Tunne potilaasi oikeudet terveyspalveluihin – Suomessa ja ulkomailla

Mitä tarkoittaa potilaan vapaus valita
terveyspalvelunsa kotimaassa?
Kuinka hän pääsee hoitoon ulkomaille?
Miten toimia, kun ulkomailta tuleva
tarvitsee hoitoa Suomessa?

Hoitopaikanvalinta.fi-verkkopalvelu
on tietopaketti terveyspalvelujen
käyttämisestä, potilaan oikeuksista ja
korvauksista. Tutustu verkkopalveluun
– ja kerro myös potilaillesi.

Hoitopaikanvalinta.fi

JOKO OLET LUKENUT SUPER-LEHTEÄ VERKOSSA?

SuPer-lehti
on luettavissa myös
sähköisenä versiona.
Löydät sen osoitteesta

[www.superliitto.fi/
super-lehti](http://www.superliitto.fi/super-lehti)

Kerromme maistiaisista tulevista
aiheistamme lehden blogissa.

Käy kurkkaamassa mitä
seuraavaksi on tulossa!
Myös blogi löytyy osoitteesta

[www.superliitto.fi/
super-lehti](http://www.superliitto.fi/super-lehti)

Sähköisessä versiossa
lehden sisältö kasvaa ja
monipuolistuu videoilla,
kuvakollaaseilla ja linkkien alta
avautuvalla, artikkeleita taustoittavalla
lisämateriaalilla.

Videoista kertoo käynnistysnuolimerkki
artikkelin yhteydessä

Valokuvakollaasit on merkitty kahden
kuvan tunnukseksi

Lisätietoa löytyy linkeistä yläviistoon
osoittavaa nuolta klikkaamalla

Lehdellä on oma Instagram-
tili [@superlehti_super](https://www.instagram.com/superlehti_super).

Löydät lehden aineistoa
myös liiton Instagramista

[@superliitto](https://www.instagram.com/superliitto), Twitter-tililtä

[@SuperLiitto](https://www.instagram.com/SuperLiitto) ja Suomen

lähi- ja perushoitajaliiton

Facebook-sivuilta.

SUOSITTELE SUPERIA

Se tekee hyvää!

Suosittelija palkitaan mainiolla SuPer-lahjakortilla. Uusi jäsen saa paitsi liiton vakuutukset, edunvalvontapalvelut ja koulutusta myös edullista lomailua ja paljon reiluja alennuksia.

Kaikille SuPerilaisille tarjotaan nyt myös maksuton räätälöity hyvinvointiverkkovalmennus, joka starttaa 11. huhtikuuta!

Lifted

Katso ohjeet suositteluun SuPerin verkkosivuilta kohdasta Jäsenyys > Suosittele SuPeria 2016 tai skanna koodi.

Uusi varsinainen jäsen saa tervetuliaislahjaksi monitoimikaulanauhan sekä arvokkaan ammattimerkin.

PALKITSEMISVIIKKO VUOKATIN TÄHDESSÄ, KOIVUSSA JA KANERVASSA

SuPerilla on Vuokatissa kolme loma-asuntoa, jotka ovat ensisijaisesti SuPerin ammattiosastojen luottamustehtävissä toimivien jäsenten palkitsemiskäytössä.

Palkitsemisviikko myönnetään jäsenelle, joka on toiminut jossakin alla luetelluista ammattiosaston tai työpaikan luottamustehtävästä yhteensä vähintään viisi vuotta ja toimii jossakin näistä tehtävistä edelleen.

- ammattiosaston puheenjohtaja
- ammattiosaston sihteeri
- edustajiston jäsen
- luottamusmies
- taloudenhoitaja
- opiskelijavastaava
- pääluottamusmies
- työsuojeluasiamies
- työsuojeluvastuuvaltuutettu
- varapääluottamusmies

Myönnetty palkitsemisviikko on aktiivijäsenelle maksuton ja loma-viikon voi varata käyttöönsä viiden vuoden välein.

Varsinainen hakuaika seuraavan vuoden viikoille on aina lokakuussa, mutta jäljelle jääneitä viikkoja voi hakea ympäri vuoden.

Ohjeet ja hakulomake löytyvät SuPerin jäsenisivuilta: Aktiivijäsenille > Ammattiosaston toiminta > Palkitsemisviikot

Lisätietoa: Kaarina Laintila, puh. 09 2727 9118 tai kaarina.laintila@superliitto.fi

SUPER

SUPER

LIITTOKOKOUS

8.–9.6.2016

Olethan jo äänestänyt?
Sinun liittosi. Sinä päätät.

**ENÄÄ NELJÄ PÄIVÄÄ AIKAA ÄÄNESTÄÄ
SUPERIN LIITTOKOKOUSEDUSTAJIEN
JA EDUSTAJISTON JÄSENTEN VAALEISSA**

Voit äänestää joko sähköisesti tai postitse.

Kaikki vaaleista: www.superliitto.fi

Kaikki äänestäjät osallistuvat automaattisesti arvontaan, jossa palkintoina on matkapuhelimia, tablettitietokoneita, aktiivisuusrannekkeita ja langattomia kaiuttimia.

Yhtenäinen väri rauhoittaa lapsia ja hoitajiakin

PÄIVÄKODEISSA OTETAAN KÄYTTÖÖN SINISET VAATTEET

TEKSTI JUKKA JÄRVELÄ

Pitkään suunniteltu vaateuudistus toteutetaan päiväkodeissa tästä perjantaista alkaen. Lapset on puettava jatkossa sinisiin vaatteisiin. Siniväristä kertyy runsaasti tutkittua hyötyä koko varhaiskasvatusalalle.

Ensi viikolla päivähoitopaikkojen ohi kulkevat saattavat nähdä pirteitä sinisiä pienokaisia pihan leikkipaikoilla. Kaikissa Suomen päiväkodeissa otetaan käyttöön sininen vaatetus, joka tutkimuksen mukaan nopeuttaa lapsen henkistä kasvua ja sosiaalista kehitystä sekä lisää hoitohenkilökunnankin jaksamista.

Uudistusta kiirehdyttiin, kun vastavalmistuneet ja erityyppiset myönteiset tulokset pilottipäiväkodeista vedettiin yhteen ja hämmästyttiin niiden myönteisistä tuloksista.

– Sininen väri mullistaa suomalaisen päivähoitogeneren, SiniKidds-tutkimusta johtanut lastenneurologi Kaisa Steenbärg vakuuttaa.

– Sinisissä lapset ovat rauhallisempia, mutta samalla leikkivät innokkaammin. He ovat luovempia, mutta vastaavasti kuuntelevat henkilökunnan neuvoja entistä tarkemmin. Sininen väri lisää ja monipuolistaa ruokahalua etenkin terveydelle hyödyllisten tuotteiden suuntaan. Väri saa lapset nukkumaan päiväunet rauhallisemmin, mutta toisaalta tekee heistä myös sosiaalisempia ja kohteliaampia.

– Hoitajia sininen väri rauhoittaa. Koetilan-teessa heidän minuuttisykkeensä oli kahdeksan lyöntiä alaisempi kuin verrokkiryhmän.

Suomen Lastenpsykiatrisen Yhdistyksen,

Lopullinen valinta? Kaikille samanlaiset siniset haalarit ehkä tulevat Suomen viralliseksi päiväkotiasuksi välivaiheen jälkeen.

Lapsia on viime viikot totutettu sinisiin vaatteisiin pilottipäiväkodeissa. Kuva Mäkihön päiväkodista Ruismaalta.

Valtion Väriteknisen Tutkimuslaitoksen ja TVL:n yhteistyönä toteutettu tutkimus on jo saanut kansainvälistä tunnustusta edistyksellisillä tuloksillaan. Ulkomaiset delegaatiot tutustuvat Suomen malliin päiväkodeissa jo tänään.

HAALARI TULOSSA?

Toistaiseksi lapset saavat päiväkodeissa pukeutua omavalintaisiin sinisiin vaatteisiin, mutta paras hyöty saadaan, jos kaikki puetaan yhteneväisiin sinisiin haalareihin.

Jatkotutkimuksia vaatii vielä se, pitäisikö myös hoitohenkilökunnan kulkea sinisissä haalareissa.

– Tällä hetkellä suosittelemme vanhempia vain sinisten päälly- ja välikerroksen vaatteiden ostamiseen. Malli ja materiaali ovat vapaata, kunhan lapsi on sinisissä. Itse olen sitä mieltä, että osin val-

tion kustantamat ja kaikille samanlaiset indigohaalarit – myös henkilökunnalle – olisi paras ratkaisu, SiniKidds-hankkeen projektijohtajana toimiva kolorilogi A-P Rillilä linjaa.

Lasten omatoimisuus siis lisääntyy uuden aktiivivärin vaikutusten myötä. Tämä tarkoittaa, että varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöstömäärää aiotaan pudottaa jopa puoleen nykyisestä, kun ohjaavaa ja tukevaa henkilökuntaa tarvitaan entistä vähemmän.

– Yhteiskunnalliset hyödyt ja kansantaloudelliset säästöt mielessä me lopulta tähän uudistukseen ryhdyimme, Rillilä myöntää. ■

ASIAANTUNTIJAKOMMENTTI

– Kummallinen päätös, itse olisin valinnut punaisen värin.

Raisa Pöytäharju
vapaa kasvatusneuvoja

Langat ja laulut yhdistävät ihmisiä

Maanantaisin tamperelaisessa Koukkuniemen vanhainkodissa kokoontuu virkkukoukkujen ja ikivihreiden äärelle joukko ihmisiä, jotka uppoutuvat käsillä tekemisen ja sävelten maailmaan. Täällä ei ole tavoitteena kutoa sukkaparia kantapäineen, vaan kaikki tekevät sitä, mikä tuntuu sille hetkellä hyvältä.

Yhteisövirkkauksessa ja yhteislaulussa jokainen pääsee osallistumaan tilanteeseen omalla tavallaan. Siellä voi katsella, kuunnella, silittää, koskettaa, hypistellä, virkata, hyräillä, laulaa, taputella, muistella tai keskustella. Lau-laminen ja virkkaaminen ovat moniaistisia kokemuksia, sanoo näyttelijä Elisa Piispanen, intohimoinen virkkaaja ja ryhmän kokoonkutsuja. Piispanen näyt-

telee Tampereen teatterin komediasa Suomen kaunein muistisairasta Eevi Suomalaista, ja Koukkuniemen Lau-lua ja lankoja -ryhmä on osa Tampereen teatterin yleisötyötä.

Kun ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran, oletuksena oli että vain harva iäkkäistä, muistisairaista vanhuksista pystyy oikeasti virkkaamaan.

– On ollut hienoa nähdä, että kaikki pystyvät tekemään jotakin. Ei ole väliä onko se ketjusilmukkaa, patalappu tai sukka, johon tulee kolme kantapäätä. En koe, että olen ohjaaja tai opettaja. Olemme kaikki ryhmässä samalla viivalla ja teemme yhdessä. Näyttelijänä minua kiinnostaa immersivisyys, kokijan ja tekijän uppoutuminen samaan, moniaistiseen kokemukseen.

Monille muistisairaille käsillä tekeminen, nypläily ja hypistely, on rauhoittavaa toimintaa, joka auttaa jäsentämään muuten hajanaista maailmaa. Tuttu musiikki ja käsityöt antavat onnistumisen kokemuksia.

– Tunnelma ryhmässä on rauhallinen ja hyväntuulinen, mutta samalla myös riemukas. Siellä hihkutaan, nauretaan ja taputetaan. Välillä joku voi torkah-taa hetkeksi. Sitten taas tartutaan virkkuukoukkuun ja lauletaan, sanoo Elisa Piispanen.

Suomen kaunein pyörii Tampereen teatterissa toukokuuhun 2016 asti. ■

SAILA MÄKINEN
PERHETYÖNTEKIJÄ
SEINÄJOKI

**SUPERILAINEN
SUOSITTELEE**

”Olen käynyt ensimmäistä kertaa katsomassa Popedaa Seinäjoen raviradalla vuonna 1983. Täy-tin samana vuonna 13. Sen het-ken ja tämän päivän väliin mah-tuu aika monta Popeda-keik-kaa. Pojat käyvät lakeuksilla jo-ka vuosi ja yleensä löydän itseni silloin keikalta, seuraavan kerran toukokuussa.

Minulle tärkeintä on musiikki ja hienot keikat. Bändin kanssa en ole hirveästi keskustellut, mut-ta jos poikiin jossakin törmää, niin onhan se nimmarin pyydet-tävä. Patella on mahtava ääni ja vanhetessaan se vaan paranee. Kuulun Facebookissa Popeda-ryhmään, jossa on muita kaltai-siani. Siellä kerrotaan kuulumiset keikoilta ja kuunnellaan Popedan musiikkia.

Popedalla on aivan helkkari-ti mahtavia biisejä. Jos on pak-ko valita suosikki, niin minulle se ihanin biisi on Pitkä kuuma ke-sä. Sitä rallatellaan autossa ko-ko kesä!”

Popeda Suomen kiertueella nyt!

Kirjauutuudet

MARIANNA STOLBOW: VANHEMPIENI KALTAINEN
WSOY, 2016

Oletko saanut itsesi kiinni siitä, et-tä riidan tullen mökötät mykistyneenä ihan kuin isäsi tai karjut kiroten kuin äitisi aikanaan? Lapsuudenko-dista saadut parisuhteen mallit seu-raavat halki elämän.

Oman perhehistorian puunsa piir-täneet miettivät isoja asioita: Periy-tykö ero tai pettäminen, vaimon rooli, tapa näyttää hellyyttä? Kun oivaltaa vanhat huonot kaavat, voi luoda tilalle uusia ja parempia.

HENNA HELMI HEINONEN: SAIRAUDEN VOITTAMAT
TAMMI, 2016

Millaista arki on, kun vauva potkii mahas-sa ja lapset kiljuvat pomppulinnassa, mut-ta ajatukset ovat kuolemaa tekevässä äidis-sä ja puhelinsoitossa, jota odottaa ja pelkää.

Heinosen omaelämäkerrallinen kirja on myötäelämään herättävä ja rehellinen kuvaus niistä arkisista tilanteista ja tunteista, joita vakavasti sairastuneiden omaiset käyvät läpi.

Kuolema voi herättää katkeruutta, väsymystä ja helpotus-ta. Suru vie aikaa ja voimaa. Mutta kun kuolemasta on kulu-nut jo aikaa, kirjan viimeinen lause on lohdullinen: Suurim-man osan ajasta kaikki on aivan hyvin.

Kokouskutsut

AMMATTIOSASTOJEN SÄÄNTÖ- MÄÄRÄISISSÄ KEVÄTKOKOUKSISSA:

- *käsittellään ammattiosaston toimintakertomus edelliseltä toimintavuodelta,*
- *esitetään tilintarkastajien lausunto, vahvistetaan tilinpäätös ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä,*
- *päätetään SuPerille tehtävistä aloitteista*
- *päätetään muista kokouskutsussa mainituista asioista.*

- **ESPOON JA KAUNIAISTEN AO 801**
sääntömääräinen kevätkokous keskiviikkona 20.4. Kirkkonummella Hotelli Nuukio. Naruportintie 68, 02860 Espoo. Ruokailu klo 17.30 ja kokous klo 18.30. Mukana arvonta. Sitovat ilmoittautumiset ja ruokarajoitteet viimeistään 13.4. osoitteella ulla.nurmisto@espoo.fi. Tervetuloa!

- **HYVINKÄÄN SAIRAANHOITO-
ALUEEN AO 817**
sääntömääräinen kevätkokous torstaina 14.4. klo 17.00 Kahvila& Konditoria Naurava Delfiini, Hämeenkatu 14, Riihimäki. Ilmoittautumiset ruokailun vuoksi pe 8.4. klo 12.00 mennessä: anne.riihimäki@hus.fi. Tervetuloa!

- **HÄRMÄNMAAN AO 302**
sääntömääräinen kevätkokous torstaina 14.4. Lappajärvellä Kaffiinassa klo 18.00 alkaen. Sitovat ilmoittautumiset 6.4. mennessä anne.kniivila@pp.inet.fi. Tervetuloa!

- **IIJOKISEUDUN AO 202**
kevätkokous perjantaina 22.4. klo 18.00. Iin Huilinki, Puistotie 4, Ii. Ruokailun vuoksi sitovat ilmoittautumiset 8.4. mennessä katri.luhtanen@pp.inet.fi. Tervetuloa!

- **ILOMANTSIN AO 507**
sääntömääräinen kevätkokous keskiviikkona 20.4. klo 17.00 Iljassa, Kappalaisentie 2, Ilomantsi, Mantsintietä vesitornin ohi. Sitovat ilmoittautumiset ja ruokarajoitteet 12.4. mennessä mielellään tekstiviestillä 046 560 9114. Kaikki ammattiosaston jäsenet tervetuloa!

- **JOENSUUN AO 508**
sääntömääräinen kevätkokous 21.4. klo 18.00 opetusravintola Kiesassa, Niskakatu 17, 2 kerros, Joensuu. Ilmoittautumiset: 10.4. mennessä tarjoilun vuoksi eeva.heiskanen@jns.fi. Tervetuloa!

- **JYVÄSKYLÄN AO 413**
sääntömääräinen kevätkokous 11.5 klo 18.00 Ravintola Genghis Khan Kauppakatu 39 A. Sitovat ilmoittautumiset tarjoilun vuoksi 4.5 men-

nessä virva.sorvali@suomi24.fi tai oksanenpirjo@gmail.com tai 050 528 2550. Tervetuloa !

- **KANTA-HÄMEEN YKSITYISSEKTORIN AO 651**
sääntömääräinen kevätkokous torstaina 21.4. klo 18.00 Nooran Viinibaari, Raatihuoneenkatu 8, Hämeenlinna. Tarjoilun vuoksi pyydämme ilmoittautumiset 17.4. mennessä super651@superliitto.fi. Tervetuloa!

- **KEMINMAAN AO 101**
kevätkokous Väyläsalissa perjantaina 15.4. klo 18.00. Ammattiosasto tarjoaa ruuan, joten sitovat ilmoittautumiset 7.4. mennessä tekstiviestillä Mallulle numeroon 040 573 2654. Ohjelmassa myös 100 euron kevätrahan arvonta osallistujien kesken sekä karaokea. Tervetuloa mukaan !

- **KOILLIS-SAVON AO 520**
sääntömääräinen kevätkokous keskiviikkona 4.5. alkaen klo 18.00 Tuusniemellä Kellari Pubissa. Ammattiosasto tarjoaa pientä iltapalaa. Ilmoittautumiset 27.4. mennessä tekstiviestinä Anneli 040 5769 141. Tervetuloa.

- **LAUKAA-HANKASALMI AO 416**
sääntömääräinen kevätkokous keskiviikkona 20.4. klo 17.30 alkaen tarjoilulla Viherlandiassa, Kammintie 6, Jyväskylä. Ilmoittautumiset tarjoilun vuoksi 12.4. mennessä osoitteeseen lea.hintikka@laukaa.fi Tervetuloa jäsenet!

- **LIPERIN AO 514**
sääntömääräinen kevätkokous 22.4. klo 18.00 Kahvila Unkarin Erika, Ylämyllyn yrittäjä. Ruokailun vuoksi sitovat ilmoittautumiset 17.4. mennessä sähköpostitse katri_kurki@hotmail.fi tai tekstiviestillä 050 3821 333.

- **LOHJAN AO 806**
sääntömääräinen kevätkokous Alitalon viinitilalla 27.4. klo 17.00. Kyyditys lähtee Kirkkokentältä klo 16.30, Voudinpuiston pysäkki ja tarvittaessa Maksjoki ja Virkkalan keskusta. Bufetruokailu. Sitovat ilmoittautumiset ja mahdolliset ruokarajoitteet viimeistään 10.4. super806@superliitto.fi.

- **LOIMAAN AO 603**
sääntömääräinen kevätkokous perjantaina 15.4. klo 18.00 Humppilan Viikin kiSaunalla. Ohjelmassa myös savusaunaa ja ruokailua. Yhteiskyyditys lähtee Loimaan torilta klo 17.30. Ilmoittautumiset 12.3. mennessä super603@superliitto.fi. Tervetuloa!

- **ORIVEDEN AO 630**
sääntömääräinen kevätkokous Oriveden palvelutalolla 21.4. klo 18.00. Kokouksen jälkeen ammattiosasto tarjoaa ruokailun. Kokouksessa arpojen myyntiä. Ilmoittautumiset ruokarajoitteineen viimeistään 11.4. sihteerin Karita Jaatiselle tekstiviestillä 050 3376 591 tai sähköpostin karita.jaatinen@netti.fi. Tervetuloa!

- **PEIJAKSEN AO 823**
sääntömääräinen kevätkokous 10.5. klo 17.00 ravintola Korson Aadassa, Korso 2, Vantaa. Sitovat ilmoittautumiset ja mahdolliset ruokarajoitteet 4.5. mennessä anne-maarit.ahlroth@hus.fi tai tekstiviestillä 050 575 1944.

- **PIRKANMAAN YKSITYISTEN ALOJEN AO 649**
sääntömääräinen kevätkokous ke 25.4. klo 16.00. Hämeen Kosmetologikoulu, Hämeenkatu 24, Tampere. Kosmetologikoulussa on valittavana yksi hoito/jäsen. Kasvohoito, joka sisältää kulmat tai käsinaamion, jalkahoito, joka sisältää kulmat tai jalkanaamion, 30 min kuumakivihieronta tai 30 min lämmin bambukeppihieronta. Hinta 10 euroa. Sitova ilmoittautuminen 10.4. mennessä a0649@luukku.com. Ilmoita haluamasi hoito ja mahdolliset allergiat iltapalatarjoilua varten. Tervetuloa!

- **RAAHEN SEUDUN AO 214**
sääntömääräinen kevätkokous 20.4. klo 18.00 ammattiosasto 200:n majalla Fantissa, Ulkofantintie 121, Raahen. Tarkempi info ja ilmoittautumiset kotisivuilla <http://www.ao214.superliitto.fi>

- **RAISION SEUDUN AO 604**
sääntömääräinen kevätkokous Kilan rälsstitilalla, Kilakallustentie 25, Mynämäellä ti 26.4. klo 18.00. Ruokailun takia sitovat ilmoittautumiset 14.4. mennessä Johannalle super604@superliitto.fi tai 0400 803 176. Lämpimästi tervetuloa kokoukseen!

- **RAUMAN SEUDUN AO 620**
sääntömääräinen kevätkokous Aarnkarissa 28.4. klo 18.00. Osoite Aarnkari 1, Rauma. Ruokailun vuoksi ilmoittautumiset viimeistään 16.4. marko.hurmerinta@rauma.fi tai 044 9871 633.

- **RIIHIMÄEN AO 615**
sääntömääräinen kevätkokous 26.4. klo 18.00 Rautatiepuiston päivätoimintakeskuksessa, Öllerinkatu 7, Riihimäki. Tervetuloa!

- **SAARIJÄRVI-KARSTULAN SEUDUN AO 418**
sääntömääräinen kevätkokous 29.4. klo 17.00, Karstulassa Wanhoissa Wehkeissä. Kokouksen jälkeen ammattiosasto tarjoaa ruoan. Tarjoilun vuoksi ilmoittautumiset 22.4. mennessä sanna.villman@saarikka.fi. Ilmoitathan myös erityisruokavaliosi. Tervetuloa!

- **SALON SEUDUN AO 605**
sääntömääräinen kevätkokous 14.4. klo 18.00, Cafe Maku, Turuntie 5. Tarjoilun vuoksi ilmoittautumiset ja ruokarajoitteet viimeistään 10.4. tekstiviestillä 044 988 7754. Esityslistan mahdollisista muista asioista saat tietoa hallituksen jäseniltä. Tervetuloa!

- **SAVONLINNAN SEUDUN YKSITYISSEKTORIN AO 516**
sääntömääräinen kevätkokous perjantaina 22.4. klo 18.00 Sirkkan Leipomokahvilassa, Pihlajavedentie 25, Savonlinna. Kokouksen jälkeen

ammattiosasto tarjoaa ruokailun ja luvassa on myös muuta ohjelmaa. Sitovat ilmoittautumiset 14.4. mennessä Anne Kososelle tekstiviestillä 044 303 3520. Muistathan myös ilmoittaa erityisruokavaliosi. Lämpimästi tervetuloa!

• SOTKAMON AO 225

sääntömääräinen kevätkokous 27.4. klo 18.00 Naapurivaaran Lomakeskuksessa, Pohjavaarantie 66, Vuokatti. Hallitus kokoontuu puoli tuntia ennen kokousta. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 20.4. ammattiosaston sihteerille 044 543 0050. Tervetuloa!

• TAMPEREEN AO 631

sääntömääräinen kevätkokous tiistaina 26.4 klo 18.00 alkaen Osuuskannan tiloissa, Hämeenkatu 12, 5.kerros. Tarjolla on pientä purtavaa, joten kerrothan ilmoittautumisen yhteydessä mahdolliset erityisruokavaliosi. Ilmoittautumiset 18.4. mennessä osoitteeseen hanna-leena.jalonen@tamper.fi. Lämpimästi tervetuloa mukaan!

• UUDENKAUPUNGIN SEUDUN AO 608

sääntömääräinen kevätkokous 28.4

klo 17.30. Cafe Pullis, Ylinenkatu 16, Uusikaupunki. Sitovat ilmoittautumiset 24.4 mennessä tarja.vuorinen@uusikaupunki.fi. Ammattiosasto tarjoaa iltapalan. Paikalla myös Colosè-edustaja. Tervetuloa!

• VAASAN AO 312

sääntömääräinen kevätkokous 3.5. klo 18.00 ravintola Il Bancossa, Hovioikeudenpuistikko 11. Liitosta vierasnamme on järjestöasiantuntija Lauri Kämäri. Kokouksen jälkeen ammattiosasto tarjoaa italialaisen buffetin. Ilmoittautumiset Marjalle viimeistään 25.4. marja.isomottonen@saunalahti.fi tai 050 405 3658. Kerro myös mahdollinen erityisruokavaliosi. Tervetuloa kevätkokoukseen!

• VASANEJDENS FA 316

Välkommen på värmöte måndagen den 11.4. kl. 19.00 på rest Fyrklövern på campus Kungsgården (YA). Stadsgenliga ärenden. Fa bjuder på mat. Bindande anmälan samt ev dieter senast 4.4. till lillimaykuniholm@hotmail.com eller sms 050 542 6723 Välkomna!

Muut kutsut

• JYVÄSKYLÄN AO 413

järjestää shoppailumatkan Tuuriin 23.4. Lähtö Harjun tilausajolaiturista klo 8.00. Matkan hinta jäseniltä 5 ja seuralaisilta 10 euroa. Maksa matkasi tilille FI13 5290 0220 2143 89 saajana SuPer Jyväskylän ao ry nro 413. Ilmoittautu 15.4 mennessä Pirjolle oksanen-pirjo9@gmail.com tai 050 528 2550.

• KEMINMAAN AO 101

järjestää jo perinteiseksi muodostuneen patikkareissun alkukesästä eli 10.-12.6. Olemme varanneet Kuusamosta mökkimajoitusta, mukaan mahtuu enintään 16 jäsentä. Tarkoituksena kiertää pieni karhunkierros noin 12 km. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä ja ensikertalaiset ovat etuoi-keutettuja. Ammattiosasto osallistuu kustannuksiin majoituksen ja matkojen osalta. Sitovat ilmoittautumiset toukokuun loppuun mennessä Mallulle tekstiviestillä 040 573 2654. Reissusta voi tiedustella ammattiosaston hallituksen jäseniltä.

• RIIHIMÄEN AO 35-VUOTISJUHLAT

Tervetuloa jäsenet ammattiosastomme 35-vuotisjuhliin 20.5. klo 17.30 alkaen Riihimäen varuskunnan upseerikerholle, Varuskuntarakennus 40, Riihimäki. Sitovat ilmoittautumiset erityisruokavalioineen 15.4. mennessä, Heli Kiviharjulle 045 235 4059 tai heli.lamsa@gmail.com. Ammattiosaston hallitus

Kyselyjä ja palkintoja

SUPERIN KOULUTUSKYSELYYN vastanneiden kesken arvottiin tablettitietokone. Sen voitti Päivi Illikainen Kirkkonummelta. Onnittelut!

ANNOSJAKELUKYSELYYN vastasi yli tuhat superilaista. Vastanneiden kesken arvottiin kaksikymmentä arpapakettia. Palkinnot menivät seuraaville paikkakunnille: Forssa, Helsinki, Hyvinkää, Jalasto, Kallo, Kouvola, Laihia, Lappeenranta, Lappi, Mikkeli, Pornainen, Porvoo, Rajamäki, Sastamala, Savonlinna, Sulkava, Valtimo, Viitasääri ja Vuokatti.

TOUKOKUUN KUULUMISIIN

jutut, kuvat ja mahdolliset www-linkit ammattiosaston omille sivuille voit lähettää osoitteella super-lehti@superliitto.fi huhti-kuun 15. päivään mennessä.

LÄHIHOITAJA KÄHÖNEN

RISTIKKORATKAISU 3 | 2016

P	O	N	N	E	K	A	S		K	A	P	A	S	E	T
O	S	U	A		I	N	A	R	I		A	N	E	L	U
T	A	I	P	U	I	S	A		V	A	R	T	A	L	O
K	A	V	A		K	A	R	V	A		K	I	T	I	T
A	J	A	T		K	A	I	U	T		K	I	O		
T	A	T	A	M	I	T		O		L	I	O	T	U	S
									A	R	P	I	L	J	
									J	O	U	T	A	V	U
									O	U	R	R	L	A	T
									S	A	T	A		I	O
									T		T	A	N	K	A
									T	O	K	A		M	A
									O	S	A	N	T	O	
P	A	M	P	U	L	A	T		S	T	A	R	K	I	T
A	L	U	E		U	H	O	A	V	A	T		O	A	
S	I	N	I	N	E	N		V	A	A	T	E	T	U	S
I	S	A	K		N	A	V	A	T		A	L	E	T	A
L	A	U	K	A	T		A		T	U	O	R	I	L	A
A	T	S	O		A	T	L	A	S		I	S	O	T	A

NALROVKMJU

Maaliskuun ristikkokisan voitti
Eija Mononen Savonrannasta.
Lämpimät onnittelut!

LAPSET OIKEAAN LUONTOON

Oli kaunis keväinen aamupäivä ja pihamaalla paljon puuhailtavaa. Tarkistelin linnunpönttöjen kiinnityksiä ja suunnittelin uusien paikkoja. Joissakin oli jo varhaisimpien pesijöiden tekeleitä. Muutamana pönttöön olin laittanut tulpan lentoukkoon. Avaisin ne vasta nähdessäni ensimmäiset kiitäjät. Tervapääskyt ovat ottaneet pihapiirimme omakseen, eivätkä ne välitä, onko jokin muu lintu jo aloittanut pesinnän. Ne pesivät siihen kuitenkin – usein tiaisten harmiksi.

Pihaan karautti ystäväpariskunta perheineen. Kouluiän molemmiin puolin olevat lapset kiipeilivät syliini ja kertoivat kilpaa tekemisistään. Mielellään ottaisimme heidät yöksi luoksemme, vanhempien lähtiessä työreissuilleen. Hetken tenavat juoksivat pihamaalla, kadoten pian sisälle omiin leikkeihinsä – virtuaalimaailmaan. Maailmaan, jossa linnutkin ovat vihaisia.

Olin jotenkin ymmälläni. Maailma muuttuu, tiedän, mutta kuinka saisin

lapset innostumaan luonnosta? Eläimistä, kasveista ja puhtaasta ilmasta. Lintujen laulusta ja värikkäistä kukista. Käveleskelin pihamaalla ja katselin poutapilviä. Ilahduin ensimmäisestä leskenlehdestä ja nuuhkin kasvimaan multaa. Se tuoksui muhevalle, tulevalle kesälle.

Nousin ylös pari tuntia ennen auriongonnousua ja valmistelin töihin lähtöä. Innoissani, niin kuin aina. Työpäivään kuuluisi kevään pikkulintujen huumaava laulukuoro ja soidintaan tanssivien kanalintujen pulputus. Ketun sipsuttelun tai uljaan hirven kuvaaminen suolla auriongon ensisäteissä. Istuisin nuotiolla pienen puron varrella ja hieroisin orastavaa koivunsilmua sormieni välissä. Sen tuoksun voi kuvitella, mutta parhaimmillaan se on juuri tässä – oikeassa maailmassa.

Kaikkien ei täydy pitää kaikesta tai osata kaikkea. Toiset innostuvat eri asioista ja harrastuksista. Nuo pellavapäät neuvovat jonain päivänä, kuinka vanha paparoinen saa takkatulen sytytettyä kännykän sovelluksella. Hyvä niin.

Jos minulla olisi pieniä lapsia, veisin

heidät nyt keväiselle retkelle aikaisin aamulla. Katselisimme ja kuuntelisimme luontoa, joka meillä vielä säilyy hetken näinkin puhtaana.

Joku viisas on sanonut, että ”Vaikka olisin epäonnistunut, olisi se parempi vaihtoehto kuin katsoa taaksepäin eläkkeellä ja todeta, että olisin voinut edes yrittää!”

Odottakaahan tenavat: ensi kerralla on aikainen herätys! ■

WWW.PIRTTIMAA.FI

SUPERIN AMMATTIOSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT ERI PUOLILTA MAATA KOMMENTOIVAT LEHDEN AIHEITA.

10 VUOTTA PUHEENJOHTAJANA

Mitä lähihoitajaksi aikovan soveltuvuuskokeissa pitäisi ensimmäiseksi kysyä? ▶ s. 6

Motiivia eli sitä, mitä odottaa työltä. Ja omia elämänarvoja kysyisin.

Mitä teillä päin ajatellaan sotesta?

▶ s. 10

Ollaan pitkälti epätietoisia, mitä se tuo tullessaan. Sikäli hoitopaikoilla ollaan turvallisissa mielin, että työpaikkojen uskotaan säilyvän, vaikka palkanmaksaja saattaakin muuttua. Meitä hoitajia tarvitaan.

Kasvatetaanko lapsia liian löysästi nykyään? ▶ s. 12

Omat lapset ovat jo aikuisia. Koulu- maailmaa olen seurannut sivusta. Tuntuu, että opettajilla ei ole enää mahdollisuutta pitää kuria niin kuin ennen. Koulut ja ryhmät ovat nykyään kovin suuria.

Muistatko hyvin kaikki tietokoneen ja ohjelmien salasanat? ▶ s. 22

Kaikki ovat hallussa. Numeromuis-
tini on hyvä.

Mitä kautta hankit luotettavaa tietoa lääkkeistä? ▶ s. 36

Netissä olen selaillut Lääkeinfoa ja Pharmaca Fennicaa.

Onko vanhusten hoitopaikkojen välillä liikaa tasoeroja? ▶ s. 39

Vaikka meillä Lieksassa asiat ovat aika hyvin, laatueroja varmasti on. En ole ollut muualla töissä, mutta olen lue-
nut ja kuullut, että arvot eivät ole joka paikassa samat.

Mistä aiheesta haluaisit lukea jutun SuPer-lehdestä? ▶ s. 55

Aika monipuolinen lehti ja juuri

Lieksan ammattiosaston puheenjohtaja Anja Matilainen jää työstään eläkkeelle ja jättää samalla kymmenvuotisen puheenjohtajuuspestinsä ensi syksynä.

Mikä on kymmenessä vuodes-
sa muuttunut puheenjohtajan silmin katsottuna?

– Kiire on lisääntynyt työpaikoil-
la. Yksi syy kiireen lisääntymiseen ovat hoidettavat vanhukset. Heitä on aiem-
paa enemmän ja he ovat entistä huono-
kuntoisempia.

Työntekijöitä ei aina ole riittävästi.

– Viime vuosina täällä Lieksassa on kärsitty sijaishuolasta. Aiemmin meillä on ollut lomautuksia, joiden seurauk-
sista kärsittiin pitkään.

Matilainen liittyi SuPeriin vuonna 1995. Vuonna 1997 hänestä tuli am-
mattiosastonsa sihteeri. Hän oli toimi-
nut ay-aktiivina jo aiemmalla työural-
laan tekstiili- ja vaatetuspuolella.

Lieksan ammattiosastossa on noin 230 jäsentä, joista muutama työskentelee yk-
sityispuolella. Alueella on yksityissektorin jäsenille oma osastonsa. Lieksan osasto
on järjestänyt jäsenille alennuksia muun muassa uimahalliin ja kuntosalille ja mak-
sanut lippuja paikallisiin konsertteihin ja kesätahtumiin.

Työssä Anja Matilainen on terveyskeskuksen vuodeosastolla. Työ on raskasta, ja
hän on parhaillaan osatyökyvyttömyyseläkkeellä.

– Terveyskeskuksessa on menossa potilaspaikkojen muutosjärjestelyjä, ja se teet-
tää parhaillaan lisätöitä ja opettelua. Työ ei kuitenkaan muutu miksikään.

Matilainen toivoo, että työnantajat ottaisivat hoitohenkilökunnan aina heti alus-
sa mukaan, kun työelämään suunnitellaan muutoksia.

– Näin hoitajatkin tuntisivat uuden asian paremmin omakseen.

Superilaisia Matilainen kehottaa olemaan ylpeitä superilaisuudestaan ja kaikesta,
mitä siihen liittyy. Nuoria jäseniä hän pyytää ottamaan selvää omasta ammattiosas-
tostaan ja siitä, mitä se tarjoaa. ■

Anja Matilainen seuraaja Lieksan
osaston puheenjohtajaksi vali-
taan ensi syksynä.

JUKKA JÄRVELÄ

meille hoitajille suunnattu jo nyt, eli
en osaa sanoa tähän mitään.

Oletko syönyt jäniksenlihaa? ▶ s. 56

En ole enkä halua syödäkään. Meillä
on täällä kotipihalla hanget ja nietokset
täynnä jäniksenjalkia, eli annetaan ni-
den loikkia rauhassa.

SUPERIN TOIMISTO

Ratamestarinkatu 12

00520 Helsinki

Puhelinvaihe 09 2727 910

Telefax 09 2727 9120

- puheenjohtaja Silja Paavola p. 09 2727 9121
- puheenjohtajan sihteeri Sari Äikäs p. 09 2727 9122

YLEISHALLINTO

- toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- järjestöasiantuntija Paula Soivio p. 09 2727 9156
- järjestöasiantuntija Tiina Pendolin p. 09 2727 9297
- järjestöasiantuntija Lauri Kämäri p. 09 2727 9184
- järjestöasiantuntija Eero Lemola p. 09 2727 9153
- opiskelija-asiamies Tanja Oksanen p. 09 2727 9192
- opiskelija-asiamies Tico Svart p. 09 2727 9205
- koulutuskoordinaattori Marianne Ronkainen p. 09 2727 9124
- sihteeri Aira Silvasto p. 09 2727 9135

VIESTINTÄ

- esimies toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298

SUPER-LEHTI:

- päätoimittaja Leena Lindroos p. 09 2727 9174
- taittava toimittaja Jukka Järvelä p. 09 2727 9178
- toimittaja Henriikka Hakkala p. 09 2727 9177
- toimittaja Elina Kujala p. 09 2727 9219
- toimittaja Minna Lyhty p. 09 2727 9176
- toimittaja Marjo Sajantola p. 09 2727 9173
- super-lehti@superliitto.fi

TIEDOTUS:

- tiedotuspäällikkö Sari Tirronen p. 09 2727 9162
- tiedottaja Hanna-Mari Kuivalainen p. 09 2727 9138
- visuaalinen suunnittelija Antti Oksanen p. 09 2727 9137
- superviestinta@superliitto.fi

KEHITTÄMISYKSIKKÖ

- palveleva sähköposti: kera@superliitto.fi
- kehittämisjohtaja Jussi Salo p. 09 2727 9292
- ammattiasianpäälikkö Kristina Lamberg p. 09 2727 9148
- sakkunnig/asiantuntija Sara Simberg p. 09 2727 9197
- asiantuntija Sari Erkkilä p. 09 2727 9152
- asiantuntija Leena Kaasinen p. 09 2727 9151
- asiantuntija Elina Ottela p. 09 2727 9154
- asiantuntija Johanna Pérez p. 09 2727 9115
- asiantuntija Elina Kiuru p. 09 2727 9194
- mediakouluttaja Timo Väkimies p. 09 2727 9141
- sihteeri Raili Nurmi p. 09 2727 9172
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182
- e-postjänst på svenska: svkera@superliitto.fi

TIETOHALLINTA

- toiminnanjohtaja Arja Niittynen p. 09 2727 9123
- it-päällikkö Sakari Hulkkonen p. 09 2727 9145
- järjestelmäasiantuntija Irja Nevala p. 09 2727 9158
- järjestelmäasiantuntija Markus Österlund p. 09 2727 9210
- mikrotukihenkilö Mira Valtonen p. 09 2727 9206
- sihteeri Katriina Alfa p. 09 2727 9298
- atk-tuki: atk-tuki@superliitto.fi

SOPIMUSEDUNVALVONTA

- edu@superliitto.fi
- puhelinpalvelu 09 2727 9160 ma-pe klo 9-13
- edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno p. 09 2727 9167
- työympäristöasiantuntija Eija Kemppainen p. 09 2727 9131
- sopimusasiantuntija Eila Koponen p. 09 2727 9132
- sopimusasiantuntija Anne Villman p. 09 2727 9196
- sopimusasiantuntija Mirja Juusola p. 09 2727 9185
- sopimusasiantuntija Satu Kervinen p. 09 2727 9139
- sopimusasiantuntija Jarkko Koivisto p. 09 2727 9187
- edunvalvontasihteeri Sari Kaartoaho p. 09 2727 9179
- lakimies Anna-Reetta Friipyöli p. 09 2727 9204
- lakimies Karoliina Huuskonen p. 09 2727 9188
- lakimies Merja Hyvärinen p. 09 2727 9166
- lakimies Juho Kasanen p. 09 2727 9161
- lakimies Niina Poijärvi p. 09 2727 9165
- lakimies Riitta Saarikoski p. 09 2727 9114
- koulutuskoordinaattori Tarja Sundqvist p. 09 2727 9164
- sihteeri Sirpa Lahtiluoma p. 09 2727 9182

YKSITYISSEKTORI:

- puhelinpalvelu 09 2727 9171 ma-pe klo 9-13
- neuvottelupäällikkö Pia Zaerens p. 09 2727 9163
- sopimusneuvottelija Jukka Parkkola p. 09 2727 9117
- sopimusasiantuntija Marketta Vuorinen p. 09 2727 9116
- lakimies Mari Leisti p. 09 2727 9133
- lakimies Sini Siikström p. 09 2727 9136
- järjestöasiantuntija Tiina Eteläaho p. 09 2727 9134
- järjestöasiantuntija Anne Meriläinen p. 09 2727 9113

TALOUS- JA HENKILÖSTÖHALLINTO

- talous- ja henkilöstöjohtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- asiakaspalvelusihteeri Merja Poikselkä-Takala p. 09 2727 910
- henkilöstösihteeri Heli Utter p. 09 2727 9130
- henkilöstösuunnittelija Kirsi Kauppinen p. 09 2727 9126
- kiinteistökoordinaattori Kaarina Laintila p. 09 2727 9118
- kirjanpitäjä Leena Luostarinen p. 09 2727 9128
- laskentasihteeri Liisa Pääkkönen 09 2727 9181
- taloussihteeri Mervi Härkönen p. 09 2727 9125
- taloussihteeri Maria Hietala p. 09 2727 9129
- toimistopalvelusihteeri Tia Kahri-Tuononen p. 09 2727 9119
- toimistoapulainen Olli Hytönen p. 09 2727 910

JÄSENYYSASIAT

- puhelinpalvelu 09 2727 9140 ma-pe klo 9-13
- telefax 09 2727 9155
- palveleva sähköposti: jassenrekisteri@superliitto.fi
- postiosoite: PL 112 00521 Helsinki
- johtaja Anne Panttila p. 09 2727 9127
- jäsenyksikön päällikkö Sari Kainulainen p. 09 2727 9149
- jäsenihteerit Päivi Askolin, Rita Brand, Miia Heikkonen, Noora Mikkonen, Piia Partanen, Alisa Rosti, Katja Sirkiä, Salla Uusikangas ja Paula Wirén

SUPER TYÖTTÖMYYSKASSA

- postiosoite: PL 117, 00521 Helsinki, käyntiosoite: Kellosilta 3
- internet: www.supertk.fi -> nettikassa
- puhelinpalvelu: 09 2727 9377 ma-pe klo 9-13
- sähköpostit: tkpalvelu@supertk.fi
- telefax 09 278 6531
- johtaja Stefan Högnabba 09 2727 9310

SUPER MYÖS INTERNETISSÄ: WWW.SUPERLIITTO.FI

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@superliitto.fi

Perioderna med inlärnin- g i arbetet utvecklar också handledarens kunnande

ORDFÖRANDE SILJA PAAVOLA

Många vårdas i sitt arbete. Det finns för lite personal, på grund av tidsbrist får de som vårdas inte tillräckligt med tid och arbetet som ska utgå från den vårdades resurser är puts väck. Sådana budskap kommer det varje vecka och i stora mängder. Budbärarna är kunniga och samvetsgranna superiter. De är genuint oroad över hur vårdkvaliteten sjunker och hur vårdarna dignar under sin arbetsbörda. Man kan tänka sig att ingen längre vill gå in för ett sådant yrke. Lyckligtvis kommer det studerande trots allt, och de säger att de studerar just till det yrke som de hela tiden önskat. De säger att vårdandet och allt som hör till är just precis det de vill göra.

Gemensamt för alla som vill in på området är viljan att hjälpa, vägleda och vårda. Den här iver och önskan att lära sig ska de som redan är i arbetslivet vända till en seger, särskilt under inläringen i arbetet. Det är verkligen vettlöst att skära i utbildningsanslagen. Därmed ökar man perioderna med inlärnin- g i arbetet, och de studerande har allt sämre teorikunskaper när de börjar sin praktik. Det här är en utmaning på arbetsplatserna och kräver begrundan. Sanningen är emellertid att yrkeshandledningen av de kommande närvårdarna och andra superiter till stor del beror på oss själva. Vi är inga lärare, men vi är kunniga yrkesmänniskor, som också behärskar teorin.

Nu tänker säkert många att, nåja, prata du på där på kontoret och kom själv o handled mitt i brådskan, så ser vi hur länge du orkar. Vi går alltså till verkstadsgolvet och ser vad som måste sättas i skick för att den studerande ska

få sin lärdom och arbetsplatshandledaren inte ska stupa under sin arbetsbörda. Först och främst måste arbetsplatshandledaren få utbildning: när förändringen är så här stor måste vi vara beredda. Skolan måste undervisa såväl i handledning för och bedömning av yrkesprov som i hur det utförs på arbetsplatsen. Handledarutbildningen måste ske under arbetstid. Skolan måste också ge klara mål för perioden med inlärnin- g i arbetet. Det är också viktigt för en handledare att veta vad den studerande har fått för teoriutbildning. På vissa platser fungerar det här, men på många andra inte. Om vi får allt detta i skick, var ska vi då ta tiden till handledning, när det inte finns tillräckligt med anställda annars heller? Det här är den stora utmaningen och de som ska finna en lösning är vi superiter.

En studerande ska tas med som arbetskamrat, för vilken man hela tiden berättar varför och vad som ska göras. Den studerande ska också själv kunna kommunicera. Vid läkemedelsbehandling och utdelning av medicin ska man också berätta varför medicinen ges, hur den verkar och vad man iakttar. Det här är teorikunskap man lär sig via arbetet. Vi måste tala om vad och varför vi gör vad vi gör. Det här kan också ses som en egen yrkesmässig utveckling. En studerande för med sig nya vårdrutiner, evidensbaserad kunskap och andra nya vindar, som bör få mer utrymme.

Största orsaken till ett mål för god handledning är att den studerande är den framtida nya arbetskamrat som ska ha yrkeskompetens och en växande yrkesidentitet. En professionell vårdare som nyligen har avslutat studierna får vara en duktig novis. Men växtprocessen för den gryende yrkesidentiteten

skapar vi superiter bara genom vårt arbete. Låt oss hålla en god nivå på yrket genom att handleda väl. Och om någon inte lär sig eller inte kan ta till sig yrket, så ska vi också säga det.

Vi har ett fint och mångsidigt yrke. Vi kan arbeta inom social- och hälsovården samt inom bildningsväsendet med det som intresserar och attraherar oss mest. SuPer håller som förbund fast vid utbildningens innehåll, kvalitet och längd. Allt detta har direkt samband med arbetets prestige. ■

Hälsningar, Silja

Lämplighetstesten måste återinföras

Utbildningsenkäten i december fick svar av 698 superiter. Med hjälp av enkäten samlade vi information om vilka färdigheter de som deltar i närvarutbildningen har, om praxis för inläring i arbetet och om samarbetet mellan utbildningsanordnarna och arbetsplatserna. När enkäten gjordes hade de nya examenskraven varit i kraft i fyra månader. Det tydliga budskapet till dem som beslutar om utbildningen var enligt enkätresultatet att alla inte är lämpade att jobba inom vården. Nästan alla som svarade, 95,6 procent, ansåg att vi inte ska slopa inträdes- och lämplighetsproven. En del av läroinrättningarna har redan gjort det, för man kan inte förvägra någon en studieplats på basis av lämplighetstest. Den som lyckas i testen får bara tilläggspoäng, som i gränsfall förbättrar möjligheterna för sådana som har ett dåligt avgångsbetyg att bli godkända.

En studerande som är olämplig i branschen och som inte har vare sig intresse för vårdarbete eller den yrkesetik som arbetet kräver äventyrar vårdkvaliteten och patientsäkerheten. Man kan återta studieplatsen av en studerande som har visat sig vara olämplig – men först när det redan finns klara bevis för att personens egen, arbetsgemenskapens eller patientens säkerhet är hotad. I dessa fall ansöker man om upphävd studierätt enligt lagstiftningen om *Lösningar på olämplighet för studier* (SORA). Det är emellertid alarmerande att bara två procent av dem som svarade på enkäten hade fått tillräcklig kunskap om tillämpningen av SORA-författningarna av utbildningsanordnaren, och närmare 70 procent hade inte fått någon information överhuvudtaget.

Allvarliga saker. Vi berättar mera om enkätsvaren på sidorna 6–7. Hela utredningen kan läsas på länken till webbtidningen och på förbundets webbplats.

I det här numret berättar vi också om en reservpersons arbetsdag, skräckbilder i barnkulturen, en verkstad för ungdomar med utvecklingsstörning, prisbelönta vårdhem för äldre, fadderverksamhet med äldre, rehabilitering hemma och harjakt på vårdhemmet Muurutvirran hoivakoti, som också fick plats på omslaget. Bland annat.

Skön vår! ■

leena.lindroos@superliitto.fi

Du hinner ge din röst!

Om du ännu inte har röstat på din kandidat till SuPers representantskap och sommarens förbundsmöte ska du senast nu ta vara på tillfället att påverka. Genom att rösta garanterar du också att du är med i utlottningen av fina produktpris.

Om du ännu inte har röstat hinner du fortfarande. Sista dagen att lämna in kuvertet med röstsedeln på posten eller ge din röst elektroniskt är den 4 april. I Ålands valkrets hålls inget val eftersom det finns bara en kandidat. När röstningstiden har gått ut räknas valresultatet och vinnarna till de fina produktprisen lottas ut.

När valresultatet är klart meddelas resultatet per e-post till valförbundens och de enskilda kandidaternas ombud, som förmedlar informationen vidare till dem som nominerat kandidaterna och till kandidaterna själva. Dessutom publiceras resultaten valkretsvis i valavsnittet på förbundets webbplats den 22 april.

Till alla valda förbundsmötesrepresentanter skickas senast en månad före förbundsmötet i juni en inbjudan till förbundsmötet och med den en fullmakt. ■

De svenskspråkiga medlemmarnas kandidat till förbundsstyrelsen 2016 är Maj-Britt Skogberg. Till hennes suppleant valdes Marianne Niva från valkrets 7. Invalen är slutliga först när förbundsmötet har bekräftat dem.

Konkurrenskraftsavtalet startade förbundsvisa förhandlingar

TEXT MINNA LYHTY

Konkurrenskraftsavtalet är det bättre av två onda ting. Tvångslagarna hade tagit upp till åtta procent av vårdarnas lön. Konkurrenskraftsavtalet går med lättare hand på våra börsar.

Arbetsmarknadsorganisationerna godkände resultatet efter långa och svåra förhandlingar om konkurrenskraftsavtalet. Endast några av förbunden inom FFC lämnade sig utanför avtalet. Framför oss har vi nu omfattande förbundsvisa förhandlingar, för vilka tid har reserverats till slutet av maj.

Inom SuPer har konkurrenskraftsavtalet tagits emot med motstridiga känslor.

– Det här svider illa. Framför allt att 30 procent av semesterpengen inom den offentliga sektorn skärs. Man får en känsla av att de anställda inom den offentliga sektorn straffas för att de arbetar för det offentliga och inte inom den privata sektorn. De anställda betraktas tyvärr som en kostnadspost och inte som dem som ser till allmänhetens hälsa och säkerhet, säger SuPers ordförande Silja Paavola.

Å andra sidan hade tvångslagarna bestraffat vårdarna strängare. Utöver semesterpengen hade också lönen under en sjukledighet sänkts, den maximala semestertiden begränsats och arbetspassen under trettondagen och Kristi himmelsfärdstorsdag gett bara normal lön.

Behovet av ett konkurrenskraftsavtal motiveras med att Finlands ekonomi redan länge gått tillbaka, arbetslösheten har vuxit, den offentliga ekonomin skuldsatts, Finland har i jämförelse sämre framgång på exportmarknaden och den internationella konkurrensförmågan försämras.

Syftet med konkurrenskraftsavtalet är att förbättra det finländska arbetets och företagens konkurrenskraft, öka den ekonomiska tillväxten och skapa nya arbetsplatser. Med avtalet stöder vi också den offentliga ekonomins anpassning.

**DE ANSTÄLLDA BETRAKTAS TYVÄRR
SOM EN KOSTNADSPOST OCH INTE
SOM DEM SOM SER TILL ALLMÄNHETENS
HÄLSA OCH SÄKERHET.**

KONSEKVENSER AV KONKURRENSKRAFTSAVTALET:

- Arbetstiden förlängs med 24 timmar per år, men lönen är oförändrad. Man kan inom de olika branscherna avtala om hur förlängningen ska tillämpas i praktiken. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2017.
- Arbetstagaren betalar alltmer i ArPL-, arbetslöshetsförsäkrings- och socialskyddsavgifter, arbetsgivaren betalar mindre än förut.
- Semesterpengen inom den offentliga sektorn skärs ned med 30 procent. Minskningen gäller semesterpengen 2017–2019.
- De nuvarande tjänste- och arbetskollektivavtalens giltighet förlängs med 12 månader. Under den här tiden görs inga ändringar i lön eller andra kostnadspåverkande arbetsvillkor.

INGEN ORSAK TILL JUBEL

Konkurrenskraftsavtalet drar till löntagarnas svängrem, men Paavola påminner om att löntagarna också förut har varit tvungna att betala för konkurrensförmågan.

– När vi hade marken devalverade man i en sådan situation. Det innebar en lönesänkning för de anställda. När man inte kan devalvera måste man hitta på något annat. Nu gör man en inre devalvering. Om det är den rätta vägen får vi se.

Positivt är att konkurrenskraftsavtalet lämnar en förhandlingsmån i kollektivavtalen. Tvångslagarna hade varit tvingande.

– Även om lagen säger något kan vi med kollektivavtalen förhandla om bättre avtal för våra medlemmar än minimikraven i lagen. Vi har exempelvis avtalat om ackumulerad semester under moderskapsledighet och om flytt av semesterdagar ifall man insjuknar under semestern.

Enligt Paavola är möjligheten att avtala i samband med kollektivavtalen orsaken till att man gick med på 30 procents nedskärningar av semesterpengen. Konkurrenskraftsavtalet ger oss emellertid inte orsak att jubla.

– När man genomför så här stora nedskärningar måste vi vara noga med att vårdardimensioneringarna är i skick. Det är för närvarande en stor utmaning. Vi kan inte ta för givet att människorna kan arbeta utan att ha redskap för arbetet. ■

Vi behöver lämplighetstest

Alla passar inte för jobbet

TEXT MINNA LYHTY

Behöver vi lämplighetstest för dem som söker sig till närvårdarutbildning? SuPer frågade bland annat det här i en utredning om utbildning, som besvarades av 700 medlemmar. Av dem som svarade var 96 procent av den åsikten att man inte får slopa lämplighetstesten.

Största delen av närvårdarna har klarat lämplighetstesten för branschen. Idag är läroinrättningarna emellertid inte tvungna att ordna dem. Man kan anta studerande på basis av avgångsbetyget från grundskolan eller gymnasiet och på basis av poängen i den gemensamma ansökan.

En del av läroinrättningarna ordnar fortfarande lämplighetstest, men man får inte neka någon en studieplats utifrån dem. Man kan bara få extra poäng av testen, med vilka man kan få en studieplats även med sämre avgångsbetyg.

Utbildningsstyrelsen har gått in för att det får finnas utgallrande lämplighetstest bara i vissa studier, såsom konst- och idrottsstudier. SuPers expert Sara Simberg har analyserat svaren i utredningen. Hon kan inte alls begripa något sådant.

– Hur är det möjligt att vem som helst kan få göra patientarbete? En handarbetsstuderande som gör en misslyckad rya skadar ingen med sitt arbete, men en olämplig närvårdare kan göra skada.

De vårdare som svarade på SuPers utbildningsenkät var av samma åsikt. De berättade att en studerande som inte är lämplig för branschen, som inte har vare sig något genuint intresse för vårdarbetet eller någon stark yrkesetik, äventyrar vårdkvaliteten och patientsä-

kerheten.

– Närvårdarna arbetar med människor som på ett eller annat sätt är i en sårbar ställning. Det måste finnas lämpliga vårdare inom branschen för att det inte ska uppkomma vårdfel, förekomma maktutövning och brott, betonar Simberg.

DET ÄR INTE ROLIGT ATT AVBLÅSA SPELET

Lagstiftningen om studierätt och olämplighet (SORA) gör det möjligt att upphäva studierätten om man upptäcker att en studerande är olämplig för branschen. Den kan emellertid tillämpas först när patienternas, personalens eller den studerandes egen säkerhet redan är hotad.

SuPers utbildningsutredning visar att det inte finns tillräcklig kunskap om SORA-lagstiftningen i arbetslivet. Nästan 70 procent av de svarande uppgav att de inte alls kände till lagstiftningen. Olämpligheten kommer ofta fram under inläringen i arbetet, och därför är det bekymmersamt om man inte vet vad man kan göra åt saken.

Även om lagstiftningen är känd kan det vara svårt att föra eventuell olämplighet på tal. En av dem som svarade på enkäten säger: ”Det är inte roligt att vara den handledare som måste blåsa av spelet.”

– SORA-processen är tung, dyr och tidskrävande, och den kan misslyckas. Därför är det sällan man går in för den. Tröskeln för en läroinrättning att starta processen kan vara hög, om finansieringen av verksamheten beror på antalet utexaminerade studerande, tänker Simberg.

Allt flera ungdomar samt vuxna som byter yrke dirigeras till närvårdarutbildningen eftersom behovet av arbetskraft är stort inom branschen. Vårdarna understryker att intresset för branschen måste vara genuint.

NI LÄR ER UNDER PRAKTIKEN

Andelen inläring i arbetet har höjts inom närvårdarutbildningen, vilket betyder att vårdarna handleder och undervisar sina kommande kollegor mer än tidigare.

Två av tre vill få mer utbildning för uppgifterna som handledare och bedömare. Var femte uppgav att de inte fått någon som helst orientering i handledning. Nästan alla upplevde att de inte hade fått tillräcklig kunskap om hur man tillämpar bedömningskriterierna.

– Vårdarna utbildar gärna sina kommande kollegor, men de upplever att det inte finns tillräckligt med tid och kunskande för handledningen, säger Simberg.

Som en lösning på det bristande kunnandet önskar vårdarna tätare samarbete med läroinrättningen och lärarna samt tillstånd av arbetsgivaren att delta i läroinrättningens utbildningar. Simberg betonar att det är viktigt att handledaren har tillräckliga kunskaper om examensgrunderna och hur de ska tillämpas, för att handledningen ska vara av god kvalitet och bedömningen rättvis.

En stor utmaning för handledningen av studerande är den höga arbetstakten. Endast en tredjedel av dem som svarade upplevde att tiden som reserverats för handledning är tillräcklig.

– Man vill öka inläringen i arbetet och sänka personaldimensioneringarna. Hur kan tiden räcka till för handledning av studerande, förundrar sig Simberg.

JAG AVUNDAS INTE VÅRDARNA I FRAMTIDEN

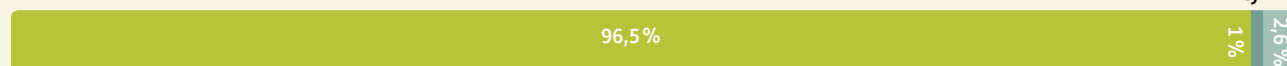
De samtidiga besparingarna inom utbildning och arbetsliv kan leda till en omöjlig ekvation. Inom utbildningen minskar man undervisningstimmar-

TYCKER DU ATT VI BEHÖVER LÄMPLIGHETSTEST VID ANTAGNINGEN TILL NÄRVÅRDARUTBILDNING?

Ja

Kan inte säga
Nej

UPPLEVER DU ATT DU BEHÖVER MER UTBILDNING ELLER ORIENTERING I UPPGIFTEN SOM HANDELDARE/BEDÖMARE?

Ja

Nej

HAR MAN PÅ DIN ARBETSPLATS VARIT TVUNGEN ATT AVBRYTA EN INLÄRNING I ARBETET?

Ja

Nej

IFALL DU UPPLEVER ATT DU BEHÖVER MER UTBILDNING/ORIENTERING, VILKEN AV DESSA KAN DET VARA?

Utbildning i att handleda-bedöma

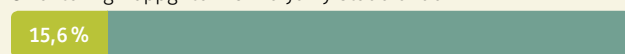
Utbildning i att bedöma fristående examen

Examensmästare

Orientering i uppgiften för varje ny studerande

Inget behov

VILKA AV PÅSTÅENDENA NEDAN ÄR DU AV SAMMA ÅSIKT OM?

Det reserveras tillräckligt med arbetstid för handledning under inläringen i arbetet

Det reserveras tillräckligt med arbetstid för att sätta sig in i bedömningsmaterialet och att göra bedömningen

Man får tillräckligt med stöd för handledningen/bedömningen av chefen

Handledningen/bedömningen av studerande anses vara en viktig och värdefull uppgift

Chefen bekantar sig själv med den studerandes/examensavläg-garens mål

Chefen deltar i bedömningen av kunnandet

Ersättningen för handledningen av studerande används arbetsge-menskapen till godo

Inget av dessa

SuPers utbildningsenkät

SuPers utbildningsenkät om handledningen av när-vårdarstuderande och om de studerandes kunnande gjordes med ett slumpmässigt urval i december 2015. Enkäten besvarades av 698 ordinarie medlemmar.

na, ökar inläringen i arbetet och utvecklar undervisningsmetoderna. När man minskar undervisningstimmarerna blir det allt svårare att skaffa sig yrkeskunskap. Samtidigt har takten inom arbetslivet skärpts till ytterlighet och nya sparmål söks ytterligare. Enligt Sara Simberg är kvaliteten på närvårdarutbildningen hotad.

–Om man minskar undervisningstimmarerna i utbildningen, sänker perso-

naldimensioneringen på arbetsplatserna och inte alls gallrar bland de sökande är det oundvikligt att kvaliteten på utbildningen blir sämre, varnar Simberg.

Det här har direkt inverkan på vårdkvaliteten och på patientsäkerheten.

– Vårdarna bär ansvar för en annan människas liv. Här finns ingredienser för en potentiell katastrof.

I enkäten uppgav vårdarna att de var djupt oroad för sitt eget yrke och för

vårdarbetet i framtiden. En vårdare uttrycker sig så: "Ibland undrar jag om någon kan vårda mig om jag själv blir sjuk."

Hoppet är ändå inte helt förlorat, för vårdarna vill utveckla utbildningen och höja kvaliteten.

– Medlemmarna i SuPer är experter på vårdarbete. Man bör lyssna på dem när man fattar beslut, understryker Simberg. ■

Mellanrapporten om valfrihet blev klar, men

Vem plockar russinen ur bullen?

TEXT MARJO SAJANTOLA

Man hoppas att klientens valfrihet ska främja jämlikheten i vårdtjänsterna och dämpa kostnaderna, men var skattepengarna och klientavgifterna avsedda för vården (sote) slutligen hamnar är fortfarande öppet.

En grupp ledd av professor Mats Brommels, som utreder klientens valfrihet och en förenkling av finansieringen, överlämnade sin rapport till familje- och omsorgsminister Juha Rehula den 15 mars. Förslaget fokuserar i huvudsak på en omorganisering av primärvården, men samma principer kommer man i fortsättningen också att föreslå för socialvården och för vissa noga definierade tjänster inom den specialiserade vården, såsom på förhand planerade operationer.

Modellerna skiljer sig från varandra i hur omfattande det urval av tjänster klienten kan välja fritt är. I en tredje modell registrerar klienten sig på viss tid som kund hos den social- och hälsovårdscentral hon eller han väljer. I modellerna har social- och hälsovårdscentralerna tjänster av olika omfattning. I övrigt får klienten själv välja producent för enskilda tjänster, om tjänsten ifråga omfattas av valfriheten. I den fjärde modellen producerar social- och hälsovårdscentralen alla primära tjänster, och klienten kan enbart välja platsen för besöket.

I alla modeller är utgångspunkten att staten som finansiär beslutar vilka tjänster som ska omfattas av valfrihet och på vilken grund man kan bli serviceproducent samt vilka principer för

ersättning till producenten man tillämpar och hurdana klientavgifterna är. Ersättningarna och klientavgifterna är desamma oberoende av producent. Ersättningarna till producenterna betalas enligt klienternas val. Landskapen som anordnare säkerställer att alla invånare får de social- och hälsovårdstjänster de behöver enligt grundlagen.

I VEMS FICKA GÅR SOTEPENGARNA?

SuPers utvecklingsdirektör Jussi Salo anser att det bästa alternativet är arbetsgruppens fjärde modell, där klienten bara väljer besöksplatsen och social- och hälsovårdscentralen tillhandahåller alla primärtjänster. Då kommer antalet serviceproducenter sannolikt att vara klart mindre än i de andra modellerna. Enligt Salo ger det här alternativet de bästa möjligheterna att hålla servicekedjorna inom vården under kontroll.

I arbetsgruppens tre andra alternativ ger man användarna stor frihet att välja var de skaffar sin social- och hälsovård. Var och en som bor i Finland kan välja sin service bland offentliga, privata och tredje sektorns aktörer.

Enligt Salo leder vart och ett av de här tre alternativen till en mycket splittrad och kaotisk mångproducentmodell. Samtidigt kan vi säga adjö till integrationen och de smidiga servicekedjorna i vården. Dessutom är en modell där skatteurorna avsedda för social- och hälsovården och klienternas högre självriskandelar strömmar in i företagsägarnas fickor och ofta till och med i kapitalinveste-rarnas fickor mycket tvivelaktig.

– I den här karusellen är vinnarna de

privata företagen och vissa klientgrupper, men inte vare sig de anställda eller skattebetalarna. Många privatföretag har också redan uttryckt sin tillfredsställelse över den omfattande valfriheten och föreslagit en betydande ökning av omsättningen.

Enligt Salo är det oförsäkamt att företagsledningen till och med offentligt berättar att kollektivavtalen för arbetstagarna blir förmånligare för företagen och att personalmängderna också minskas.

– I Finland får man bli rik på företagsverksamhet, men om man ger de anställda en större arbetsbörda för en mindre lön, kan det vara moraliskt rätt? Enligt SuPers syn är det här inte acceptabelt, inte heller rätt.

Utvecklingsdirektör Salo poängterar att social- och hälsovården inte kan granskas enligt samma kriterier som annan företagsverksamhet. Social- och hälsovården handlar om primära tjänster som är nödvändiga för medborgarna, mänsklighet och rättvisa i servicen och gemensamma skattepengar. Pengarna ska användas under ansvar, och de får inte kanaliseras till kapitalinveste-rarnas fickor.

– Låt oss hoppas att beslutsfattarna i den här reformivern kan urskilja det bästa alternativet i landets helhetsintresse. Sipiläs regering har nu en chans att införa en hållbar och god social- och hälsovårdsmodell, men här ligger också en fara att man i och med reformen erbjuder de privata aktörerna ett tillfälle att plocka russinen ur bullen. ■

KÄLLA:
SHM PRESSMEDDELANDE 32/2016

Instrumentvården är sjukhusets hjärta

TEXT MINNA LYHTY

På sjukhuset lägger man kanske inte märke till instrumentskötarnas arbete förrän något går på tok. Rena instrument är en förutsättning för ett lyckat vårdarbete. SuPer är också instrumentskötarnas eget förbund.

Instrumentskötarna hör till samma fackavdelningar i SuPer som närvårdarna. Samarbetet har upplevts som okomplicerat.

– Det är en rikedom att vi vet vad närvårdarna gör och de vet vad vi gör, säger Marjut Sundberg, som arbetar som instrumentskötare på TAYS.

En arbetsgrupp av instrumentskötare tillsattes vid SuPer i januari. Gruppen leds av experten Elina Ottela, som också ser till instrumentskötarnas fackliga intressebevakning inom förbundet. Gruppen har som mål att synliggöra instrumentskötarnas arbete och öka dess prestige.

Instrumentskötarna ser till disken, desinficeringen, steriliseringen, klarandet och packandet av instrumenten. De ska kunna ta isär och sätta ihop instrumenten och säkerställa att de är klara att användas. Arbetet kräver bland annat händighet, noggrannhet och gott minne.

– Arbetet är krävande. I instrumentvården går instrumenten igenom en viss process, och man kan inte hoppa över något steg, säger Ottela.

Förut arbetade instrumentskötarna i en bestämd enhet, där de kunde lära sig arbetsuppgifterna utantill. Idag behövs det ett brett kunnande i arbetet. Tendensen är att tjänsterna samlas i stora instrumentvårdscentraler, där tiotals eller upp till hundratals instrumentskötare arbetar. Det är också vanligt att de cirkulerar mellan olika enheter på ett sjukhus.

– Det är klart att det uppstår situationer när man måste säga att man inte vet, men kan ta reda på, säger Annika Kippo, som är instrumentskötare på Mellersta Österbottens centralsjukhus.

Arbetet innebär att man ständigt lär sig nytt, för sjukvårdsinstrumenten utvecklas snabbt.

– Till exempel kom det förut en liten korg med basinstrument från en blindtarmsoperation. Numera görs operationen genom tithål, och det kommer alldeles andra slags instrument till instrumentvården, exempelvis tänger som kan tas isär, säger Pirjo Lepistö, som också är instrumentskötare på Mellersta Österbottens centralsjukhus.

Hittills har man blivit instrumentskötare genom att avläg-

ARBETSGRUPPEN AV INSTRUMENTSKÖTARE

Till SuPers arbetsgrupp av instrumentskötare hör Annika Kippo och Pirjo Lepistö från Mellersta Österbottens centralsjukhus samt Marjut Sundberg och Jenni Liikanen från Tammerfors universitetssjukhus. De är också styrelsemedlemmar i sin fackavdelning. Arbetsgruppen leds av SuPers expert Elina Ottela. Arbetsgruppen planerar en utbildningsdag för instrumentskötare och studerande inom branschen i höst.

ga yrkesexamen för instrumentskötare. År 2014 inleddes vid många läroinrättningar ett utbildningsexperiment, där examen för instrumentskötare är utbyggd till en yrkesinriktad grundexamen. Det innebär att examen för närvårdare respektive instrumentskötare är lika omfattande.

– Behovet att bygga på examen kom från arbetslivet. En instrumentskötare behöver väldigt mycket kunskap i sitt arbete, exempelvis om mikrober och hygien, och lärandet tar tid, säger Ottela.

Enligt medlemmarna i SuPers arbetsgrupp är förändringen välkommen.

– Innehållet är mångsidigare när utbildningen är längre. Det höjer också prestige i yrket, funderar Sundberg.

– Jag hoppas att utbildningsreformen lockar yngre folk till branschen, fortsätter Lepistö.

Medlemmarna i arbetsgruppen har själva genomgått en utbildning som var kortare än ett år. Då fick de bara en del av den kunskap de behöver i arbetet. Det fanns mycket att lära sig i början av karriären. ■

Skapandet av den nya centralorganisationen är nu i förbundens händer

TEXT HENRIKKA HAKKALA

Arbetstagarcentralorganisationernas medlemsförbund fattar som bäst beslut om att grunda en ny centralorganisation. Inom SuPer vill vi slutföra processen med eftertanke genom att koncentrera oss på själva saken, hur vi bäst främjar arbetstagarnas intressen.

De 49 förbundens utredningsarbete för att grunda en ny centralorganisation roddes i hamn under projektets styrgrupps möte den 10 mars. Nu är det förbundsstyrelsernas uppgift att besluta om en ny centralorganisation ska grundas enligt vad som skisserades under utredningsarbetet och om förbundet vill ansluta sig till den. En egen utmaning för SuPers övervägande ställer det faktum att de stora riktlinjerna som gäller den regionala förvaltningen och social-, hälso- och utbildningssektorn fortfarande är oklara.

Ordförande Silja Paavola betonar att SuPer har ansett att det är klokt att göra ett grundligt utredningsarbete och vill slutföra det med besinning. För att få balans i styrkeförhållandena i samhället, det partipolitiska poängsamlandet och penningens makt behöver vi absolut en stark intressebevakare för arbetstagarna.

VIKTIGA ETAPPER

Nästa viktiga etapp är FTFC:s styrelseseminarium den 13–15 april. Under det behandlas möjligheterna och hindren för den nya centralorganisationen mycket omfattande på FTFC-vis. Inom SuPer är det meningen att beslutet om den nya centralorganisationen ska fattas vid ett extra ordinarie möte den 27 maj.

En genuint modern centralorganisation kan bäst svara på de ständiga förändringarna i världen och i verksamhetsförutsättningarna.

– Nu har vi en chans att tillsammans verka för nya förändringar. Vi ser emellertid under vårens lopp hur många förbund som kan tänkas gå med och hur många som skulle utebli. Om vi inte får en ny centralorganisation ska vi inte i någon händelse fusionera oss med FFC, utan vi går då vidare i ett allt starkare FTFC (STTK).

KONTAKTEN MED POLITIKERNA ÄR EN VIKTIG FÖRHANDLINGSKANAL

Inom FTFC har vi hela tiden fört en kritisk diskussion om den nya centralorganisationen, trots att samförstånd nåddes tidigare under våren om exempelvis strukturerna i dess administration och beslutsfattande. Ett FTFC-förbund har tills vidare meddelat att det ställer sig utanför projektet och motiverat sitt beslut med FFC-förbundens alltför kraftiga politiska kopplingar.

Paavola ser fackföreningsrörelsens roll framför allt som en försvarare av de svagare. Den driver inte en enda politisk ståndpunkt, men verkar som ett socialt samvete i politiska frågor. Förbunden kan förmedla besked från medlemmarna till de politiska beslutsfattarna i frågor som de här har den slutliga makten att besluta om.

– Reformen av social- och hälsovården samt landskapsförvaltningen, som idisslats i årtal och som starkt påverkar våra medlemmars arbetsliv, är uttryckligen ett exempel på ett politiskt beslut. För att våra synpunkter ska bli hörda måste vi vara i kontakt med politikerna. En enskild arbetstagare klarar sig inte i avtalsförhandlingarna, utan kan bli en slagpåse för andra. ■

**OM VI INTE FÅR EN NY
CENTRALORGANISATION SKA VI INTE
I NÅGON HÄNDELSE FUSIONERA OSS
MED FFC, UTAN VI GÅR DÅ VIDARE I
ETT ALLT STARKARE FTFC (STTK).**